

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра історії

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія та культура України

Автори:

к.і.н., старший викладач Ревенко В.В.

Затверджено на засіданні кафедри історії

від « _____ » _____ 20__ р. _____

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії інституту історії,
політології та права « _____ » _____ 20__ р.

Затверджено на засіданні Вченої ради інституту історії, політології та права

від « _____ » _____ 20__ р. _____

Миколаїв 2017

ЗМІСТ

1	титульна сторінка;	
2	зміст НМК;	
3	витяги з ОКХ, ОПП спеціальності;	
4	навчальна програма дисципліни;	
5	робоча навчальна програма дисципліни;	
6	програма практичної підготовки;	н/п НП
7	засоби діагностики навчальних досягнень студентів;	
8	технічні засоби навчання тощо;	
9	конспект лекцій з дисципліни;	
10	комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни;	
	комплекс завдань для поточного контролю знань;	
11	інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;	
12	завдання на курсові та дипломні проекти;	н/п НП
13	контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять;	
14	питання до екзаменаційних білетів, екзаменаційні білети; тести для підсумкового контролю;	
15	список методичних рекомендацій та розробок викладача;	
16	методичні матеріали, що сприяють самостійній роботі студентів.	
17	методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

28 серпня 2017 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
Ступінь бакалавра

2017-2018 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Ревенко Віра Валентинівна к.і.н., старший викладач кафедри історії _____.

Програму схвалено на засіданні кафедри історії
Протокол від «__» серпня 2017 року № __

Завідувач кафедри історії _____ (Ніколаєв І.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією навчально- наукового інституту історії, політології та права

Протокол від « » серпня 2017 року №
Голова навчально-методичної комісії _____ (Шитюк М.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від « 28» серпня 2017 року № 12
Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» складена Ревенко В.В. для студентів ступеня бакалавр спеціальності 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є складний процес формування та розвитку багатомільйонного українського народу, його діяльності в соціально-економічній, духовній, політичній і культурній сферах з давніх-давен до сьогодення. Разом з тим історія та культура України мають розглядатися в тісному взаємозв'язку з глобальними історичними процесами, з історією її найближчих сусідів, з якими у різні часи українці перебували у складі різних держав.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» доцільно організувати в єдиному контексті з дисциплінами як: «Філософія», «Правознавство», «Історія української культури», «Політологія», «Історія економічної культури».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни «Історія та культура України».

Вивчення курсу "Історія та культура України" передбачає послідовний виклад історії українського народу, здобутків його етнічного, державно-політичного, соціально-економічного, духовного та культурного розвитку, інших сфер життя. В такому контексті знання з історичного минулого українського народу мають бути засвоєні студентами. Дані процеси мають розглядатися як вивчення основних напрямків етнополітичного, економічного та культурного прогресу людства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія та культура України» є:

- закріпити й поглибити у студентів здобуті ними в середніх навчальних закладах знання про історичний шлях України та її народів у діалектичній єдності загального й особливого, конкретних фактів і цілісної картини світового розвитку;
- виробити бачення суспільних явищ минулого та сучасності з позицій історизму, діалектичного розуміння багатогранності й суперечливості історії;
- навчити студентів працювати зі спеціальною історичною літературою;
- розвинути вміння всебічно, критично аналізувати інформацію різноманітних історичних джерел, самостійно трактувати проблеми суспільного розвитку минулого й сучасності;
- розвинути інтерес і повагу до вітчизняної історії та культури.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні, що передбачають набуття і розвиток здатності:

1. Здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення.

2. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
3. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми.
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
5. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій
6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.
7. Здатність до самокритики і сприймання конструктивної критики.
8. Здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм.
9. Здатність до вільного спілкування і співпраці державною та рідною мовами (усно і письмово).
10. Здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.
11. Здатність до забезпечення безпеки діяльності власної та інших учасників освітнього процесу.
12. Здатність до управління якістю роботи, що виконується.
13. Здатність створювати команду, мотивувати її членів та досягати спільних цілей
14. Здатність до проектної організації діяльності

• **II. Фахові:**

1. розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук, функцій історичної науки як складової частини наукової думки і духовної культури суспільства;
2. докладне знання історії України;
3. знання головних напрямів еволюції європейської історії та культури;
4. володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу;
5. розгляд суспільних явищ у розвитку і в конкретно-історичних умовах;
6. оцінку подій та діяльності людей в історичному процесі з позицій загальнолюдських цінностей, критичну оцінку історичних фактів на підставі альтернативних поглядів на проблеми;
7. з'ясування причинно-наслідкових зв'язків в історичних подіях минулого, аналіз і узагальнення історичного матеріалу в певній системі, порівняння історичних фактів на основі здобутих знань і формування на цьому ґрунті особистого світогляду;
8. знання здобутків гуманітарних і суспільних наук.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1.

Тема 1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Предмет і завдання курсу «Історія України». Періодизація історії України. Основні етапи історії української державності, національно-визвольного руху українського народу. Основні етапи розвитку людського суспільства. Найдавніші археологічні пам'ятки на території України. Поява людини сучасного типу на українських землях. Життя та побут людей “кам'яного віку”. Трипільська культури. Перші протодержавні утворення на українських землях: кімерійців, таврів, скіфів, сарматів. Античні міста-держави Північного Причорномор'я, Україна в епоху Великого переселення народів. Кочові народи. Готи. Гуни.

Основні теорії та етноси слов'янського етногенезу. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI – IX ст. Духовна та матеріальна культура слов'янських племен.

Доба раннього середньовіччя. Київська Русь.

Теорії походження Київської держави. Основні етапи розвитку державності в Київській Русі: політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток.

Поширення етноніму “Русь” на всю Київську землю.

Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників. Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько-Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.

Тема 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.)

Державно-політичний лад і суспільство Литви, Польщі, Литовська експансія. Приєднання українських земель до Литовського князівства. Литовсько-Руська держава. Феодальний лад, соціально-правова система. “Литовські статuti”. Міста та міщанство. Внутрішня та зовнішня політика Литовських князів. Державне зближення Литви і Польщі. Кревська унія 1385 р.

Боротьба української верхівки за політичні права. Боротьба з московською експансією. Політична експансія Польщі на українських землях. Галичина у складі польського королівства. Боротьба польської шляхти за приєднання українських земель. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки. Особливості державно-політичної системи. Правовий статус українських земель в Речі Посполитій. Адміністративно-політичний устрій. Соціально-правова характеристика суспільства. Збільшення земельної власності литовськими й польськими феодалами. Виникнення магнатського й шляхетського землеволодіння, Магдебурзьке право в українських містах. Брестський церковний собор 1596 р. та його рішення.

Теорії походження козацтва. Дискусійні питання історії українського козацтва. Заснування Запорозької Січі. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний.

Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)

Причини і передумови «Великого повстання». Хід та наслідки національно-визвольної боротьби 1648-1654 рр. Внутрішня та зовнішня політика Богдана Хмельницького. Переяславська Рада та її наслідки для державності України. Період громадянської війни та двовладдя на території Правобережної та Лівобережної України. Обмеження та ліквідація української державної автономії в XVIII ст. Зруйнування Запорізької Січі.

Культура України в другій половині XVII ст.

Кредит 2

Тема 4. Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І. Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. “Конституція” П. Орлика. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П. Полуботок, Д. Апостол, К. Розумовський. Соціально-економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в останній чверті XVII-XVIII ст. Поділ Речі Посполитої. Культура України в останній чверті XVII-XVIII ст.

Тема 5. Україна у XIX – на початку XX ст.

Українські землі у складі Російської імперії. Криза феодальної системи господарства. Участь українського населення у війні 1812 р. Декабристи в Україні. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське братство. Т.Г. Шевченко. Кримська війна 1853-1856 рр. і Україна. Реформи 1860-1870-х рр. Антиукраїнська політика царизму. Суспільно-політичний рух. Діяльність громад. М. Драгоманов. Виникнення українських політичних товариств і партій. Соціально-економічна модернізація. Україна в Першій російській революції 1905-1907 рр.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно-визвольний рух. “Руська трійця”. Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Українська культура у XIX – на початку XX ст.

Тема 6. Боротьба за відродження державності України (1917 – 1920 рр.)

“Українське питання” в роки Першої світової війни. Лютнева революція 1917 р. в Росії. Початок української національно-демократичної революції. Доба Української Центральної Ради. М. Грушевський. Українська Народна Республіка (УНР). Українська держава гетьмана П. Скоропадського.

Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Директорія УНР. В. Винниченко. С. Петлюра. Селянський повстанський рух. Н. Махно. М. Григор’єв. Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР). Х. Раковський. Ризький мирний договір. Причини поразки і уроки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.

Кредит 3.

Тема 7. Україна в 20-30-ті роки ХХ ст.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921-1928 рр.). Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. Політичні репресії в Україні. Політичне і соціально-економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Українська культура 20-30-х рр. ХХ ст.

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Україна в європейській політиці на початку Другої світової війни. Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх “радянська”. Початок Великої Вітчизняної війни. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової і Великої Вітчизняної війни для України. Українська культура доби Другої світової війни.

Тема 9. Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

Соціально-економічне становище сільського господарства в Україні після закінчення війни. Експорт зерна на Захід, дотування українським хлібом нових соціалістичних сателітів, фінансування відбудови промисловості, ВПК, ядерних та зовнішньополітичних програм за рахунок матеріальних та людських ресурсів села, (що призвело до голоду 1946–1947 рр.). Проведення управлінської реформи щодо укрупнення колгоспів.

Реформи уряду в сільському господарстві з 1953 р. Ліквідація системи заготівель і введення схеми закупівлі продовольства у колгоспів. Політичне становище України, її роль на міжнародній арені.

Україна в умовах «десталінізації» (1956-1964 рр.) та в роки загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).

Соціально-економічний розвиток України. Наростання застійних та кризових явищ у суспільстві. Політичне життя країни. Шістдесятники. Дисиденти. Об'єктивна необхідність політичних реформ.

Розвиток економіки, управління та соціальної сфери в другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр. Основні чинники кризових явищ в цих галузях. Закономірності еволюційної деградації та вичерпаності радянської соціалістичної системи в 1970–1980-х рр.

Тема 10. Утвердження незалежної України

Україна і процес перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Проголошення незалежності України. Суспільно-політичне життя в Україні в 90-ті роки. Вибори першого президента України. Соціально-політичне становище в незалежній Україні. Конституційний процес та особливості Конституції України 1996 р. Вибори до Верховної Ради 1998, 2002, 2006 рр.

Вибори Президента України 1999 р. Політична ситуація в Україні у 2000

- 2004 рр., причини її загострення.

Основні події політичного життя України наприкінці 2004 - у 2010 рр. Президентські вибори восени 2004 р. "Помаранчева революція". Політична економічна ситуація в країні у 2005-2010 рр. Розклад політичних сил на президентських виборах 2010 р.

Політичні партії в Україні. Параметри життєдіяльності політичних партій.

Національно-культурне відродження. Стан та проблеми освіти. Реформування освітньої сфери. Розвиток науки. Здобутки літератури, мистецтва, фізичної культури та спорту.

3. Рекомендована література

(Джерела бібліотечного фонду Навчально-наукового інституту історії, політології та права МНУ ім. В.О. Сухомлинського)

Базова :
1. Абрамович С.Д. Світова та українська культура. Навчальний посібник. – Львів, 2004. – 304 с.
2. Алексеев Ю.М. Історія України. Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. – К., 2004. – 256 с.
3. Бакалець О.А. Історія України від найдавніших часів до початку ХХІ ст. Навчальний посібник для студентів. – Львів, 2010. – 573 с. (3 прим.)
4. Білоцерківський В.Я. Історія України. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2007. – 536 с.
5. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2007. – 688 с.
6. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2008. – 375
7. Борисенко В.Й. Курс української історії з найдавніших часів до ХХ століття. – К., 1996.
8. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К, 2009. – 528 с.
9. Грушевський М.С. Ілюстрована Історія України. – К., 1990.
10. Губарев В.А. Історія України. Конспект лекцій. – Донецьк, 2008. – 352 с.
11. Дещинський Л.Є. Історія України та її державності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів, 2005. – 368 с.
12. Дорошенко Д.І. Історія України в 2-х томах. (до половини ХVІІ століття). – К.: Глобус, 1991
13. Історія України. Підручник /Керівн. авт. кол. Ю.Зайцев – Л., 2004.
14. Історія України: нове бачення: У 2 т. /Під ред. Смолія В.А. – К.: Україна, 1995.
15. Історія України. Навчально-методичний посібник для студентів вищих

навчальних закладів / під ред.. В.Ю.Короля. – К., 2008. – 496 с.
16. Історія України. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Г.Д.Темко, Л.С. Тупчієнко. – К., 2002. – 480 с.
17. Коринська З.М. Історія України. – Львів, 2011. – 451 с.
18. Кормич Л.І. Історія України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2006. – 412 с.
19. Крип'якевич І. Історія України. — Львів, 1992.
20. Лазарович М.В. Історія України. Навчальний посібник. – К., 2008. – 682 с.
21. Лановик Б.Д. Історія України. – К., 2003. – 733 с.
22. Литвин В.М. Історія України. Підручник. – К., 2006. – 728 с.
23. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – Київ, 1992.
24.Субтельний О. Україна: історія. — К., 1993.
<i>Допоміжна:</i>
1. Антологія української юридичної думки. - К., 2003.
2. Баран В.Д., Баран Я.В. Історичні витоки українського народу. - К., 2005.
3. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного правління в СРСР (1917-1941рр.).– К., 1999.
4. Бойко Б. Україна: Остання війна за незалежність: аналітичне дослідження. – Коростень, 2005.
5. Бойко О.Д. Україна 1991-1995 рр.: Тіні минулого чи контури майбутнього (нариси новітньої історії).– К.,1996.
6. Боплан Г. Опис України. - Львів, 1990.
7. Брайчевський М. походження слов'янської писемності. - К., 1993.
8. Васильєв В.Ю. Україна в політиці керівництва СРСР напередодні Другої світової війни / Укр.іст.журн.- 2005.- № 1.
9. Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918-1939 рр.) // Укр.іст.журн.–2001– №3.
10.Верстюк В. Махновщина. - К., 1992.
11.Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: навч. посібник. - К., 1997.
12.Верстюк В.Ф. Український національно-визвольний рух (березень-листопад 1917р.) // Укр. іст. журн.- 2003.- № 3.
13.Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. - К.,1992.
14.Верстюк В.Ф., Пиріг Р.Я. Грушевський М.С.: Коротка хроніка життя та діяльності. - К., 1996.
15.Веселова О.М. Увічнення пам'яті жертв голоду-геноциду 1932-1933 в Україні // Укр.іст.журн. – 2004.- № 2.
16.Веселова О.М. Увічнення пам'яті жертв голоду - геноциду 1932 – 1933 рр. в Україні // Укр.іст.журн. – 2004.- № 2.
17.Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби України в 1917 –1923 роках. Монографія.

- К.,2006.
18.Військове будівництво в Україні в ХХ столітті : історичний нарис, події, портрети. - К.,2001.
19.Вільшанська О.Л. Повсякденне життя населення України під час Першої світової війни// Укр.іст.журн. – 2004.- № 4.
20.Веронська Т. Заручники тоталітарного режиму: репресії проти родин „ворогів народу” в Україні (1917-1953 рр.). – К., 2009.
21.Гальчинський А. Помаранчева революція і нова влада. - К., 2005.
22.Ганжа О.І. Опір селян становленню тоталітарного режиму в УСРР. - К., 1996.
23.Голиш Г.М. Наслідки німецько-радянської війн для неповнолітніх громадян України // Укр.іст.журн.- 2005.- № 3.
24.Голобуцький В. Запорозьке козацтво. - К., 1994.
25.Голобуцький О., Кулик В. Український політичний рух на Наддніпрянщині кінця ХІХ - початку ХХ ст. - К., 1996.
26.Голобуцький О.Г., Криворучко Т.Г., Кулик В.О.,Якушик В.М. Політичні партії України.– К.,1996.
27.Головко О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. - К., 2006.
28.Головченко В.І. Від «Самостійної України» до Союзу визволення України: Нариси з історії укр. соціал-демократії початку ХХ ст. - Х., 1996.
29.Голод 1921 - 1923 років в Україні. Збірн. докум. і матеріалів. - К., 1993.
30.Голод 1932-1933 рр. в Україні: Причини та наслідки. – К., 2003.
31.Голод в Україні 1946 - 1947: Документи і матеріали. - К., Нью-Йорк, 1996.
32.Голод- геноцид 1932-1933 рр. на території Миколаївщини: погляди істориків, очевидців, архівні матеріали (до 70-річчя трагедії).- К.,2003.
33.Головко М.Л. Суспільно-політичні організації та рухи в Україні в період Другої світової війни (1939-1945 рр.).- К., 2004.
34.Горелов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. –К., 2005.
35.Горобець В.М. Зовнішня політика гетьманату другої половини 50-х рр. ХУІІІ ст.: Впливи суспільно-політичного протистоянні в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // Укр.іст.журн.- 2005.- № 2.
36.Городня М.Становлення української державності в роки Першої світової війни: пошук союзників// Людина і політика . К., 2001.– № 3.
37.Граціозі Андреа. Голод у СРСР 1931-1933 рр. та український голодомор: Чи можлива нова інтерпретація ? // Укр.іст.журн.- 2005.- № 3.
38.Греченко В., Ярмиш О. Україна в добу раннього тоталітаризму (20-ті роки ХХ ст.).- Харків, 2001.
39.Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної української

нації XIX - XX ст. - К., 1996.
40.Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині XVII - XVIII ст.: кордони, населення, право. - К., 1996.
41.Гусев В.І. Депортація української інтелігенції за кордоном у 1922 р. // Історія України. – 2000.– №8.
42.Гошуляк І. Історичне значення української революції 1917-1920 рр. та причини її поразки / Укр.іст.журн.- 2002.- № 3.
43.Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні (20 - 30-ті роки). - К., Едмонтон, 1991.
44.Дорошенко Д. Товмацький Б. Симон Петлюра. Життя і діяльність .- К., 2005.
45.Загребельна Н., Коляда І. Велика війна: українство і благодійність (1914-1917 рр.).- К., 2006.
46.Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. - К., 1994.
47.Запорозьке козацтво в Українській історії, культурі та національній самосвідомості. - Київ; Запоріжжя,1997.
48.Західноукраїнська Народна Республіка 1918- 1923 рр.: Ілюстрована історія. До 90-річчя утворення. – Л; Івано-Франківськ, 2008.
49.Іванова Л.Г. Україна між Сходом і Заходом: українська національна ідея в суспільно-політичній думці 50-60-х рр. XIX ст. – К., 2008.
50.Іваншин В.Українська церква і процес національного відродження.– Тернопіль,1990.
51.Калініченко В.В. Селянське господарство України в період НЕПу: іст.-екон. дослідження. - Х., 1997.
52.Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі Опору 1960 - 1980 років. - К. 1995.
53.Касьянов Г. Українська інтелігенція 20 - 30-х років: соціальний портрет та історична доля. - К.; Едмонтон, 1992.
54.Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX - XX ст. Соціально-політичний портрет. - К., 1993.
55.Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція /20 - 30-ті роки/. - К., 1991.
56.Кирило-Мефодіївське товариство: Зб. документів: У 3-х т. - К., 1990.
57.Коваль М. Україна: 1939 - 1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. - К., 1995.
58.Коваль М.В. Політика проти історії: українська історична наука в Другій світовій війні й перші повоєнні роки // Укр. іст. журн.– 2002.–№1.
59.Коваль М.В. Трагедія 1941 р. у контексті історіографічних переоцінок // Укр.іст.журн. – 2001.– №3
60.Коваль М.В. Український народ у Великій Вітчизняній війні (1941-1945) //Укр.іст.журн.–1991.–№ 3.
61.Колективізація і голод на Україні /1922 - 1933/. Зб. докум. і матеріалів. - К., 1993.
62.Кондратюк К. Нариси історії українського національно-визвольного руху

XIX ст. – Тернопіль, 1993.
63. Кононенко П. Національна ідея, нація, націоналізм: Монографія. - К., 2006.
64. Костомаров М. Історія України в життєписах визначніших її діячів. - К., 1991.
65. Костюк Г. Сталінізм в Україні: Генеза і наслідки. - К., 1995.
66. Котляр М. Галицько-Волинська Русь у XIII ст. (До 800-ліття утворення Галицько-Волинського князівства // Київська Старовина. – 1999. – №6.
67. Котляр М. Галицько-Волинське Велике князівство XIII ст. // Укр.іст.журн.–2000.–№4.
68. Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. - К., 1996.
69. Котляр М. Русь язичницька. Біля витоків східнослов'янської цивілізації. - К., 1995.
70. Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. - К., 1994.
71. Кремень В., Табачник Д., Ткаченко В. Україна: Альтернативи поступу: Критика історичного досвіду. - К., 1996.
72. Кривошея В. Генеалогія українського козацтва: Нариси історії козацьких полків. - Вид. 2-е, доп. - К., 2004.
73. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 – 1928). - К., 1996.
74. Кульчицький С. Ціна «великого перелому». - К., 1993.
75. Кульчицький С.В. Голод – геноцид 1932-1933 рр. в Україні. Матеріали до навчального курсу. – К., 2006.
76. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939рр.). Україна крізь віки. Т. 11- К., 1999.
77. Кульчицький С.В. Утвердження незалежної України: перше десятиріччя // Укр.іст.журнал.– 2001.– № 1,3,4.
78. Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець XIX – XX ст.).– К.; Черкаси, 2001.
79. Мицик Ю.А. Джерела в історії національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. - Дніпропетровськ, 1996.
80. Мицик Ю.А. Національно-визвольна війна українського народу середини ХУІІ у першоджерелах // Укр.іст.журн.– 1998.–№6.
81. Мірчук П. Українська Повстанська Армія 1942 - 1945. - Львів, 1991.
82. Міхновський М. Самостійна Україна. - Київ; Львів, 1991.
83. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. - К., 1996.
84. Моця О.П. Київська Русь: результати та перспективи досліджень // Укр. іст.журн.– 1996.–№ 4
85. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. - К., 1994.
86. Нариси з історії дипломатії України. - К., 2001.
87. Огієнко І. Історія українського друкарства. - К., 1994.
88. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного розвитку українського народу. - К., 1991.

89.Оглоблин О.Гетьман Іван Мазепа та його доба. 2-ге доп. вид.– К.,2001.
90.Павленко С. Міф про Мазепу. - Чернігів, 1998.
91.Павленко Ю. Передісторія давніх русів у світовому контексті. - К.,1994.
92.Петров В. Походження українського народу. - К., 1992.
93.Петрук В. Велика Скіфія – Україна.– К.,2001.
94.Політична історія ХХ століття: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В.Ф.Салабай, Л.О.Панчук, Я.А. Титаренко та ін. – К.,2001.
95.Попович М. Нарис історії культури України.– К.,1999.
96.Приймак Т. Конституційний проект М. Грушевського з 1905 року // Укр.іст.журн.– 1991.– № 1.
97.Пріцак О. Походження Русі. - К., 1997.
98.Ресент О. Українська революція. - К., 1996.
99.Ричка В.М.Церква Київської Русі (соціальний та етнокультурний аспект).– К., 1997.
100. Сарбей В.Г.Етапи формування національної свідомості (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.).– // Укр.іст.журнал. – 1993– № 7,8.
101. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець ХVІ – перша половина ХVІІ ст.).– К.,1998.
102. Сергійчук В. Українська соборність. Відродження українства в 1917-1920роках.– К., 1999.
103. Сергійчук В.І. ОУН-УПА в роки війни . Нові документи і матеріали. - К., 1996.
104. Сергійчук В. Симон Петлюра. – К., 2009.
105. Січинський В. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. - К., 1992.
106. Ситник О.М. Роль ідеології в історичному процесі: проблеми та особливості дослідження// Укр. іст. журн. – 2009. - №4.
107. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української конституції. - К., 1993.
108. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. - К., 1991.
109. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет.К., 1995.
110. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея ХVІІ – ХVІІІ століть: Проблеми формування, еволюції, реалізації. - К.,1997.
111. Солдатенко В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія. - К., 1997.
112. Старовойт І. Збіг і своєрідності західноєвропейської та української ментальностей: Філософсько-історичний аналіз. – Тернопіль, 1997.
113. Стельмах С.П. Історична думка в Україні ХІХ - поч. ХХ ст. - К., 1997.
114. Табачник Д.В. Українська дипломатія. Нариси історії 1917-1990 рр. Навч.посібник.- К., 2006.
115. Трофимович В. Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945) -

Львів, 1995.
116. Україна в ХХ столітті. Зб. документів і матеріалів (1900 - 1939). - К., 1997.
117. Україна: друга половина ХХ століття: Нариси історії. Навч. посібник. - К., 1997.
118. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. - Т.1. - К., 1996; Т.2. - К., 1997.
119. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні. У 3-х кн.- К., 1994.
120. Шаповал Ю. У ті трагічні роки. Сталінізм на Україні. - К., 1990.
121. Шаповал Ю. Україна ХХ ст. Особи та події в контексті важкої історії. - К., 2000.
122. Шаповал Ю.І. ЧК-ГПУ-НКВД в Україні. Особи, факти, документи. - К., 1997.
123. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ.- К., 1997.
124. Якубова Л. Етнічні меншини в суспільно-політичному та культурному житті УСРР. 20-ті – перша половина 30-х рр. ХХ ст. – К., 2006.

Інформаційні ресурси

www.history.org.ua. – Інститут історії України НАНУ.

www.nbuv.gov.ua. – Національна бібліотека ім. В. Вернадського.

<http://dic.academic.ru/contents.nsf/biograf/> - 1000 біографій.

<http://diasporiana.org.ua/istoriya/page/2/> - сайт публікацій істориків з української діаспори.

<http://litopys.org.ua/> - сайт підручників та фахової літератури з історії України.

<http://litopys.org.ua>. - електронний збірник першоджерел та історичної літератури з історії України ІХ – ХІХ ст.. Містить тексти давньоруських та козацьких літописів, праць М.Грушевського, Д.Чижевського, О.Оглоблина, І.Огієнка, Ю.Шевельова та ін.

<http://exlibris.org.ua>. – українська електронна бібліотека історичної, публіцистичної та художньої літератури. (представлені твори провідних українських істориків).

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

1-й семестр

2-й семестр

ДФН – залік/іспит

ЗФН- залік/іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання:

поточне тестування, підсумковий тест, усне та письмове опитування, співбесіда, виконання практичних завдань, складання таблиць, словник, реферат, контрольні роботи.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____

Н. І. Василькова

28 серпня 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
Ступінь бакалавра

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для студентів ступеня бакалавр спеціальності 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта.

Розробник: Ревенко Віра Валентинівна, к.і.н., старший викладач кафедри історії _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії
Протокол № _____ від. “ _____ ” _____ 2017 р.

Завідувач кафедрою історії _____ (Ніколаєв І.Є.)

“ _____ ” _____ 2017 р.

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна	
	012 Дошкільна освіта 013 Початкова освіта		
Індивідуальне науково-дослідне завдання:	Дошкільна освіта: Початкова освіта	Рік підготовки	
	Дошкільна освіта: Практична психологія	1-й	
Загальна кількість годин – 90	Початкова освіта: Дошкільна освіта Початкова освіта: Практична психологія	Семестр	
		1-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 60 для заочної форми навчання: аудиторних – 10 самостійної роботи студента – 80	Ступінь бакалавр	10 год.	4
		Практичні, семінарські	
		20 год.	6
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	80
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
іспит	іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 аудиторних, 60 самостійних

для заочної форми навчання: аудиторних – 10, самостійної – 80

Мета та завдання навчальної дисципліни

В умовах сучасного розвитку української державності, інтеграції професійної та соціально-гуманітарної підготовки, важливого значення набуває засвоєння досягнень вітчизняної науково-історичної думки.

Вивчення курсу «Історія та культура України» дає можливість студентам глибше пізнати багатовікову історію своєї країни на основі аналізу історичних подій і фактів, розібратися в складних процесах її сучасного розвитку.

Викладання курсу сприяє формуванню національної самосвідомості, майбутніх фахівців, їх політичної культури.

Навчальна програма дисципліни «Історія та культура України» націлює студентів на вивчення політичного, соціально-економічного, культурного та духовного розвитку України протягом всього історичного розвитку.

Основна мета курсу - глибоке засвоєння та розуміння студентами історії виникнення та формування українського народу і української державності, утвердження національної самобутності, висвітлення політичної діяльності класів і соціальних груп в Україні на певних етапах історичного розвитку; розкрити закономірності та особливості розвитку історичного процесу в українських землях, особливості політико-адміністративного статусу українських земель у складі різних державних утворень, суперечливість економічного, політичного та культурного життя українського народу від найдавніших часів до сьогодення.

Завдання курсу. В результаті засвоєння матеріалу курсу студент повинен:

знати важливі вузлові проблеми усіх тем програми, загальні закономірності історичного розвитку; складні та суперечливі явища, процеси в історії суспільно-політичного та культурного життя України; **розуміти** особливості історичного розвитку українського народу;

вміти синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; творчо застосовувати набуті знання з історії України у професійній та повсякденній діяльності; аналізувати події історії України позиції національних інтересів і завдань України; формувати власну наукову позицію щодо актуальних політичних проблем новітньої історії; самостійно осмислювати закономірності історичного розвитку.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні, що передбачають набуття і розвиток здатності:

I. Загальнопредметні, що передбачають набуття і розвиток здатності:

1. Здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення.
2. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
3. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми.
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

5. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій
6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.
7. Здатність до самокритики і сприймання конструктивної критики.
8. Здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм.
9. Здатність до вільного спілкування і співпраці державною та рідною мовами (усно і письмово).
10. Здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.
11. Здатність до забезпечення безпеки діяльності власної та інших учасників освітнього процесу.
12. Здатність до управління якістю роботи, що виконується.
13. Здатність створювати команду, мотивувати її членів та досягати спільних цілей
14. Здатність до проектної організації діяльності

• **II. Фахові:**

9. розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук, функцій історичної науки як складової частини наукової думки і духовної культури суспільства;
10. докладне знання історії України;
11. знання головних напрямів еволюції європейської історії та культури;
12. володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу;
13. розгляд суспільних явищ у розвитку і в конкретно-історичних умовах;
14. оцінку подій та діяльності людей в історичному процесі з позицій загальнолюдських цінностей, критичну оцінку історичних фактів на підставі альтернативних поглядів на проблеми;
15. з'ясування причинно-наслідкових зв'язків в історичних подіях минулого, аналіз і узагальнення історичного матеріалу в певній системі, порівняння історичних фактів на основі здобутих знань і формування на цьому ґрунті особистого світогляду;
16. знання здобутків гуманітарних і суспільних наук.

2. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1.

Тема 1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Предмет і завдання курсу «Історія України». Періодизація історії України. Основні етапи історії української державності, національно-визвольного руху українського народу. Основні етапи розвитку людського суспільства. Найдавніші археологічні пам'ятки на території України. Поява людини сучасного типу на українських землях. Життя та побут людей “кам'яного віку”. Трипільська культури. Перші протодержавні утворення на українських землях: кімерійців, таврів, скіфів, сарматів. Античні міста-

держави Північного Причорномор'я, Україна в епоху Великого переселення народів. Кочові народи. Готи. Гуни.

Основні теорії та етноси слов'янського етногенезу. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI – IX ст. Духовна та матеріальна культура слов'янських племен.

Доба раннього середньовіччя. Київська Русь.

Теорії походження Київської держави. Основні етапи розвитку державності в Київській Русі: політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток.

Поширення етноніму “Русь” на всю Київську землю.

Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників. Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько-Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.

Тема 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.)

Державно-політичний лад і суспільство Литви, Польщі, Литовська експансія. Приєднання українських земель до Литовського князівства. Литовсько-Руська держава. Феодальний лад, соціально-правова система. “Литовські статuti”. Міста та міщанство. Внутрішня та зовнішня політика Литовських князів. Державне зближення Литви і Польщі. Кревська унія 1385 р.

Боротьба української верхівки за політичні права. Боротьба з московською експансією. Політична експансія Польщі на українських землях. Галичина у складі польського королівства. Боротьба польської шляхти за приєднання українських земель. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки. Особливості державно-політичної системи. Правовий статус українських земель в Речі Посполитій. Адміністративно-політичний устрій. Соціально-правова характеристика суспільства. Збільшення земельної власності литовськими й польськими феодалами. Виникнення магнатського й шляхетського землеволодіння, Магдебурзьке право в українських містах. Брестський церковний собор 1596 р. та його рішення.

Теорії походження козацтва. Дискусійні питання історії українського козацтва. Заснування Запорозької Січі. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний.

Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)

Причини і передумови «Великого повстання». Хід та наслідки національно-визвольної боротьби 1648-1654 рр. Внутрішня та зовнішня політика Богдана Хмельницького. Переяславська Рада та її наслідки для державності України. Період громадянської війни та двовладдя на території Правобережної та Лівобережної України. Обмеження та ліквідація української державної автономії в XVIII ст. Зруйнування Запорізької Січі. Культура України в другій половині XVII ст.

Кредит 2.

Тема 4. Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І.Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. “Конституція” П.Орлика. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський. Соціально-економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в останній чверті XVII-XVIII ст. Поділ Речі Посполитої. Культура України в останній чверті XVII-XVIII ст.

Тема 5. Україна у XIX – на початку XX ст.

Україна на початку XIX століття. Наростання кризових явищ у соціально-економічному розвитку і зародження капіталістичних (ринкових) відносин. Західноукраїнські землі в першій половині XIX століття. Л.Кобилиця. Кирило-Мефодіївське товариство. Скасування кріпосного права та буржуазні реформи 60-70-х років XIX ст. Суспільно – політичне життя в Україні в II половині XIX ст. Виникнення українських політичних товариств і партій. Соціально-економічна модернізація. Україна в Першій російській революції 1905-1907 рр.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно-визвольний рух. “Руська трійця”. Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Перша світова війна на території України (1914-1917 рр.). Українська культура у XIX – на початку XX ст.

Тема 6. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).

Україна після Лютневої революції. Виникнення нових органів влади. Діяльність Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918рр.). Брестський мир і Україна. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського. Національно-визвольний рух в Західній Україні. Утворення ЗУНР. Директорія та її політика. Акт злуки. Боротьба українського народу проти денікінщини. Встановлення радянської влади. Радянсько-польська війна. Розгром білогвардійців в Криму. Уроки та історичне значення української революції 1917-1921 рр.

Кредит 3.

Тема 7. Україна в 20-30-х рр. XX ст.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921-1928 рр.). Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. Політичні репресії в Україні. Політичне і соціально-економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Українська культура 20-30-х рр. XX ст.

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Україна в європейській політиці на початку Другої світової війни.

Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх “радянська”. Початок Великої Вітчизняної війни. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової і Великої Вітчизняної війни для України. Українська культура доби Другої світової війни.

Тема 9. Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

Соціально-економічне становище сільського господарства в Україні після закінчення війни. Експорт зерна на Захід, дотування українським хлібом нових соціалістичних сателітів, фінансування відбудови промисловості, ВПК, ядерних та зовнішньополітичних програм за рахунок матеріальних та людських ресурсів села, (що призвело до голоду 1946–1947 рр.). Проведення управлінської реформи щодо укрупнення колгоспів.

Реформи уряду в сільському господарстві з 1953 р. Ліквідація системи заготівель і введення схеми закупівлі продовольства у колгоспів. Політичне становище України, її роль на міжнародній арені.

Україна в умовах «десталінізації» (1956-1964 рр.) та в роки загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).

Соціально-економічний розвиток України. Наростання застійних та кризових явищ у суспільстві. Політичне життя країни. Шістдесятники. Дисиденти. Об'єктивна необхідність політичних реформ.

Розвиток економіки, управління та соціальної сфери в другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр. Основні чинники кризових явищ в цих галузях. Закономірності еволюційної деградації та вичерпаності радянської соціалістичної системи в 1970–1980-х рр.

Тема 10. Утвердження незалежної України

Причини політики «перебудови», її основні вектори розвитку та результати у спільно-політичному житті. Зміни в соціально-економічній сфері та крах радянської економіки. Розвал радянської системи на міжнародній арені та всередині СРСР – як результат невдалої спроби горбачовської модернізації соціалістичного суспільного устрою чи закономірність? Основні причини розвалу СРСР та здобуття Україною незалежності.

Україна і процес перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Проголошення незалежності України. Основні риси конституційного процесу. Конституція 1996 р. Трансформація політичної системи України. Інститут президентства. Верховна Рада України. Система органів виконавчої влади. Судова система. Конституційна реформа 2004 р. Вплив демократизації політичної системи на політичну боротьбу в Україні у 2004–2008 рр. Економічні проблеми перших років незалежності (диспропорції у промисловості, розрив господарських зв'язків, роздержавлення, конверсія). Приватизація: шлях до ефективного управління чи пограбування власного народу? Формування фінансово-промислових груп. Фінансова політика

України. Сільське господарство та проблема власності на землю. Особливості розвитку регіонів. Проблеми та перспективи переходу до інформаційного суспільства. Світова економічна криза 2008 р. і Україна. Добробут українських громадян. Формування нових суспільних верств. Пенсійна реформа. Демографічна криза. Стан медичного забезпечення. Наука та освіта. Свобода слова. Національна ідея та регіональний патріотизм. Історична пам'ять суспільства. Основні цінності українців. Відродження релігійного життя.

Зовнішня політика України. Цивілізаційна самоідентифікація населення. Стратегічне партнерство з Російською Федерацією. Євроінтеграція. Взаємовідносини із США. Проблема «Україна–НАТО»: позиція влади та суспільства. Участь у міжнародних організаціях (ООН, Рада Європи, ОБСЄ, СНД). Миротворча діяльність

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Ус ьог о	у тому числі					Ус ьог о	у тому числі				
		л	п	л а б	ін д	с р		л	п	л а б	і н д	с р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Заліковий кредит 1. Стародавня, середньовічна і нова історія України.												
Тема 1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	10	2	2			6	10	2				8
Тема 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша пол. XVII ст.).	10		2			8	10					10
Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.).	10	2	2			6	10		2			8
Разом за заліковий кредит	30	4	6			20	30	2	2			26
Кредитна контрольна робота (ККР)												
Заліковий кредит 2. Нова історія України (Ч.1).												
Тема 4. Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.	10		2			8	10					10
Тема 5. Україна у XIX – на початку XX ст.	10	2	2			6	10					10
Тема 6. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).	10		2			8	10		2			8
Разом за заліковий кредит	30	2	6			22	30		2			28
Контрольна робота (КР)												
Заліковий кредит 3. Новітня історія України (Ч.2).												
Тема 7. Україна в 20-30-ті роки XX ст.	8		2			4	8					8
Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).	7	2	2			5	7	2				5
Тема 9. Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX ст.	7		2			5	7					7
Тема 10. Утвердження Незалежної України	8	2	2			4	8		2			6
Разом за заліковий кредит	30	4	8			18	30	2	2			26
Кредитна контрольна робота (ККР)												
Підсумкове тестування.												
Усього годин	90	10	20			60	90	4	6			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ДФН
Кредит 1		
1	Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	2
2	Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.)	2
3	Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)	2
Кредит 2		
4	Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.	2
5	Україна у XIX – на початку XX ст.	2
6	Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).	2
Кредит 3		
7	Україна в 20-30-ті роки XX ст.	2
8	Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)	2
9	Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX ст.	2
10	Утвердження Незалежної України	2
Разом		20

8. Самостійна робота.

Назва теми	Кількість годин ДФН
Кредит 1	
<i>Тема 1.</i> Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	6
<i>Тема 2.</i> Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша пол. XVII ст.).	8
<i>Тема 3.</i> Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)	6
Кредит 2	
<i>Тема 4.</i> Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.	6
<i>Тема 5.</i> Україна у XIX – на початку XX ст.	8
<i>Тема 6.</i> Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).	8
Кредит 3	
<i>Тема 7.</i> Україна в 20-30-ті роки XX ст.	4
<i>Тема 8.</i> Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).	5
<i>Тема 9.</i> Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX ст.	5
<i>Тема 10.</i> Утвердження Незалежної України	4
Разом	60

9. Індивідуальне науково – дослідне завдання

Реферат, презентації, словник.

10. Методи навчання

Аудиторна, самостійна робота. Лекції (традиційні та проблемні), семінарські заняття, виконання тестових завдань.

11. Методи контролю

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок студентів протягом навчального семестру відбувається за результатами усних відповідей на практичних заняттях, тестування, письмового опитування, перевірки індивідуальних завдань та самостійної роботи, обговорення рефератів тощо.

Робоча програма передбачає застосування 3-х форм контролю знань студентів:

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання контрольних робіт, розробка проектів, творчі роботи

Форма підсумкового контролю – залік для студентів на основі суми балів набраних за кожний модуль та іспит в письмовій формі за підсумковим тестом.

Студенти виконують навчальну програму з дисципліни як в аудиторії, так і поза аудиторією: відповідають на тести з тем курсу, виконують практичні завдання, готуються до семінарських занять, обговорюють конкретні ситуації, виконують завдання для самостійної роботи – кожне з них оцінюється за відповідними критеріями у балах. Діагностика знань здійснюється за бальною системою, яка послідовно переводить бали у звичайну оцінку.

Поточний, контроль здійснюється у вигляді опитування, виконання індивідуального або колективного завдання та їх захисту. Кредитний(рубіжний) контроль передбачає виконання контрольної роботи, підсумковий - здачу іспиту або заліку.

Критеріями оцінки є:

<u>при усних відповідях:</u>	<u>при виконанні письмових завдань:</u>
<ul style="list-style-type: none">• повнота розкриття питання;• логіка викладання, культура мови;• емоційність та переконаність;• використання основної та додаткової літератури;• аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.	<ul style="list-style-type: none">• повнота розкриття питання;• цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;• акуратність оформлення письмової роботи.

На семінарському занятті оцінюються:

- усні відповіді студентів;

- участь в обговоренні дискусійних питань;
- участь у ділових, рольових іграх та їх обговоренні;
- аналіз ситуаційних завдань та вміння доведення власної думки;
- презентації фрагментів уроків;
- реферативні виступи, усні повідомлення тощо.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Кредит та тема	Академічний контроль (форма представлення)*	Кількість балів (за видами работи)**	Семинарські заняття	Кредитна Контроль на робота	Кількість балів всього за кредит
Кредит № 1	Захист ІНДЗ	10	10	30	100
Тема: 1					
Тема: 2	Захист ІНДЗ	10	10		
Тема: 3	Захист реферату	20	10		
Кількість балів за окреми види работ		40	30	30	
Кредит № 2	Словник термінів	20	10	30	100
Тема: 4					
Тема: 5	Захист ІНДЗ	10	10		
Тема: 6	Захист ІНДЗ	10	10		
Кількість балів за окреми види работ		40	30	30	
Кредит № 3	Захист ІНДЗ	10	10		100
Тема: 7					
Тема: 8	Захист ІНДЗ	10	10		
Тема: 9	Захист ІНДЗ	10	10		
Тема: 10	Захист ІНДЗ	10	10		
Контрольні тести				20	
Кількість балів за окреми види работ		40	40	20	
Всього балів за роботу		120	100	80	300

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

13. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія України» для підготовки до семінарських занять, самостійної роботи, поточного, тестового, модульного та підсумкового контролю.

2

Види оснащення	Найменування
1. Засоби унаочнення	<p>Історичні карти «Найдавніші часи на території України».</p> <p>«Київська Русь у X – XII ст.»</p> <p>«Національно-визвольна війна під проводом Б.Хмельницького 1648-1657 рр.»</p> <p>«Українські землі у XVIIIст.».</p> <p>«Україна у XIX ст.»</p> <p>«Перша російська революція 1905-1907 рр.»</p> <p>«Військові дії на території України в роки Першої світової війни (1914-1917 рр.)»</p> <p>«Громадянська війна та іноземна інтервенція на території України у 1919 – 1921 рр.»</p> <p>«Військові дії на території України в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.»</p> <p>Атласи, портери видатних політичних та культурних діячів України.</p>
2. Засоби навчання	<p>Збірники документів:</p> <p>Історія України від найдавніших часів до сьогодення :збірник документів та матеріалів / А.П. Коцур – Чернівці, 2008. – 240 с.</p> <p>Хрестоматія з історії України. – К., 1993.</p> <p>«Україна в XX столітті (1900 – 2000): Збірник документів і матеріалів / Упоряд.: А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусев, В. Ю. Король та ін.– К.: Вища шк., 2000.– 351 с.</p> <p><u>Підручники:</u></p> <p>Історія України: Навч. посіб. / В.М. Литвин, В.М. Мордвинцев, А.Г. Слюсаренко. – К., 2002.</p> <p>Субтельний О. Україна. Історія. – К., 1993.</p> <p>Борисенко В.Й. Курс української історії з найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.</p>

	Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – Київ, 1992.
	Довідникова література: Малий словник історії України. – К., 1997. Енциклопедія історії України: Т. 1-8: А–В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України.– К.: В-во "Наукова думка", 2003 - 2011.
3. Технічні засоби навчання	ПК, проектор, проекторна дошка.
4. Навчальні відеофільми	відеофільми: «Історія України від найдавніших часів до серединиXVII ст.», «Україна в роки Першої світової війни». «Визволення України від німецько-фашистських загарбників».

14. Рекомендована література

(Джерела бібліотечного фонду Навчально-наукового інституту історії, політології та права МНУ ім. В.О. Сухомлинського)

Базова :	к-сть примірників
1. Абрамович С.Д. Світова та українська культура. Навчальний посібник. – Львів, 2004. – 304 с.	7
2. Алексеев Ю.М. Історія України. Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. – К., 2004. – 256 с.	2
3. Бакалець О.А. Історія України від найдавніших часів до початку ХХІ ст. Навчальний посібник для студентів. – Львів, 2010. – 573 с. (3 прим.)	3
4. Білоцерківський В.Я. Історія України. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2007. – 536 с.	5
5. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2007. – 688 с.	5
6. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2008. – 375	4
7. Борисенко В.Й. Курс української історії з найдавніших часів до ХХ століття. – К., 1996.	7
8. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К, 2009. – 528 с.	3
9. Грушевський М.С. Ілюстрована Історія України. – К., 1990.	5
10. Губарев В.А. Історія України. Конспект лекцій. – Донецьк, 2008. – 352 с.	1
11. Дещинський Л.Є. Історія України та її державності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів, 2005. – 368 с.	6
12. Дорошенко Д.І. Історія України в 2-х томах. (до половини XVII століття). – К.: Глобус, 1991	5
13. Історія України. Підручник /Керівн. авт. кол. Ю.Зайцев – Л., 2004.	4
14. Історія України: нове бачення: У 2 т. /Під ред. Смоля В.А. – К.: Україна, 1995.	2
15. Історія України. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / під ред.. В.Ю.Короля. – К., 2008. – 496 с.	3
16. Історія України. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Г.Д.Темко, Л.С. Тупчієнко. – К., 2002. – 480 с.	5
17. Коринська З.М. Історія України. – Львів, 2011. – 451 с.	3
18. Кормич Л.І. Історія України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2006. – 412 с.	1

19. Крип'якевич І. Історія України. — Львів, 1992.	3
20. Лазарович М.В. Історія України. Навчальний посібник. – К., 2008. – 682 с.	1
21. Лановик Б.Д. Історія України. – К., 2003. – 733 с.	1
22. Литвин В.М. Історія України. Підручник. – К, 2006. – 728 с.	1
23. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – Київ, 1992.	5
24.Субтельний О. Україна: історія. — К., 1993.	5
<i>Допоміжна:</i>	
125. Антологія української юридичної думки. - К., 2003.	1
126. Баран В.Д., Баран Я.В. Історичні витоки українського народу. - К., 2005.	2
127. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного правління в СРСР (1917-1941рр.).– К., 1999.	1
128. Бойко Б. Україна: Остання війна за незалежність: аналітичне дослідження. – Коростень, 2005.	1
129. Бойко О.Д. Україна 1991-1995 рр.: Тіні минулого чи контури майбутнього (нариси новітньої історії).– К.,1996.	2
130. Боплан Г. Опис України. - Львів, 1990.	2
131. Брайчевський М. походження слов'янської писемності. - К., 1993.	2
132. Васильєв В.Ю. Україна в політиці керівництва СРСР напередодні Другої світової війни / Укр.іст.журн.- 2005.- № 1.	1
133. Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918-1939 рр.) // Укр.іст.журн.-2001– №3.	1
134. Верстюк В. Махновщина. - К., 1992.	2
135. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: навч. посібник. - К., 1997.	2
136. Верстюк В.Ф. Український національно-визвольний рух (березень-листопад 1917р.) // Укр. іст. журн.- 2003.- № 3.	1
137. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. - К.,1992.	2
138. Верстюк В.Ф., Пиріг Р.Я. Грушевський М.С.: Коротка хроніка життя та діяльності. - К., 1996.	2
139. Веселова О.М. Увічнення пам'яті жертв голоду-геноциду 1932-1933 в Україні // Укр.іст.журн. – 2004.- № 2.	1
140. Веселова О.М. Увічнення пам'яті жертв голоду - геноциду 1932 – 1933 рр. в Україні // Укр.іст.журн. – 2004.- № 2.	1
141. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби України в 1917 –1923 роках. Монографія. - К.,2006.	1
142. Військове будівництво в Україні в ХХ столітті : історичний нарис, події, портрети. - К.,2001.	1
143. Вільшанська О.Л. Повсякденне життя населення України під час Першої світової війни// Укр.іст.журн. – 2004.- № 4.	1
144. Веронська Т. Заручники тоталітарного режиму: репресії проти родин „ворогів народу” в Україні (1917-1953 рр.). – К., 2009.	1
145. Гальчинський А. Помаранчева революція і нова влада. - К., 2005.	1
146. Ганжа О.І. Опір селян становленню тоталітарного режиму в УСРР. - К., 1996.	1
147. Голиш Г.М. Наслідки німецько-радянської війн для неповнолітніх громадян України // Укр.іст.журн.- 2005.- № 3.	1
148. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. - К., 1994.	2
149. Голобуцький О., Кулик В. Український політичний рух на Наддніпрянщині кінця ХІХ - початку ХХ ст. - К., 1996.	1
150. Голобуцький О.Г., Криворучко Т.Г., Кулик В.О.,Якушик В.М. Політичні партії України.– К.,1996.	1
151. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-	1

політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. - К., 2006.	
152. Головченко В.І. Від «Самостійної України» до Союзу визволення України: Нариси з історії укр. соціал-демократії початку ХХ ст. - Х., 1996.	1
153. Голод 1921 - 1923 років в Україні. Збірн. док. і матеріалів. - К., 1993.	3
154. Голод 1932-1933 рр. в Україні: Причини та наслідки. - К., 2003.	1
155. Голод в Україні 1946 - 1947: Документи і матеріали. - К., Нью-Йорк, 1996.	1
156. Голод- геноцид 1932-1933 рр. на території Миколаївщини: погляди істориків, очевидців, архівні матеріали (до 70-річчя трагедії).- К.,2003.	1
157. Головка М.Л. Суспільно-політичні організації та рухи в Україні в період Другої світової війни (1939-1945 рр.).- К., 2004.	1
158. Горелов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. -К., 2005.	1
159. Горобець В.М. Зовнішня політика гетьманату другої половини 50-х рр. ХУІІІ ст.: Впливи суспільно-політичного протистояння в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // Укр.іст.журн.- 2005.- № 2.	1
160. Городня М.Становлення української державності в роки Першої світової війни: пошук союзників// Людина і політика . К., 2001.- № 3.	1
161. Граціозі Андреа. Голод у СРСР 1931-1933 рр. та український голодомор: Чи можлива нова інтерпретація ? // Укр.іст.журн.- 2005.- № 3.	1
162. Греченко В., Ярмиш О. Україна в добу раннього тоталітаризму (20-ті роки ХХ ст.).- Харків, 2001.	1
163. Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ - ХХ ст. - К., 1996.	3
164. Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині ХVІІ - ХVІІІ ст.: кордони, населення, право. - К., 1996.	2
165. Гусев В.І. Депортація української інтелігенції за кордоном у 1922 р. // Історія України. - 2000.- №8.	1
166. Гошуляк І. Історичне значення української революції 1917-1920 рр. та причини її поразки / Укр.іст.журн.- 2002.- № 3.	1
167. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні (20 - 30-ті роки). - К., Едмонтон, 1991.	2
168. Дорошенко Д. Товмацький Б. Симон Петлюра. Життя і діяльність .- К., 2005.	1
169. Загребельна Н., Коляда І. Велика війна: українство і благодійність (1914-1917 рр.).- К., 2006.	1
170. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. - К., 1994.	2
171. Запорозьке козацтво в Українській історії, культурі та національній самосвідомості. - Київ; Запоріжжя,1997.	2
172. Західноукраїнська Народна Республіка 1918- 1923 рр.: Ілюстрована історія. До 90-річчя утворення. - Л; Івано-Франківськ, 2008.	1
173. Іванова Л.Г. Україна між Сходом і Заходом: українська національна ідея в суспільно-політичній думці 50-60-х рр. ХІХ ст. - К., 2008.	1
174. Іваншин В.Українська церква і процес національного відродження.- Тернопіль,1990.	2
175. Калініченко В.В. Селянське господарство України в період НЕПу: іст.-екон. дослідження. - Х., 1997.	1
176. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі Опору 1960 - 1980 років. - К. 1995.	1
177. Касьянов Г. Українська інтелігенція 20 - 30-х років: соціальний портрет та історична доля. - К.; Едмонтон, 1992.	1
178. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ - ХХ ст. Соціально-	1

політичний портрет. - К., 1993.	
179. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція /20 - 30-ті роки/. - К., 1991.	2
180. Кирило-Мефодіївське товариство: Зб. документів: У 3-х т. - К., 1990.	1
181. Коваль М. Україна: 1939 - 1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. - К., 1995.	2
182. Коваль М.В. Політика проти історії: українська історична наука в Другій світовій війні й перші повоєнні роки // Укр. іст. журн.– 2002.–№1.	1
183. Коваль М.В. Трагедія 1941 р. у контексті історіографічних переоцінок // Укр.іст.журн. – 2001.– №3	1
184. Коваль М.В. Український народ у Великій Вітчизняній війні (1941-1945) //Укр.іст.журн.–1991.–№ 3.	1
185. Колективізація і голод на Україні /1922 - 1933/. Зб. докум. і матеріалів. - К., 1993.	1
186. Кондратюк К. Нариси історії українського національно-визвольного руху ХІХ ст. – Тернопіль, 1993.	1
187. Кононенко П. Національна ідея, нація, націоналізм: Монографія. - К., 2006.	2
188. Костомаров М. Історія України в життєписах визначніших її діячів. - К., 1991.	2
189. Костюк Г. Сталінізм в Україні: Генеза і наслідки. - К., 1995.	1
190. Котляр М. Галицько-Волинська Русь у ХІІІ ст. (До 800-ліття утворення Галицько-Волинського князівства // Київська Старовина .– 1999.– №6.	1
191. Котляр М. Галицько-Волинське Велике князівство ХІІІ ст. // Укр.іст.журн.– 2000.–№4.	1
192. Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. - К., 1996.	2
193. Котляр М. Русь язичницька. Біля витоків східнослов'янської цивілізації. - К., 1995.	2
194. Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. - К., 1994.	2
195. Кремень В., Табачник Д., Ткаченко В. Україна: Альтернативи поступу: Критика історичного досвіду. - К., 1996.	2
196. Кривошея В. Генеалогія українського козацтва: Нариси історії козацьких полків. - Вид. 2-е, доп. - К., 2004.	2
197. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 – 1928). - К., 1996.	1
198. Кульчицький С. Ціна «великого перелому». - К., 1993.	1
199. Кульчицький С.В. Голод – геноцид 1932-1933 рр. в Україні. Матеріали до навчального курсу. – К., 2006.	1
200. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939рр.). Україна крізь віки. Т. 11- К., 1999.	1
201. Кульчицький С.В. Утвердження незалежної України: перше десятиріччя // Укр.іст.журнал.– 2001.– № 1,3,4.	1
202. Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець ХІХ –ХХ ст.).– К.; Черкаси, 2001.	1
203. Мицик Ю.А. Джерела в історії національно-визвольної війни українського народу середини ХVІІ ст. - Дніпропетровськ, 1996.	2
204. Мицик Ю.А. Національно-визвольна війна українського народу середини ХVІІІ у першоджерелах // Укр.іст.журн.– 1998.–№6.	1
205. Мірчук П. Українська Повстанська Армія 1942 - 1945. - Львів, 1991.	1
206. Міхновський М. Самостійна Україна. - Київ; Львів, 1991.	1
207. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. - К., 1996.	2
208. Моця О.П. Київська Русь: результати та перспективи досліджень // Укр. іст.журн.– 1996.–№ 4	1
209. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. - К., 1994.	3

210. Нариси з історії дипломатії України. - К., 2001.	1
211. Огієнко І. Історія українського друкарства. - К., 1994.	2
212. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного розвитку українського народу. - К., 1991.	2
213. Оглоблин О.Гетьман Іван Мазепа та його доба. 2-ге доп. вид.– К.,2001.	1
214. Павленко С. Міф про Мазепу. - Чернігів, 1998.	1
215. Павленко Ю. Передісторія давніх русів у світовому контексті. - К.,1994.	2
216. Петров В. Походження українського народу. - К., 1992.	1
217. Петрук В. Велика Скіфія – Україна.– К.,2001.	1
218. Політична історія ХХ століття: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В.Ф.Салабай, Л.О.Панчук, Я.А. Титаренко та ін. – К.,2001.	2
219. Попович М. Нарис історії культури України.– К.,1999.	2
220. Приймак Т. Конституційний проект М. Грушевського з 1905 року // Укр.іст.журн.– 1991.– № 1.	1
221. Прицак О. Походження Русі. - К., 1997.	1
222. Реєнт О. Українська революція. - К., 1996.	1
223. Ричка В.М.Церква Київської Русі (соціальний та етнокультурний аспект).– К., 1997.	1
224. Сарбей В.Г.Етапи формування національної свідомості (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.).– // Укр.іст.журнал. – 1993– № 7,8.	1
225. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець ХVІ – перша половина ХVІІ ст.).– К.,1998.	2
226. Сергійчук В. Українська соборність. Відродження українства в 1917-1920роках.– К., 1999.	2
227. Сергійчук В.І. ОУН-УПА в роки війни . Нові документи і матеріали. - К., 1996.	1
228. Сергійчук В. Симон Петлюра. – К., 2009.	1
229. Січинський В. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. - К., 1992.	2
230. Ситник О.М. Роль ідеології в історичному процесі: проблеми та особливості дослідження// Укр. іст. журн. – 2009. - №4.	1
231. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української конституції. - К., 1993.	1
232. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. - К., 1991.	1
233. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет.К., 1995.	1
234. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея ХVІІ – ХVІІІ століть: Проблеми формування, еволюції, реалізації. - К.,1997.	1
235. Солдатенко В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія. - К., 1997.	1
236. Старовойт І. Збіг і своєрідності західноєвропейської та української ментальностей: Філософсько-історичний аналіз. – Тернопіль, 1997.	1
237. Стельмах С.П. Історична думка в Україні ХІХ - поч. ХХ ст. - К., 1997.	1
238. Табачник Д.В. Українська дипломатія. Нариси історії 1917-1990 рр. Навч.посібник.- К., 2006.	1
239. Трофимович В. Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945) - Львів, 1995.	1
240. Україна в ХХ столітті. Зб. документів і матеріалів (1900 - 1939). - К., 1997.	3
241. Україна: друга половина ХХ століття: Нариси історії. Навч. посібник. - К., 1997.	6
242. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. - Т.1. - К., 1996; Т.2. - К., 1997.	1
243. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні. У 3-х кн.- К.,1994.	2
244. Шаповал Ю. У ті трагічні роки. Сталінізм на Україні. - К., 1990.	1
245. Шаповал Ю. Україна ХХ ст. Особи та події в контексті важкої історії. - К., 2000.	1

246. Шаповал Ю.І. ЧК-ГПУ-НКВД в Україні. Особи, факти, документи. - К., 1997.	1
247. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII.- К., 1997.	1
248. Якубова Л. Етнічні меншини в суспільно-політичному та культурному житті УСРР. 20-ті – перша половина 30-х рр. XX ст. – К., 3006.	1

15. Інформаційні ресурси

www.history.org.ua. – Інститут історії України НАНУ.

www.nbuv.gov.ua. – Національна бібліотека ім. В. Вернадського.

<http://dic.academic.ru/contents.nsf/biograf/> - 1000 біографій.

<http://diasporiana.org.ua/istoriya/page/2/> - сайт публікацій істориків з української діаспори.

<http://litopys.org.ua/> - сайт підручників та фахової літератури з історії України.

<http://litopys.org.ua>. - електронний збірник першоджерел та історичної літератури з історії України IX – XIX ст.. Містить тексти давньоруських та козацьких літописів, праць М.Грушевського, Д.Чижевського, О.Оглоблина, І.Огієнка, Ю.Шевельова та ін.

<http://exlibris.org.ua>. – українська електронна бібліотека історичної, публіцистичної та художньої літератури. (представлені твори провідних українських істориків).

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.
2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV-XVI ст.).
3. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)
4. Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.
5. Українські землі в складі Австрійської та Російської імперій (XIX – початок XX ст.).
6. Боротьба за відродження державності України (1917 - 1920).
7. Україна в 20–30-ті роки XX ст.
8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)
9. Україна в другій половині 40-х – першій половині 80-х років.
10. Утвердження незалежної України

Кредит 1.

Тема 1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Предмет і завдання курсу «Історія України». Періодизація історії України. Основні етапи історії української державності, національно-визвольного руху українського народу. Основні етапи розвитку людського суспільства. Найдавніші археологічні пам'ятки на території України. Поява людини сучасного типу на українських землях. Життя та побут людей “кам'яного віку”. Трипільська культури. Перші протодержавні утворення на українських землях: кімерійців, таврів, скіфів, сарматів. Античні міста-держави Північного Причорномор'я, Україна в епоху Великого переселення народів. Кочові народи. Готи. Гуни.

Основні теорії та етноси слов'янського етногенезу. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI – IX ст. Духовна та матеріальна культура слов'янських племен.

Доба раннього середньовіччя. Київська Русь.

Теорії походження Київської держави. Основні етапи розвитку державності в Київській Русі: політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток.

Поширення етноніму “Русь” на всю Київську землю.

Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників. Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько-Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.

Тема 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.)

Державно-політичний лад і суспільство Литви, Польщі, Литовська експансія. Приєднання українських земель до Литовського князівства. Литовсько-Руська держава. Феодальний лад, соціально-правова система. “Литовські статuti”. Міста та міщанство. Внутрішня та зовнішня політика Литовських князів. Державне зближення Литви і Польщі. Кревська унія 1385 р.

Боротьба української верхівки за політичні права. Боротьба з московською експансією. Політична експансія Польщі на українських землях. Галичина у складі польського королівства. Боротьба польської шляхти за приєднання українських земель. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки. Особливості державно-політичної системи. Правовий статус українських земель в Речі Посполитій. Адміністративно-політичний устрій. Соціально-правова характеристика суспільства. Збільшення земельної власності литовськими й польськими феодалами. Виникнення магнатського й шляхетського землеволодіння, Магдебурзьке право в українських містах. Брестський церковний собор 1596 р. та його рішення.

Теорії походження козацтва. Дискусійні питання історії українського козацтва. Заснування Запорозької Січі. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини

XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний.

Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)

Причини і передумови «Великого повстання». Хід та наслідки національно-визвольної боротьби 1648-1654 рр. Внутрішня та зовнішня політика Богдана Хмельницького. Переяславська Рада та її наслідки для державності України. Період громадянської війни та двовладдя на території Правобережної та Лівобережної України. Обмеження та ліквідація української державної автономії в XVIII ст. Зруйнування Запорізької Січі. Культура України в другій половині XVII ст.

Кредит 2.

Тема 4. Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І.Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. “Конституція” П.Орлика. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський. Соціально-економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в останній чверті XVII-XVIII ст. Поділ Речі Посполитої. Культура України в останній чверті XVII-XVIII ст.

Тема 5. Україна у XIX – на початку XX ст.

Україна на початку XIX століття. Наростання кризових явищ у соціально-економічному розвитку і зародження капіталістичних (ринкових) відносин. Західноукраїнські землі в першій половині XIX століття. Л.Кобилиця. Кирило-Мефодіївське товариство. Скасування кріпосного права та буржуазні реформи 60-70-х років XIX ст. Суспільно – політичне життя в Україні в II половині XIX ст. Виникнення українських політичних товариств і партій. Соціально-економічна модернізація. Україна в Першій російській революції 1905-1907 рр.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно-визвольний рух. “Руська трійця”. Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Перша світова війна на території України (1914-1917 рр.). Українська культура у XIX – на початку XX ст.

Тема 6. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).

Україна після Лютневої революції. Виникнення нових органів влади. Діяльність Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918рр.). Брестський мир і Україна. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського. Національно-визвольний рух в Західній Україні. Утворення ЗУНР. Директорія та її політика. Акт злуки. Боротьба українського народу проти денікінщини. Встановлення радянської влади. Радянсько-польська війна. Розгром білогвардійців в Криму. Уроки та історичне значення української революції 1917-1921 рр.

Кредит 3.

Тема 7. Україна в 20-30-х рр. ХХ ст.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921-1928 рр.). Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. Політичні репресії в Україні. Політичне і соціально-економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Українська культура 20-30-х рр. ХХ ст.

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Україна в європейській політиці на початку Другої світової війни. Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх “радянізація”. Початок Великої Вітчизняної війни. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової і Великої Вітчизняної війни для України. Українська культура доби Другої світової війни.

Тема 9. Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

Соціально-економічне становище сільського господарства в Україні після закінчення війни. Експорт зерна на Захід, дотування українським хлібом нових соціалістичних сателітів, фінансування відбудови промисловості, ВПК, ядерних та зовнішньополітичних програм за рахунок матеріальних та людських ресурсів села, (що призвело до голоду 1946–1947 рр.). Проведення управлінської реформи щодо укрупнення колгоспів.

Реформи уряду в сільському господарстві з 1953 р. Ліквідація системи заготівель і введення схеми закупівлі продовольства у колгоспів. Політичне становище України, її роль на міжнародній арені.

Україна в умовах «десталінізації» (1956-1964 рр.) та в роки загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).

Соціально-економічний розвиток України. Наростання застійних та кризових явищ у суспільстві. Політичне життя країни. Шістдесятники. Дисиденти. Об'єктивна необхідність політичних реформ.

Розвиток економіки, управління та соціальної сфери в другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр. Основні чинники кризових явищ в цих галузях. Закономірності еволюційної деградації та вичерпаності радянської соціалістичної системи в 1970–1980-х рр.

Тема 10. Утвердження незалежної України

Причини політики «перебудови», її основні вектори розвитку та результати у спільно-політичному житті. Зміни в соціально-економічній сфері та крах радянської економіки. Розвал радянської системи на міжнародній арені та всередині СРСР – як результат невдалої спроби горбачовської модернізації соціалістичного суспільного устрою чи

закономірність? Основні причини розвалу СРСР та здобуття Україною незалежності.

Україна і процес перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Проголошення незалежності України. Основні риси конституційного процесу. Конституція 1996 р. Трансформація політичної системи України. Інститут президентства. Верховна Рада України. Система органів виконавчої влади. Судова система. Конституційна реформа 2004 р. Вплив демократизації політичної системи на політичну боротьбу в Україні у 2004–2008 рр. Економічні проблеми перших років незалежності (диспропорції у промисловості, розрив господарських зв'язків, роздержавлення, конверсія). Приватизація: шлях до ефективного управління чи пограбування власного народу? Формування фінансово-промислових груп. Фінансова політика України. Сільське господарство та проблема власності на землю. Особливості розвитку регіонів. Проблеми та перспективи переходу до інформаційного суспільства. Світова економічна криза 2008 р. і Україна. Добробут українських громадян. Формування нових суспільних верств. Пенсійна реформа. Демографічна криза. Стан медичного забезпечення. Наука та освіта. Свобода слова. Національна ідея та регіональний патріотизм. Історична пам'ять суспільства. Основні цінності українців. Відродження релігійного життя.

Зовнішня політика України. Цивілізаційна самоідентифікація населення. Стратегічне партнерство з Російською Федерацією. Євроінтеграція. Взаємовідносини із США. Проблема «Україна–НАТО»: позиція влади та суспільства. Участь у міжнародних організаціях (ООН, Рада Європи, ОБСЄ, СНД). Миротворча діяльність

КОМПЛЕКС КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (ККР)

для визначення залишкових знань з дисципліни; комплекс завдань для поточного контролю знань;

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

Кредитна контрольна робота № 1

з дисципліни «історія та культура України»

тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 1

1. Вкажіть дати подій:

Князювання Аскольда і Діра
спорудження Софійського собору в Києві,
утворення масонської ложі «Любов до істини»

2. Роль та значення осіб в історії:

Батий, Володимир Великий, І.Котляревський

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

палеоліт, Запорізька Січ, феодалізм.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте державні об'єднання варварських племен на території України.

Кредитна контрольна робота № 1

з дисципліни «історія та культура України»

тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 2

1. Вкажіть дати подій:

Прийняття християнства на Русі
Гетьманування Кирила Розумовського
Кючук-Кайнарджійський мирний договір між Росією та Туреччиною

2. Роль та значення осіб в історії:

Іларіон, Б.Хмельницький, М.Лисенко

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Трипільська культура, бюргерство, капіталізм.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте причини та наслідки підписання Люблінської унії для українських земель.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 3

1. Вкажіть дати подій:

Сарматська доба на території України
Князювання Володимира Мономаха
остаточна ліквідація гетьманства в Україні

2. Роль та значення осіб в історії:

Д.Галицький, І.Мазепа, І.Сірко

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Слов'яни, магдебурзьке право, народництво.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте Трипільську культуру та розкрийте її особливості.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 4

1. Вкажіть дати подій:

спорудження Софійського собору у Києві
Хотинська битва
заснування міста Одеси

2. Роль та значення осіб в історії:

Ягайло, Г.Потьомкін, М.Терещенко,

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Анти, ремісничі цехи, хлопомани.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте передумови виникнення українського козацтва. Охарактеризуйте головні теорії походження козацтва.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 5

1. Вкажіть дати подій:

перша писемна згадка терміну «Україна»

об'єднання Романом Мстиславичем Галицького та Волинського князівств в єдине Галицько-Волинське князівство

заснування міста Миколаєва

2. Роль та значення осіб в історії:

Вітовт, П. Орлик, Катерина II

3. Дайте визначення поняттям і термінам:

Антична колонізація, козацтво, національне відродження.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте причини та наслідки Берестейської унії 1596 р.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 6

1. Вкажіть дати подій:

навала монголо-татар на Русь.

утвердження Данила Романовича на галицькому престолі.

вихід у світ «Енеїди» І. Котляревського

2. Роль та значення осіб в історії:

І. Богун, К. Острозький, Г. Балабан

3. Дайте визначення поняттям і термінам:

Боспорське царство, шлях «із варяг у греки», мануфактури.

4. Дайте відповідь на питання:

Визначте причини, етапи та значення античної колонізації Північного Причорномор'я.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 7

1. Вкажіть дати подій:

битва на р. Сині Води

Кревська унія між Литвою та Польщею

відкриття університету у Харкові

2. Роль та значення осіб в історії:

П.Могила, І.Федоров, Ольгерд

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Реєстрове козацтво, романтизм, промисловий переворот.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте військові походи українських козаків у другій половині XVI – першій половині XVII ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 8

1. Вкажіть дати подій:

створення «Руської правди»

Люблінська унія

вторгнення військ Наполеона в Росію

2. Роль та значення осіб в історії:

Б.Хмельницький, І.Котляревський, М.Аркас

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Кіммерійці, козацька рада, «Русалка Дністрова».

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте головні події козацько-селянських повстань кін. XVI – початку XVII ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 9

1. Вкажіть дати подій:

Князювання Ольги

Будівництво міста Львова

Видання першої друкованої книги в Україні

2. Роль та значення осіб в історії:

О.Довбуш, Святослав, Д.Вишневецький

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Міста-поліси, шляхта, «ходіння в народ»

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте причини та передумови визвольної війни під проводом Б.Хмельницького.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 10

1. Вкажіть дати подій:

Литовські статuti

Відкриття Острозької академії

життя та діяльність Т. Г. Шевченка.

2. Роль та значення осіб в історії:

Роман Мстиславович, С.Оріховський, І.Підкова

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

козацтво, пролетаріат, романтизм.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте головні етапи утворення Галицько-Волинської держави.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 11

1. Вкажіть дати подій:

Гетьманування Петра Конашевича Сагайдачного
заснування у Львові першого в Україні Успенського православного братства
селянські рухи на Поділлі під проводом У. Кармелюка

2. Роль та значення осіб в історії:

Метелій Смотрицький, Г.Сковорода, Ольга.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Норманська теорія, васалітет, театр корифеїв.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте монголо-татарську навалу та встановлення
золотоординського іґа на українських землях.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 12

1. Вкажіть дати подій:

перші документальні згадки про українських козаків
Берестейська церковна унія. Утворення уніатської церкви
Полтавська битва

2. Роль та значення осіб в історії:

Д.Апостол, О.Довбуш, М.Пестель.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

неолітична революція, фільварок, конституційна монархія

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте особливості соціальної структури та економічного розвитку
Київської Русі.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історії та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 13

1. Вкажіть дати подій:

заснування козаками на чолі з Дмитром Вишневецьким фортеці (Січі) на о. Мала Хортиця.

ліквідація гетьманства в Україні

повстання декабристів у Петербурзі.

2. Роль та значення осіб в історії:

Ярослав Осьмомисел, І.Сірко, М.Костомаров

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Язичництво, братство, земства.

4. Дайте відповідь на питання:

Яке історичне значення мало прийняття християнства на Русі.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 14

1. Вкажіть дати подій:

козацько-селянське повстання під проводом Северина Наливайка.

відкриття університету св. Володимира в Києві.

Скасування кріпацтва на західноукраїнських землях

2. Роль та значення осіб в історії:

Феофан Прокопович, Іпатій Потій, М.Залізняк

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Християнство, гетьманщина, унія.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте особливості становища українських земель у складі Великого князівства Литовського.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історії та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 15

1. Вкажіть дати подій:

Період існування Трипільської культури
затвердження польським сеймом «Ординації війська Запорозького
реєстрового».

видання «Руською трійцею» альманаху «Русалка Дністрова»

2. Роль та значення осіб в історії:

Ю.Дрогобич, К.Розумовський, Іов Борецький

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Волхви, ставропігія, громади.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте особливості політичного, соціально – економічного та культурного розвитку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії у XIX ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 16

1. Вкажіть дати подій:

Кревська унія

обрання Богдана Хмельницького гетьманом України
вихід друком поетичної збірки Т. Шевченка "Кобзар" вперше.

2. Роль та значення осіб в історії:

Володимир Великий, Маркіян Шашкевич, Іван Гонта

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

автономія, протекторат, «український П'ємонт».

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте внутрішню та зовнішню політику Івана Мазепи.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 17

1. Вкажіть дати подій:

перемога українського козацького війська під Жовтими Водами
період правління Гетьманського уряду в Україні
діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.

2. Роль та значення осіб в історії:

І.Федоров, Д.Апостол, П.Куліш.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Десятина, єзуїти, індустріальний розвиток.

4. Дайте відповідь на питання:

Проаналізуйте реформи 60-70-х рр. XIX ст. в Російській імперії та їх значення.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 18

1. Вкажіть дати подій:

перемога українського війська над поляками під Корсунем.
роки життя Г.Сковороди
відміна кріпосного права в Російській імперії

2. Роль та значення осіб в історії:

І.Гізель, Г.Потьомкін, У.Кармелюк

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

«Руська Правда», «Руїна», шовінізм.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте особливості політичного та соціально-економічного становища українських земель в складі Російської імперії в першій половині XIX ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 19

1. Вкажіть дати подій:

підписання Зборівської угоди Б.Хмельницького з поляками
повстання гайдамаків на Правобережній Україні
Кримська (Східна) війна.

2. Роль та значення осіб в історії:

Олександр II, В.Каразін, М.Максимович.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

феодальна роздробленість, «Бендерська Конституція», федерація.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте культурний розвиток українських земель у другій половині XIX ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 20

1. Вкажіть дати подій:

поразка українських військ під Берестечком
маніфест Катерини II про ліквідацію Запорізької Січі
підписання царем Маніфесту і «Загального положення про селян, звільнених від кріпосної залежності».

2. Роль та значення осіб в історії:

Рюрик, Данило Галицький, І.Виговський

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

вотчина, Малоросійська колегія, сепаратизм.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте діяльність Кирило-Мефодіївського товариства та його історичне значення.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 21

1. Вкажіть дати подій:

Переяславська Рада
Гетьманування П.Дорошенка
оприлюднення Валуєвського циркуляра.

2. Роль та значення осіб в історії:

І.Богун, Нестор, А.Ведель

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

революція, літописи, народники.

4. Дайте відповідь на питання:

Визначте хід та наслідки повстання декабристів в Україні.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 22

1. Вкажіть дати подій:

смерть Б.Хмельницького
Андрусівське перемир'я
діяльність першої Малоросійської колегії

2. Роль та значення осіб в історії:

М.Грушевський, Д.Бортнянський, Ярослав Мудрий

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

ярлик, марксизм, соціальне розшарування.

4. Дайте відповідь на питання:

Порівняйте передумови, процедуру та наслідки скасування кріпосного права в Австрійській та Російській імперіях у XIX ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 23

1. Вкажіть дати подій:

Кревська унія

підписання Гадяцької угоди між гетьманом І.Виговським та Польщею
утворення Нової Січі

2. Роль та значення осіб в історії:

П.Могила, Петро І, П.Сагайдачний

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

полюддя, опришки, уніатство.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте процеси посилення національного тиску царизму на українських землях. (Валуєвських циркуляр та Емський указ).

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 24

1. Вкажіть дати подій:

розгром московського війська під Конотопом.

остаточна ліквідація гетьманства

початок масового «ходіння в народ» народників.

2. Роль та значення осіб в історії:

Аскольд і Дір, М. Муравйов-Апостол, М.Костомаров,

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Віче, гайдамаки, промисловий переворот.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте політичний, соціально-економічний розвиток Київської Русі за часів правління Ярослава Мудрого.

**Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»**

тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 25

1. Вкажіть дати подій:

повстання Коліївщина

відкриття Львівського університету

Емський указ Олександра II.

2. Роль та значення осіб в історії:

К.Розумовський, В.Антонович, М.Аркас

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Національно-визвольна війна, кріпацтво, національне відродження.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте культурний розвиток українського народу в XVIII ст.

**Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»**

Варіант № 26

1. Вкажіть дати подій:

утворення Києво-Могилянської академії

царський указ про закріпачення селян на Лівобережжі

утворення Південного та Північного товариств декабристів

2. Роль та значення осіб в історії:

К.-В. Острозький, П.Полуботок, М.Драгоманов

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

конституційна монархія, конфедерація, мануфактура.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте головні події періоду «Руїни» в історії українського народу.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 27

1. Вкажіть дати подій:

підписання Андрусівського перемир'я між Московською державою та Польщею

опришківський рух на західноукраїнських землях
утворення першої української громади

2. Роль та значення осіб в історії:

Д.Вишневецький, М.Залізняк, У. Кармелюк

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

панщина, декабристи, федерація.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте роль та значення громад для розвитку національного суспільно-політичного руху другої половини XIX ст. на українських землях у складі Російської імперії.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 28

1. Вкажіть дати подій:

гетьманування І.Мазепи.

створення та діяльність народницьких гуртків в Україні
повстання декабристів

2. Роль та значення осіб в історії:

Міндовг, Г.Квітка-Основ'яненко, М.Костомаров.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Оброк, Литовські статuti, шовінізм.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте особливості промислового перевороту на українських землях у складі Російської імперії у XIX ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»

тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 29

1. Вкажіть дати подій:

обрання в Глухові гетьманом України І.Скоропадського
діяльність Другої Малоросійської колегії
початок промислового перевороту в Російській імперії

2. Роль та значення осіб в історії:

В.Мономах, І.Самойлович, П.Куліш.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

універсали, гетьманщина, класицизм.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте етапи господарського освоєння Півдня України наприкінці XVIII ст. – XIX ст.

Кредитна контрольна робота № 1
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна від найдавніших часів до початку XX ст.»

Варіант № 30

1. Вкажіть дати подій:

заснування міста Києва

зруйнування м. Батурина царськими військами

утворення першої політичної партії на західноукраїнських землях

2. Роль та значення осіб в історії:

П.Калнишевський, В.Каразін, П.Чубинський.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Анти, «Устав на волоки», шляхта.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте головні події національно-визвольної боротьби під проводом Б.Хмельницького.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

Кредитна контрольна робота №2 з дисципліни «історія та культура України» тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 1

1. Вкажіть дати подій:

Грудневе збройне повстання, початок Першої світової війни, утворення СРСР, Сталінградська битва.

2. Роль та значення осіб в історії:

О.Брусилов, Й. Сталін, М.Хрущов.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Воєнний комунізм, українізація, репресії.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте українську революцію 1917-1920 рр.: передумови, мета, рушійні сили, періодизація, головні події.

Визначте та розкрийте головні етапи політики колективізації в Україні.

Кредитна контрольна робота №2 з дисципліни «історія та культура України» тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 2

1. Вкажіть дати подій:

Початок першої російської революції, Галицька битва, проголошення Акту Злуки УНР і ЗУНР, початок колективізації в УСРР,

2. Роль та значення осіб в історії:

Микола ІІ, Н.Махно, В.Вернадський.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Універсали, п'ятирічка, колабораціонізм.

4. Дайте відповідь на питання:

Охарактеризуйте особливості становища України в роки Першої світової війни.

Розкрийте головні етапи визволення України від німецько-фашистських загарбників.

Кредитна контрольна робота №2 з дисципліни «історія та культура України» тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 3

1. Вкажіть дати подій:

Повстання на броненосці «Потьомкін», утворення легіону УСС, період денікінської окупації України, утворення СРСР.

2. Роль та значення осіб в історії:

П.Шмідт, Л.Каганович, М.Ватутін.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Революція, дисиденти, колективізація.

4. Дайте відповідь на питання:

Проаналізуйте умови проголошення та зміст Універсалів Центральної Ради та визначте їх історичне значення.

В чому полягала суть «нової економічної політики». Які результати непу для України?

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 4

1. *Вкажіть дати подій:*

Брест-Литовський мирний договір, Курська битва, визволення Києва від німецько-фашистських загарбників, початок політики «перебудови».

2. *Роль та значення осіб в історії:*

Д.Донцов, В.Ленін, В.Винниченко.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Націоналізм, індустріалізація, голодомор.

4. *Дайте відповідь на питання:*

Розкрийте головні події та хід військового протистояння більшовицької Росії з УНР у 1917-1920 рр.

Охарактеризуйте головні здобутки політики українізації в 1920-поч. 1930-х рр.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 5

1. *Вкажіть дати подій:*

«Кривава неділя», Брусиловський прорив, буржуазно-демократична революція в Росії, прихід до влади Директорії.

2. *Роль та значення осіб в історії:*

П.Столипін, М.Грушевський, С.Косіор.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Українізація, радянізація, окупація.

4. *Дайте відповідь на питання:*

Охарактеризуйте особливості політичного, економічного суспільно-політичного становище УСРР на початку 20-х років ХХ ст.

Розкрийте значення підпільно-партизанського руху в роки Великої вітчизняної війни на території України.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 6

1. *Вкажіть дати подій:*

розгром білогвардійців у Криму, перенесення столиці з Харкова до Києва, визволення Миколаєва від німецько-фашистських загарбників, проведення референдуму про державний суверенітет України.

2. *Роль та значення осіб в історії:*

П.Скоропадський, Ф.Ковпак, Р.Шухевич.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Розкуркулення, розстріляне відродження, шестидесятники

4. *Дайте відповідь на питання:*

Охарактеризуйте головні події першої російської революції в Україні.

Визначте здобутки української культури у 1920-х рр. (освіта, наука, мистецтво).

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»
Варіант № 7

1. *Вкажіть дати подій:*

Повстання на крейсері «Очаків», утворення Генерального Секретаріату, проголошення I універсалу, Судовий процес на «Спільною Визволення України».

2. *Роль та значення осіб в історії:*

В.Винниченко, О.Стаханов, С.Бандера.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Воєнний комунізм, сталінська модернізація, соцзмагання.

4. *Дайте відповідь на питання:*

Розкрийте головні причини та наслідки голодомору 1932-1933 рр.

Охарактеризуйте хід військових дій на початковому етапі Великої Вітчизняної війни. В чому причини поразок військ Червоної армія у 1941 – 1942 рр.?

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 8

1. *Вкажіть дати подій:*

Період «сталинської реакції», утворення Союзу Визволення України, українсько-польська війна (період національно-визвольних змагань), проголошення III універсалу Центральної Ради.

2. *Роль та значення осіб в історії:*

М.Міхновський, Є.Петрушевич, М.Скрипник.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Стахановський рух, коренізація, депортація.

4. *Дайте відповідь на питання:*

Розкрийте особливості фашистського окупаційного режиму в Україні.

Охарактеризуйте головні досягнення політики індустріалізації в Україні.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 9

1. *Вкажіть дати подій:*

період правління Директорії, перший п'ятирічний план розвитку народного господарства, договір між Німеччиною та СРСР про «Дружбу і кордон», Сталінградська битва.

2. *Роль та значення осіб в історії:*

С.Петлюра, Л.Троцький, А.Шептицький.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Отаманщина, автономія, колективізація.

4. *Дайте відповідь на питання:*

Охарактеризуйте суспільно-політичне, культурне та релігійне життя в 30-х рр. ХХ ст. Масові репресії 1930-х рр.

Розкрийте етапи входження України до СРСР; юридичний статус України у новому державному утворенні.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 10

1. *Вкажіть дати подій:*

Брусилівський прорив, остаточне встановлення колгоспного ладу на території України, період найбільшого розмаху сталінських репресій в СРСР, танкова битва в р-ні м. Львова.

2. *Роль та значення осіб в історії:*

Н.Махно, О.Довженко, М.Горбачов.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Гетьманат, більшовицький переворот, неп.

4. *Дайте відповідь на питання:*

Охарактеризуйте Рух Опору на українських землях в роки Великої Вітчизняної війни.

Як відбувалася відбудова народного господарства в Україні після Великої Вітчизняної війни.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 11

1. *Вкажіть дати подій:*

Грудневе збройне повстання, утворення СРСР, Сталінградська битва, повоєнний голод,

2. *Роль та значення осіб в історії:*

П.Строкач, С.Петлюра І.Драч.

3. *Дайте визначення поняттям і терміна:*

Продрозкладка, націоналізація, «ворог народу».

4. *Дайте відповідь на питання:*

Охарактеризуйте військово-політичне протистояння в Україні у другій половині 1919 – 1920 рр.

Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 — серпень 1991 р.).

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 12

1. *Вкажіть дати подій:*

проголошення Акту Злуки УНР і ЗУНР, початок колективізації в УСРР, Штурм Перекопу Аварія на Чорнобильській АС.

2. *Роль та значення осіб в історії:*

Д.Вітовський, М.Стельмах, І.Кожедуб.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Номенклатура, дисидентський рух, «перебудова».

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте головні здобутки передвоєнних п'ятирічок та охарактеризуйте становище промисловості України напередодні Другої світової війни.

Внесок українського народу у перемогу в Другій світовій війні.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 13

1. Вкажіть дати подій:

Повстання на броненосці «Потьомкін», період денікінської окупації України, утворення СРСР, вступ радянських військ на території Західної України.

2. Роль та значення осіб в історії:

П.Врангель, В.Ленін, В.Сосюра

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Референдум, федерація, білий рух.

4. Дайте відповідь на питання:

Розкрийте напрямку внутрішньої та зовнішньої політики П.Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.)

Охарактеризуйте радянську модернізацію України (загальна характеристика).

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 14

1. Вкажіть дати подій:

період гетьманату П. Скоропадського, проведення політики українізації, Курська битва, смерть Й.Сталіна,

2. Роль та значення осіб в історії:

А.Мельник, С.Тимошенко, О.Богомолець.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Остарбайтери, Антанта, воєнний комунізм.

4. Дайте відповідь на питання:

Порівняйте масштаби і наслідки Першої та Другої світової війни для України.

Охарактеризуйте політичне становище України в другій половині 1950 - на початку 1960-х рр.

Кредитна контрольна робота №2
з дисципліни «історія та культура України»
тема: «Україна в новітню добу»

Варіант № 15

1. Вкажіть дати подій:

«Кривава неділя», утворення легіону УСС, більшовицький переворот в Росії, утворення СНД,

2. Роль та значення осіб в історії:

Е.Кох, М.Грушевський, В.Лягін.

3. Дайте визначення поняттям і терміна:

Комунізм, колабораціонізм, ОУН-УПА.

4. Дайте відповідь на питання:

Назвіть та розкрийте головні події громадянської війни на території України.

Як відбулося проголошення незалежності України у 1991 р.? Які головні здобутки нашої держави за цей період?

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 3

Варіант I

1. Хто з вчених виділив слово “культура” у самостійний науковий термін?

- а) Вольтер;
- б) Пуфендорф;
- в) Гюрго;

г) Нідерман.

2. Кому належить карпатсько-дунайська теорія походження слов'ян?

- а) Нестору;
- б) М. Грушевському;
- в) М.Рудницькому;

г) В.Хвойці.

3. Аксіологічна функція це:

- а) передача історичного досвіду поколінь;
- б) встановлення та забезпечення норм у взаєминах людей;
- в) ціннісні орієнтації особистості;

г) пізнання навколишньої дійсності,

4. Хто з вчених заперечував існування світової культури, а вважав, що існують лише “самостійні культурні організми”?:

- а) А.Тойнбі;
- б) А.Швейцер;
- в) Ф.Шіллер;

г) О.Шпенглер.

5. В яких із перелічених періодів культура асоціюється із міським укладом життя?

- а) Новий час;
- б) античність;
- в) Середньовіччя;

г) Модерн.

6. Кому належить ідея оригінальної України як необхідного елемента католицького світу?

- а) А.Шептицькому, Г.Костельнику, П.Могилі;
- б) М.Грушевському, М.Чубатому, М.Поповичу;
- в) Й.Сліпому, І.Паславському, І.Клинець;

г) М.Костомарову, П.Кулішу, Т.Шевченку.

7. Тотемізм – це:

- а) віра в існування душі і духів;
- б) віра в надприродну силу, що править світом;
- в) віра у надприродну спорідненість людей із рослинами і тваринами;
- г) віра у надприродні можливості матеріальних предметів.

8. Чернецтво існує в:

- а) католицизмі і протестантизмі;
- б) католицизмі і православ'ї;
- в) православ'ї та протестантизмі;
- г) тільки в православ'ї.

9. Як називався бог вітру та війни у давніх слов'ян?

- а) Волос;
- б) Симарга;
- в) Хорс;
- г) Стрибог.

10. Осередками освіти в Київській Русі були:

- а) університети;
- б) школи та монастирі;
- в) академії;
- г) училища.

11. Гомілетика це:

- а) оповіді про життя святих;
- б) урочиста проповідь на церковні свята;
- в) розповіді про церковних діячів;
- г) розповіді про життя аскетів.

12. В якому році було надруковано книги кириличним шрифтом у друкарні Фіоля Швайпольда?

- а) 1460 р.
- б) 996 р.
- в) 1060 р.
- г) 1491 р.

13. Кого в XVI ст. у Західній Європі називали “українським Демосфеном” та “сучасним Цицероном”?

- а) Юрія Дрогобича;
- б) Станіслава Оріховського;
- в) Павла Русина;
- г) Герасима Смотрицького.

14. У якому році був зведений Вірменський собор у Львові?

- а) 1563 р.;
- б) 1363 р.;
- в) 1663 р.;

г) 1863 р.

15. Про яку траву, що зберігає запах рідного степу, згадується у Галицько-Волинському літописі?

- а) Аїр;
- б) Звіробій;
- в) Євшан;

г) Материнка.

16. Які з перелічених храмів збудовані в стилі бароко:

- а) Собор св.Юрія у Львові;
- б) Домініканський костел у Львові;
- в) Храм св.Катерини у Чернігові;

г) Успенська церква у Львові.

17. Собор Св. Юрія у Львові спроектував:

- а) Меретин;
- б) Берніні;
- в) Боррроміні;

г) Растреллі.

18. З яким літературним угрупованням пов'язане поширення ідей модернізму в Західній Україні?

- а) “Молода Муза”;
- б) “Українська хата”;
- в) “Празька школа”;

г) “Плуг”.

19. Хто є автором твору “Сад Гетсиманський”?

- а) Є.Маланюк;
- б) І.Багряний;
- в) С.Гординський;

г) Б.Лепкий.

20. Коли відбувся державний візит Папи Римського Івана Павла II в Україну?

- а) 1999 р.
- б) 2003 р.
- в) 2001 р.

г) 1993 р.

21. Хто вважав, що “всі проблеми в Україні від того, що вздовж Дніпра проходить лінія розколу між трьома великими цивілізаціями: західною (католицькою), православною (слов'янською) та ісламською?”

- а) М.Рябчук;
- б) С.Хантінгтон;
- в) Ж.П.Сартр;

г) З.Ніцше.

22. Який з літописів є другою частиною Іпатіївського збірника ?

- а) Повість временних літопис;

- б) Галицько-Волинський літопис;
- в) Київський літопис;
- г) Києво-Печерський Патерик;

23. Пересопницьке Євангеліє було написано в

- а) 1556 р.
- б) 1656 р.
- в) 1456 р.
- г) 1356 р.

24. Який стиль мистецтва був притаманний для скіфів?:

- а) геометричний;
- б) звіриний;
- в) рослинний;
- г) готичний;

25. Що, на думку візантійського автора Маврикія, не було притаманне для антів?

- а) емоційність;
- б) брак авторитетної влади;
- в) жертви – волами;
- г) звичай пити кров вбитого ворога;

26. Мокоша у давніх слов`ян:

- а) богиня ремесел;
- б) богиня неба;
- в) богиня вогню;
- г) покровителька пологів;

27. Що таке «рустика»?

- а) наукові знання;
- б) власна культура будівництва;
- в) порожнеча у стінах храму;
- г) центральний купол храму;

28. Кого називають «українським Сократом»?

- а) П.Могилу;
- б) І.Вишенського;
- в) Г.Сковороду;
- г) М.Смотрицького;

29. Кому належить драма «Украдене щастя»?

- а) І.Франку;
- б) Т.Шевченку;
- в) Л.Українці;
- г) О.Кобилянській;

30. В якому році створено Товариство української мови імені Т.Шевченка та Народний Рух?

- а) 1980 р.
- б) 1981 р.

в) 1984 р.

г) 1988 р.

31. Субкультура це:

- а) сукупність негативно інтерпретованих норм культури;
- б) сукупність норм культури, що суперечать її фундаментальним засадам;
- в) сукупність специфічних рис всередині культури;
- г) сукупність норм культури, що орієнтують на формування споживацького світогляду.

32. Семантика вивчає:

- а) процеси комунікації;
- б) знакові системи;
- в) взаємодію знаків;
- г) смисли знакових систем.

33. Культ надприродної сили неживих предметів у віруваннях первісної людини:

- а) тотемізм;
- б) фетишизм;
- в) анімізм;
- г) політеїзм.

34. Для мислення первісної людини характерна:

- а) релігійність;
- б) філософічність;
- в) естетичність;
- г) утилітарність;
- д) міфологічність.

35. Головний бог у східних слов'ян язичників періоду формування держави:

- а) Даждьбог;
- б) Ярило;
- в) Перун;
- г) Симаргл;
- д) Велес.

36. Антропоцентричне сприйняття світу характерне для епохи:

- а) бароко;
- б) Відродження;
- в) класицизму;
- г) Просвітництва
- д) Середньовіччя

37. Передові українські кола вважали його "консулом України в Європі", центром політичної еміграції XIX ст.:

- а) І.Франко;
- б) М.Грушевський;
- в) М.Драгоманов;
- г) М.Павлик;
- д) П.Куліш.

38. Першим ректором Української Академії мистецтв (1917 р.) був:

- а) Г.Нарбут;
- б) М.Бойчук;
- в) С.Васильківський;
- г) Ф.Кричевський;
- д) О.Мурашко.

39. Українська культура ХХ ст. утверджує перемогу:

- а) антропоцентризму;
- б) антропокосмізму;
- в) космоцентризму;
- г) антропоморфізму.

40. На яких з перерахованих книг складає присягу президент України:

- а) Конституція та Євангеліє;
- б) Біблія та Конституція;
- в) Остромирове Євангеліє та Конституція;
- г) Конституція та Пересопницьке Євангеліє.

41. I Педагогічний з'їзд відбувся:

- а) у червні 1918 р.
- б) у квітні 1917 р.
- в) у квітні 1919 р.
- г) у грудні 1922 р.

42. Українська автокефальна церква була створена у:

- а) у вересні 1921 р.;
- б) у серпні 1921 р.;
- в) у жовтні 1921 р.
- г) у листопаді 1922 р.

43. З яких племен утворився український народ?

- а) дреговичі, кривичі, полочани, радимичі, в'ятичі, тиверці, уличі;
- б) слов'яни, в'ятичі, дреговичі, кривичі, поляки, сіверяни, радимичі;
- в) деревляни, дуліби, уличі, тиверці, поляни, сіверяни;
- г) хорвати, литовці, татари, поляки.

44. В Україні початкова освіта стала обов'язковою:

- а) в 1932–1933 рр.;
- б) в 1928–1930 рр.;
- в) в 1917 р.;
- г) в 1924 р.

45. Період розвитку нової української літератури у 40–60-х рр. ХІХ ст. характеризується:

- а) могутнім впливом ідей просвітництва і романтизму;
- б) творчістю Т. Шевченка;
- в) прагненням до збереження національної культурної ідентичності й орієнтацією на художній універсалізм західноєвропейського літературного процесу.

46. Одним із перших видатних майстрів оперного жанру, який написав оперу „Запорожець за Дунаєм” є:

- а) Микола Віталійович Лисенко;
- б) Семен Степанович Гулак-Артемівський;
- в) Петро Іванович Ніщинський.

47. 24 листопада 1918 р. було відкрито:

- а) Українську Академію наук;
- б) Молодий театр Л. Курбаса;
- в) журнал „Вільна українська школа”;
- г) Національний архів України.

48. Хто з вчених визнавав множинність культур:

- а) О.Шпенглер, А.Тойнбі;
- б) А.Швейцер, Г.Гегель;
- в) Ф.Шіллер; В.Вернадський;
- г) І.Кант, Ф.Франко.

49. Хто з вчених вважав існування світової культури як певної цілісності?

- а) І.Кант, К.Юнг;
- б) О.Шпенглер; І.Кант;
- в) А.Швейцер; П.Тейяр де Шарден;
- г) О.Шпенглер, А.Тойнбі.

50. У яких роках була збудована Десятинна церква?

- а) 860-865 р.
- б) 865-871 р.
- в) 988-995р.
- г) 989-996р.

51. В якому році вийшов твір П.Скарги “Про єдність Божої Церкви під одним пастирем”?

- а) 1577 р.
- б) 1477 р.
- в) 1677 р.
- г) 1547 р.

52. Коли вперше зустрічається поняття «Україна»?

- а) XVI ст.
- б) XIII ст.
- в) XIX ст.
- г) XII ст.

53. Апокрифи це:

- а) писання отців Церкви;
- б) перекази на біблійні теми;
- в) науково-природничі тексти;
- г) збірники золотих думок «Пчела».

54. Журнал «Основа» (1861-1862 рр.), який був головним органом українського культурного національного руху виходив у:

- а) Києві;
- б) Львові;
- в) Чернігові;

- г) Петербурзі;

55. На місці давнього Пантікапея знаходиться сучасне місто:

- а) Севастополь;
- б) Херсон;
- в) Феодосія;
- г) Керч;
- д) Сімферополь.

56. Князь, за правління якого культура Київської Русі досягла найвищого розквіту:

- а) Володимир Великий;
- б) Данило Галицький;
- в) Ярослав Мудрий;
- г) Володимир Мономах.

57. Кому належить міграційна теорія походження слов'ян?

- а) М.Поповичу;
- б) М.Грушевському;
- в) В.Хвойці;

- г) В.Шахматову.

58. Обов'язкова безшлюбність духовенства існує в:

- а) православ'ї,
- б) католицизмі,
- в) протестантизмі,

- г) протестантизмі та католицизмі.

59. Хто є автором творів “Солодка Даруся”, “Нація” та ін.?

- а) О.Забужко;
- б) Л. Костенко;
- в) В.Стус;

- г) М.Матіос.

60. Хорову капелу „Думка” було створено:

- а) 1919 р.

- б) 1920 р.
- в) 1921 р.
- г) 1991 р.

Варіант II

1. Хто з вчених пов'язував культуру зі сферою моральності?

- а) Тюрго;
- б) І.Кант;
- в) Вольтер;
- г) І.Франко.

2. Кому належить міграційна теорія походження слов'ян?

- а) М.Поповичу;
- б) М.Грушевському;
- в) В.Хвойці;
- г) В.Шахматову.

3. Коли оформлюється термін “культура” у наукове поняття?

- а) Середні віки;
- б) Новий час;
- в) Доба Романтизму;
- г) античність.

4. Хто з вчених визнавав множинність культур?

- а) О.Шпенглер, А.Тойнбі;
- б) А.Швейцер, Г.Гегель;
- в) Ф.Шіллер, В.Вернадський;
- г) І.Кант, Ф.Франко.

5. Хто з вчених вважав існування світової культури як певної цілісності?

- а) І.Кант, К.Юнг;
- б) О.Шпенглер; І.Кант;
- в) А.Швейцер; П.Тейяр де Шарден;
- г) О.Шпенглер, А.Тойнбі.

6. Кому належить вісло-одерська теорія походження слов'ян?

- а) Нестору, Іларіону;
- б) В.Шахматову, Ю.Погодіну;
- в) Ю.Костишевському, М.Рудницькому;
- г) М.Грушевському, В.Хвойці.

7. Анімізм – це:

- а) віра в існування душі та духів;
- б) віра в потойбічне життя;
- в) віра у надприродну спорідненість людей із тваринами чи рослинами;
- г) віра в надприродну силу, що править світом.

8. Обов'язкова безшлюбність духовенства існує в:

- а) православ'ї;
- б) католицтві;
- в) протестантизмі;
- г) протестантизмі та католицизмі;

9. Як називався бог місяця у давніх слов'ян?

- а) Хорс;
- б) Марс;
- в) Посейдон;
- г) Волос.

10. У яких роках була збудована Десятинна церква?

- а) 860-865 р.
- б) 865-871 р.
- в) 988-995 р.
- г) 989-996 р.

11. В якому році був переписаний Києво-Печерський патерик?

- а) 1554 р.
- б) 996 р.
- в) 1060 р.
- г) 1491 р.

12. В який роках Ю.Дрогобич обіймав посаду ректора Болонського університету?

- а) 1460-1462 рр.
- б) 1581-1582 рр.
- в) 1481-1482 рр.
- г) 1560-1562 рр.

13. В якому році вийшов твір П.Скарги “Про єдність Божої Церкви під одним пастирем”?

- а) 1577 р.
- б) 1477 р.
- в) 1677 р.
- г) 1547 р.

14. Яка була мова навчання у школах Галицько-Волинської Русі?

- а) латинська;
- б) старослав'янська;
- в) грецька;
- г) українська.

15. Період розквіту бароко в Україні:

- а) XVI ст.
- б) XV ст.
- в) XVII ст.
- г) XIV ст.

16. Кому належить монументальне живописне оформлення інтер'єру собору Св. Юра у Львові?

- а) Івану Рутковичу;
- б) Йову Кондзелевичу;
- в) Луці Долинському;
- г) Стефану Вишенському.

17 Андріївську церкву в Києві спроектував:

- а) Меретин;
- б) Берніні;

- в) Борроміні;
- г) Растреллі.

18. В якому стилі намальовані картини Івана Труша?

- а) реалізму;
- б) імпресіонізму;
- в) бароко;
- г) дадаїзму;

19. Аксіологічна функція це:

- а) передача історичного досвіду поколінь;
- б) встановлення та забезпечення норм у взаєминах людей;
- в) ціннісні орієнтації особистості;
- г) пізнання навколишньої дійсності.

20. Хто є автором творів “Солодка Даруся”, “Нація” та ін.?

- а) О.Забужко;
- б) Л. Костенко;
- в) В.Стус;
- г) М.Матіос.

21. Пайдея це:

- а) звичай;
- б) мінливість;
- в) вихованість;
- г) антропоцентризм.

22. Коли вперше зустрічається поняття «Україна» ?

- а) XVI ст.
- б) XIII ст.
- в) XIX ст.
- г) XII ст.

23. Епоха слави та величі трипільської культури припадає на:

- а) 3200 – 2600 рр. до н.е.
- б) 4300 – 3200 рр. до н.е.
- в) 5100 – 4300 рр. до н.е.
- г) 2600 – 1000 рр. до н.е.

24. Кому належать найдавніші писемні пам'ятки про слов'ян?

- а) Геродоту, Гесіоду;
- б) Плінію Старшому;
- в) В.Мономаху;
- г) М.Грушевському;

25. Яке свято давні слов'яни не святкували?

- а) свято Діоніса;
- б) свято Коляди;
- в) свято Купала;
- г) свято Дідів.

26. Апокрифи це:

- а) писання отців Церкви;
- б) перекази на біблійні теми;
- в) науково-природничі тексти;
- г) збірники золотих думок «Пчела».

27. Хто є автором «Граматики словенської» (1616 р)?

- а) Г.Смотрицький;
- б) П.Беринда;
- в) Є.Славинецький;
- г) М.Смотрицький;

28. Журнал «Основа» (1861-1862 рр.), який був головним органом українського культурного національного руху виходив у:

- а) Києві;
- б) Львові;
- в) Чернігові;
- г) Петербурзі.

29. Український вільний університет засновано в:

- а) Відні;
- б) Празі;
- в) Львові;
- г) Мюнхені.

30. Львівський таємний університет функціонував в:

- а) 1901-1906 рр.
- б) 1921-1925рр.
- в) 1931-1935 рр.
- г) 1801-1806 рр.

31. Сучасна культура класифікується за великим групами її споживачів на:

- а) Рабовласницьку, феодальну, капіталістичну;
- б) Матріархальну, патріархальну;
- в) Масову, елітарну, народну;
- г) Міфологічну, релігійну, наукову;
- д) Прогресивну, стагнаційну, регресивну.

32. У системі цінностей української культурної традиції домінує:

- а) розум;
- б) серце;
- в) воля;
- г) дія.

33. До якого історичного періоду належить Трипільська археологічна культура:

- а) епоха бронзи;
- б) палеоліт;
- в) мезоліт;
- г) неоліт та енеоліт;
- д) енеоліт.

34. На місці давнього Пантікапея знаходиться сучасне місто:

- а) Севастополь;

- б) Херсон;
- в) Феодосія;
- г) Керч;
- д) Сімферополь.

35. Князь, за правління якого культура Київської Русі досягла найвищого розквіту:

- а) Володимир Великий;
- б) Данило Галицький;
- в) Ярослав Мудрий;
- г) Володимир Мономах.

36. Коли почалася діяльність першого українського професійного театру (театр корифеїв):

- а) 1875 р.
- б) 1900 р.
- в) 1882 р.
- г) 1886 р.

37. До якого стилю мистецтва належить відомий будинок з химерами в Києві:

- а) бароко;
- б) візантійський;
- в) романський;
- г) еkleктика періоду модернізму;
- д) класицизм.

38. Який з кінофільмів О.П.Довженка включено до почесного списку кращих фільмів світу всіх часів і народів:

- а) "Арсенал";
- б) "Звенигора";
- в) "Україна в огні";
- г) "Земля";
- д) "Поєма про море".

39. На яких з перерахованих книг складає присягу президент України:

- а) Конституція та Євангеліє;
- б) Біблія та Конституція;
- в) Остромирове Євангеліє та Конституція;
- г) Конституція та Пересопницьке Євангеліє.

40. В якому році створено наукове товариство ім. Шевченка?

- а) 1892 р.
- б) 1889 р.
- в) 1901 р.

41. У якому році було створено Надзвичайну комісію по боротьбі з неписьменністю:

- а) 1921 р.;
- б) 1920 р.;
- в) 1919 р.

42. Хорову капелу „Думка” було створено:

- а) 1919 р.;

- б) 1920 р.;
- в) 1921 р.

43. Перший Державний симфонічний оркестр було створено:

- а) у 1922 р. у Києві;
- б) у 1923 р. у Харкові;
- в) у 1923 р. у Одесі;
- г) у 1918 р. у Києві.

44. Першим ректором Острозької школи вищого типу був:

- а) Костянтин Острозький;
- б) Герасим Смотрицький;
- в) Юрій Дрогобич.

45. Літературне угруповання „Руська трійця” було створене :

- а) у 1833 р.;
- б) у 1843р.;
- в) у 1832 р.

46. Представниками соцреалізму були письменники:

- а) Б.Антонич, О.Ольжич, С.Городинський;
- б) М.Горький, М.Шолохов, А.Маяковський;
- в) Д.Загул, О.Слісаренко, В.Кобилянський.

47. Він написав 11 опер, понад 80 творів різних форм на тексти Т.Г.Шевченка, ряд композицій інструментального жанру, музику до театральних вистав, романси і пісні на слова різних авторів. Це:

- а) Михайло Миколайович Калачевський;
- б) Семен Степанович Гулак-Артемівський;
- в) Микола Віталійович Лисенко;
- г) Марко Кропивницький.

48. В яких із перелічених періодів культура асоціюється із міським укладом життя?

- а) Новий час;
- б) античність;
- в) Середньовіччя;
- г) Модерн.

49. Тотемізм – це:

- а) віра в існування душі і духів;
- б) віра в надприродну силу, що править світом;
- в) віра у надприродну спорідненість людей із рослинами і тваринами;
- г) віра у надприродні можливості матеріальних предметів;

50. Гомілетика - це:

- а) оповіді про життя святих;
- б) урочисті слова на церковні свята;
- в) розповіді про церковних діячів;
- г) розповіді про життя аскетів.

51. Про яку траву, що зберігає запах рідного степу, згадується у Галицько-Волинському літописі?

- а) Аїр;
- б) Звіробій;
- в) Євшан;
- г) Материнка.

52. Хто є автором твору “Сад Гетсиманський”?

- а) Є.Маланюк;
- б) І.Багряний;
- в) С.Гординський;
- г) Б.Лепкий.

53. Коли відбувся державний візит Папи Римського Івана Павла II в Україну?

- а) 1999 р.
- б) 2003 р.
- в) 2001 р.
- г) 1993 р.

54. Кому належить драма «Украдене щастя»?

- а) І.Франку;
- б) Т.Шевченку;
- в) Л.Українці;
- г) О.Кобилянській;

55. В якому році створено Товариство української мови імені Т.Шевченка та Народний Рух?

- а) 1980 р.
- б) 1981 р.
- в) 1984 р.
- г) 1988 р.

56. Першим ректором Української Академії мистецтв (1917 р.) був:

- а) Г.Нарбут;
- б) М.Бойчук;
- в) С.Васильківський;
- г) Ф.Кричевський;
- д) О.Мурашко.

57. I Педагогічний з'їзд відбувся:

- а) у червні 1918 р.
- б) у квітні 1917 р.
- в) у квітні 1919 р.

58. 24 листопада 1918 р. було відкрито:

- а) Української Академії наук;
- б) Молодий театр Л. Курбаса;
- в) журнал „Вільна українська школа”;
- г) Національний архів України.

59. Який стиль мистецтва був притаманний для скіфів?

- а) геометричний;
- б) звіриний;
- в) рослинний;

г) готичний;

60. Що таке «рустика»?

- а) наукові знання;
- б) власна культура будівництва;
- в) порожнеча у стінах храму;
- г) центральний купол храму.

Варіант III

1. Хто з вчених виділив слово “культура” у самостійний науковий термін?

- а) Вольтер;
- б) Пуфендорф;
- в) Тюрго;
- г) Нідерман.

2. Львівський таємний університет функціонував в:

- а) 1901-1906 рр.
- б) 1921-1925рр.
- в) 1931-1935 рр.
- г) 1801-1806 рр.

3. Сучасна культура класифікується за великим групами її споживачів на:

- а) Рабовласницьку, феодальну, капіталістичну;
- б) Матріархальну, патріархальну;
- в) Масову, елітарну, народну;
- г) Міфологічну, релігійну, наукову;
- д) Прогресивну, стагнаційну, регресивну.

4. У системі цінностей української культурної традиції домінує:

- а) розум;
- б) серце;
- в) воля;
- г) дія.

5. До якого історичного періоду належить Трипільська археологічна культура:

- а) епоха бронзи;
- б) палеоліт;
- в) мезоліт;
- г) неоліт та енеоліт;
- д) енеоліт.

6. На місці давнього Пантікапея знаходиться сучасне місто:

- а) Севастополь;
- б) Херсон;
- в) Феодосія;
- г) Керч;
- д) Сімферополь.

7. Князь, за правління якого культура Київської Русі досягла найвищого розквіту:

- а) Володимир Великий;
- б) Данило Галицький;
- в) Ярослав Мудрий;
- г) Володимир Мономах.

8. Коли почалася діяльність першого українського професійного театру (театр корифеїв):

- а) 1875 р.
- б) 1900 р.
- в) 1882 р.
- г) 1886 р.

9. До якого стилю мистецтва належить відомий будинок з химерами в Києві:

- а) бароко;
- б) візантійський;
- в) романський;
- г) еkleктика періоду модернізму;
- д) класицизм.

10. Який з кінофільмів О.П.Довженка включено до почесного списку кращих фільмів світу всіх часів і народів:

- а) "Арсенал";
- б) "Звенигора";
- в) "Україна в огні";
- г) "Земля";
- д) "Поєма про море".

11. На яких з перерахованих книг складає присягу президент України:

- а) Конституція та Євангеліє;
- б) Біблія та Конституція;
- в) Остромирове Євангеліє та Конституція;
- г) Конституція та Пересопницьке Євангеліє.

12. В якому році створено наукове товариство ім. Шевченка?

- а) 1892 р.
- б) 1889 р.
- в) 1901 р.

13. Коли відбувся державний візит Папи Римського Івана Павла II в Україну?

- а) 1999 р.
- б) 2003 р.
- в) 2001 р.
- г) 1993 р.

14. Хто вважав, що "всі проблеми в Україні від того, що вздовж Дніпра проходить лінія розколу між трьома великими цивілізаціями: західною (католицькою), православною (слов'янською) та ісламською?"

- а) М.Рябчук;
- б) С.Хантінгтон;
- в) Ж.П.Сартр;
- г) З.Ніцше.

15. Який з літописів є другою частиною Іпатіївського збірника ?

- а) Повість временних літопис;
- б) Галицько-Волинський літопис;
- в) Київський літопис;
- г) Києво-Печерський Патерик;

16. Пересопницьке Євангеліє було написане в

- а) 1556 р.
- б) 1656 р.
- в) 1456 р.
- г) 1356 р.

17. Який стиль мистецтва був притаманний для скіфів?:

- а) геометричний;
- б) звіриний;
- в) рослинний;
- г) готичний;

18. Що, на думку візантійського автора Маврикія, не було притаманне для антів?

- а) емоційність;
- б) брак авторитетної влади;
- в) жертви – волами;
- г) звичай пити кров вбитого ворога;

19. Мокоша у давніх слов`ян:

- а) богиня ремесел;
- б) богиня неба;
- в) богиня вогню;
- г) покровителька пологів;

20. Що таке «рустика»?

- а) наукові знання;
- б) власна культура будівництва;
- в) порожнеча у стінах храму;
- г) центральний купол храму;

21. Кого називають «українським Сократом»?

- а) П.Могилу;
- б) І.Вишенського;
- в) Г.Сковороду;
- г) М.Смотрицького;

22. Кому належить драма «Украдене щастя»?

- а) І.Франку;
- б) Т.Шевченку;
- в) Л.Українці;
- г) О.Кобилянській;

23. В якому році створено Товариство української мови імені Т.Шевченка та Народний Рух?

- а) 1980 р.
- б) 1981 р.

- в) 1984 р.
- г) 1988 р.

24. В якому році був переписаний Києво-Печерський патерик?

- а) 1554 р.
- б) 996 р.
- в) 1060 р.
- г) 1491 р.

25. В який роках Ю.Дрогобич обіймав посаду ректора Болонського університету?

- а) 1460-1462 рр.
- б) 1581-1582 рр.
- в) 1481-1482 рр.
- г) 1560-1562 рр.

26. В якому році вийшов твір П.Скарги “Про єдність Божої Церкви під одним пастирем”?

- а) 1577 р.
- б) 1477 р.
- в) 1677 р.
- г) 1547 р.

27. Яка була мова навчання у школах Галицько-Волинської Русі?

- а) латинська;
- б) старослав'янська;
- в) грецька;
- г) українська.

28. Період розквіту бароко в Україні:

- а) XVI ст.
- б) XV ст.
- в) XVII ст.
- г) XIV ст.

29. Кому належить монументальне живописне оформлення інтер'єру собору Св. Юра у Львові?

- а) Івану Рутковичу;
- б) Йову Кондзелевичу;
- в) Луці Долинському;
- г) Стефану Вишенському.

30. Андріївську церкву в Києві спроектував:

- а) Меретин;
- б) Берніні;
- в) Борроміні;
- г) Растреллі.

31. В якому стилі намальовані картини Івана Труша?

- а) реалізму;
- б) імпресіонізму;
- в) бароко;
- г) дадаїзму;

32. Хто був першим ректором Української академії мистецтв?

- а) О. Архипенко;
- б) О. Мурашко;
- в) Г. Нарбут;
- г) Ф. Кричевський;

33. Хто є автором творів “Солодка Даруся”, “Нація” та ін.?

- а) О. Забужко;
- б) Л. Костенко;
- в) В. Стус;
- г) М. Матіос.

34. На яких з перерахованих книг складає присягу президент України:

- а) Конституція та Євангеліє;
- б) Біблія та Конституція;
- в) Остромирове Євангеліє та Конституція;
- г) Конституція та Пересопницьке Євангеліє.

35. I Педагогічний з'їзд відбувся:

- а) у червні 1918 р.
- б) у квітні 1917 р.
- в) у квітні 1919 р.
- г) у грудні 1922 р.

36. Українська автокефальна церква була створена у:

- а) у вересні 1921 р.;
- б) у серпні 1921 р.;
- в) у жовтні 1921 р.
- г) у листопаді 1922 р.

37. З яких племен утворився український народ?

- а) дреговичі, кривичі, полочани, радимичі, в'ятичі, тиверці, уличі;
- б) слов'яни, в'ятичі, дреговичі, кривичі, поляки, сіверяни, радимичі;
- в) деревляни, дуліби, уличі, тиверці, поляни, сіверяни;
- г) хорвати, литовці, татари, поляки.

38. в Україні початкова освіта стала обов'язковою:

- а) в 1932–1933 рр.;
- б) в 1928–1930 рр.;
- в) в 1917 р.;
- г) в 1924 р.

39. Період розвитку нової української літератури у 40–60-х рр. XIX ст. характеризується:

- а) могутнім впливом ідей просвітництва і романтизму;
- б) творчістю Т. Шевченка;
- в) прагненням до збереження національної культурної ідентичності й орієнтацією на художній універсалізм західноєвропейського літературного процесу.

40. Одним із перших видатних майстрів оперного жанру, який написав оперу „Запорожець за Дунаєм” є:

- а) Микола Віталійович Лисенко;
- б) Семен Степанович Гулак-Артемівський;
- в) Петро Іванович Ніщинський.

41. 24 листопада 1918 р. було відкрито:

- а) Українську Академію наук;
- б) Молодий театр Л. Курбаса;
- в) журнал „Вільна українська школа”;
- г) Національний архів України.

42. Хто з вчених визнавав множинність культур:

- а) О.Шпенглер, А.Тойнбі;
- б) А.Швейцер, Г.Гегель;
- в) Ф.Шіллер; В.Вернадський;
- г) І.Кант, Ф.Франко.

43. Хто з вчених вважав існування світової культури як певної цілісності?

- а) І.Кант, К.Юнг;
- б) О.Шпенглер; І.Кант;
- в) А.Швейцер; П.Тейяр де Шарден;
- г) О.Шпенглер, А.Тойнбі.

44. У яких роках була збудована Десятинна церква?

- а) 860-865 р.
- б) 865-871 р.
- в) 988-995р.
- г) 989-996р.

45. В якому році вийшов твір П.Скарги “Про єдність Божої Церкви під одним пастирем”?

- а) 1577 р.
- б) 1477 р.
- в) 1677 р.
- г) 1547 р.

46. Гомілетика - це:

- а) оповіді про життя святих;
- б) урочисті слова на церковні свята;
- в) розповіді про церковних діячів;
- г) розповіді про життя аскетів.

47. Про яку траву, що зберігає запах рідного степу, згадується у Галицько-Волинському літописі?

- а) Аїр;
- б) Звіробій;
- в) Євшан;
- г) Материнка.

48. Хто є автором твору “Сад Гетсиманський”?

- а) Є.Маланюк;
- б) І.Багряний;
- в) С.Гординський;

г) Б.Лепкий.

49. Коли відбувся державний візит Папи Римського Івана Павла II в Україну?

- а) 1999 р.
- б) 2003 р.
- в) 2001 р.
- г) 1993 р.

50. Кому належить драма «Украдене щастя»?

- а) І.Франку;
- б) Т.Шевченку;
- в) Л.Українці;
- г) О.Кобилянській;

51. В якому році створено Товариство української мови імені Т.Шевченка та Народний Рух?

- а) 1980 р.
- б) 1981 р.
- в) 1984 р.
- г) 1988 р.

52. Першим ректором Української Академії мистецтв (1917 р.) був:

- а) Г.Нарбут;
- б) М.Бойчук;
- в) С.Васильківський;
- г) Ф.Кричевський;
- д) О.Мурашко.

53. I Педагогічний з'їзд відбувся:

- а) у червні 1918 р.
- б) у квітні 1917 р.
- в) у квітні 1919 р.

54. 24 листопада 1918 р. було відкрито:

- а) Української Академії наук;
- б) Молодий театр Л. Курбаса;
- в) журнал „Вільна українська школа”;

55. Кому належить карпатсько-дунайська теорія походження слов’ян?

- а) Нестору;
- б) М. Грушевському;
- в) М.Рудницькому;
- г) В.Хвойці.

56. Аксиологічна функція це:

- а) передача історичного досвіду поколінь;
- б) встановлення та забезпечення норм у взаєминах людей;
- в) ціннісні орієнтації особистості;
- г) пізнання навколишньої дійсності,

57. Хто з вчених заперечував існування світової культури, а вважав, що існують лише “самостійні культурні організми”?:

- а) А.Тойнбі;
- б) А.Швейцер;
- в) Ф.Шіллер;
- г) О.Шпенглер.

58. В яких із перелічених періодів культура асоціюється із міським укладом життя?

- а) Новий час;
- б) античність;
- в) Середньовіччя;
- г) Модерн.

59. Кому належить ідея оригінальної України як необхідного елемента католицького світу?

- а) А.Шептицькому, Г.Костельнику, П.Могилі;
- б) М.Грушевському, М.Чубатому, М.Поповичу;
- в) Й.Сліпому, І.Паславському, І.Клинець;
- г) М.Костомарову, П.Кулішу, Т.Шевченку.

60. Тотемізм – це:

- а) віра в існування душі і духів;
- б) віра в надприродну силу, що править світом;
- в) віра у надприродну спорідненість людей із рослинами і тваринами;
- г) віра у надприродні можливості матеріальних предметів.

Варіант IV

1. У яких роках була збудована Десятинна церква?

- а) 860-865 р.
- б) 865-871 р.
- в) 988-995р.
- г) 989-996р.

2. В якому році був переписаний Києво-Печерський патерик?

- а) 1554 р.
- б) 996 р.
- в) 1060 р.
- г) 1491 р.

3. В який роках Ю.Дрогобич обіймав посаду ректора Болонського університету?

- а) 1460-1462 рр.
- б) 1581-1582 рр.
- в) 1481-1482 рр.
- г) 1560-1562 рр.

4. В якому році вийшов твір П.Скарги “Про єдність Божої Церкви під одним пастирем”?

- а) 1577 р.
- б) 1477 р.
- в) 1677 р.
- г) 1547 р.

5. Яка була мова навчання у школах Галицько-Волинської Русі?

- а) латинська;
- б) старослав'янська;
- в) грецька;
- г) українська.

6. Період розквіту бароко в Україні:

- а) XVI ст.
- б) XV ст.
- в) XVII ст.
- г) XIV ст.

7. Кому належить монументальне живописне оформлення інтер'єру собору Св. Юра у Львові?

- а) Івану Рутковичу;
- б) Йову Кондзелевичу;
- в) Луці Долинському;
- г) Стефану Вишенському.

8. Андріївську церкву в Києві спроектував:

- а) Меретин;
- б) Берніні;
- в) Борроміні;
- г) Растреллі.

9. В якому стилі намальовані картини Івана Труша?

- а) реалізму;
- б) імпресіонізму;
- в) бароко;
- г) дадаїзму;

10. Хто був першим ректором Української академії мистецтв?

- а) О. Архипенко;
- б) О. Мурашко;
- в) Г. Нарбут;
- г) Ф. Кричевський;

11. Хто є автором творів “Солодка Даруся”, “Нація” та ін.?

- а) О.Забужко;
- б) Л. Костенко;
- в) В.Стус;
- г) М.Матіос.

12. Пайдея це:

- а) звичай;
- б) мінливість;
- в) вихованість;
- г) антропоцентризм.

13. Коли вперше зустрічається поняття «Україна» ?

- а) XVI ст.
- б) XIII ст.

- в) XIX ст.
- г) XII ст.

14. Епоха слави та величі трипільської культури припадає на:

- а) 3200 – 2600 рр. до н.е.
- б) 4300 – 3200 рр. до н.е.
- в) 5100 – 4300 рр. до н.е.
- г) 2600 – 1000 рр. до н.е.

15. Кому належать найдавніші писемні пам'ятки про слов'ян?

- а) Геродоту, Гесіоду;
- б) Плінію Старшому;
- в) В.Мономаху;
- г) М.Грушевському;

16. Яке свято давні слов'яни не святкували?

- а) свято Діоніса
- б) свято Коляди
- в) свято Купала
- г) свято Дідів

17. Апокрифи це:

- а) писання отців Церкви
- б) перекази на біблійні теми
- в) науково-природничі тексти
- г) збірники золотих думок «Пчела»

18. Хто є автором «Граматики словенської» (1616 р)?

- а) Г.Смотрицький;
- б) П.Беринда;
- в) Є.Славинецький;
- г) М.Смотрицький;

19. Журнал «Основа» (1861-1862 рр.), який був головним органом українського культурного національного руху виходив у:

- а) Києві;
- б) Львові;
- в) Чернігові;
- г) Петербурзі.

20. Український вільний університет засновано в:

- а) Відні;
- б) Празі;
- в) Львові;
- г) Мюнхені.

21. Львівський таємний університет функціонував в:

- а) 1901-1906 рр.
- б) 1921-1925рр.
- в) 1931-1935 рр.
- г) 1801-1806 рр.

22. Осередками освіти в Київській Русі були:

- а) університети;
- б) школи та монастирі;
- в) академії;
- г) училища.

23. Гомілетика це:

- а) оповіді про життя святих;
- б) урочисті слова на церковні свята;
- в) розповіді про церковних діячів;
- г) розповіді про життя аскетів.

24. В якому році було надруковано книги кириличним шрифтом у друкарні Фіоля Швайпольда?

- а) 1460 р.
- б) 996 р.
- в) 1060 р.
- г) 1491 р.

25. Кого в XVI ст. у Західній Європі називали “українським Демосфеном” та “сучасним Цицероном”?

- а) Юрія Дрогобича;
- б) Станіслава Оріховського;
- в) Павла Русина;
- г) Герасима Смотрицького.

26. У якому році був зведений Вірменський собор у Львові?

- а) 1563 р.;
- б) 1363 р.;
- в) 1663 р.;
- г) 1863 р.

27. Про яку траву, що зберігає запах рідного степу, згадується у Галицько-Волинському літописі?

- а) Аїр;
- б) Звіробій;
- в) Євшан;
- г) Материнка.

28. Які з перелічених храмів збудовані в стилі бароко:

- а) Собор св.Юрія у Львові;
- б) Домініканський костел у Львові;
- в) Храм св.Катерини у Чернігові;
- г) Успенська церква у Львові.

29. Собор Св. Юрія у Львові спроектував:

- а) Меретин;
- б) Берніні;
- в) Боррроміні;
- г) Растреллі.

30. З яким літературним угрупованням пов'язане поширення ідей модернізму в Західній Україні?

- а) “Молода Муза”;
- б) “Українська хата”;
- в) “Празька школа”;
- г) “Плуг”.

31. Хто є автором твору “Сад Гетсиманський”?

- а) Є.Маланюк;
- б) І.Багряний;
- в) С.Гординський;
- г) Б.Лепкий.

32. Коли відбувся державний візит Папи Римського Івана Павла II в Україну?

- а) 1999 р.
- б) 2003 р.
- в) 2001 р.
- г) 1993 р.

33. Хто вважав, що “всі проблеми в Україні від того, що вздовж Дніпра проходить лінія розколу між трьома великими цивілізаціями: західною (католицькою), православною (слов'янською) та ісламською?”

- а) М.Рябчук;
- б) С.Хантінгтон;
- в) Ж.П.Сартр;
- г) З.Ніцше.

34. Який з літописів є другою частиною Іпатіївського збірника ?

- а) Повість временних літопис;
- б) Галицько-Волинський літопис;
- в) Київський літопис;
- г) Києво-Печерський Патерик;

35. Пересопницьке Євангеліє було написане в

- а) 1556 р.
- б) 1656 р.
- в) 1456 р.
- г) 1356 р.

36. Який стиль мистецтва був притаманний для скіфів?:

- а) геометричний;
- б) звіриний;
- в) рослинний;
- г) готичний;

37. Що, на думку візантійського автора Маврикія, не було притаманне для антів?

- а) емоційність;
- б) брак авторитетної влади;
- в) жертви – волами;
- г) звичай пити кров вбитого ворога;

38. Мокоша у давніх слов`ян:

- а) богиня ремесел;
- б) богиня неба;
- в) богиня вогню;
- г) покровителька пологів;

39. Що таке «рустика»?

- а) наукові знання;
- б) власна культура будівництва;
- в) порожнеча у стінах храму;
- г) центральний купол храму;

40. Кого називають «українським Сократом»?

- а) П.Могилу;
- б) І.Вишенського;
- в) Г.Сковороду;
- г) М.Смотрицького;

41. Кому належить драма «Украдене щастя»?

- а) І.Франку;
- б) Т.Шевченку;
- в) Л.Українці;
- г) О.Кобилянській;

42. В якому році створено Товариство української мови імені Т.Шевченка та Народний Рух?

- а) 1980 р.
- б) 1981 р.
- в) 1984 р.
- г) 1988 р.

43. Субкультура це:

- а) сукупність негативно інтерпретованих норм культури;
- б) сукупність норм культури, що суперечать її фундаментальним засадам;
- в) сукупність специфічних рис всередині культури;
- г) сукупність норм культури, що орієнтують на формування споживацького світогляду.

44. Семантика вивчає:

- а) процеси комунікації;
- б) знакові системи;
- в) взаємодію знаків;
- г) смисли знакових систем.

45. Культ надприродної сили неживих предметів у віруваннях первісної людини:

- а) тотемізм;
- б) фетишизм;
- в) анімізм;
- г) політеїзм.

46. Для мислення первісної людини характерна:

- а) релігійність;
- б) філософічність;
- в) естетичність;

- г) утилітарність;
- д) міфологічність.

47. Головний бог у східних слов'ян язичників періоду формування держави:

- а) Даждьбог;
- б) Ярило;
- в) Перун;
- г) Симаргл;
- д) Велес.

48. Антропоцентричне сприйняття світу характерне для епохи:

- а) бароко;
- б) Відродження;
- в) класицизму;
- г) Просвітництва
- д) Середньовіччя

49. Передові українські кола вважали його "консулом України в Європі", центром політичної еміграції ХІХ ст.:

- а) І.Франко;
- б) М.Грушевський;
- в) М.Драгоманов;
- г) М.Павлик;
- д) П.Куліш.

50. Першим ректором Української Академії мистецтв (1917 р.) був:

- а) Г.Нарбут;
- б) М.Бойчук;
- в) С.Васильківський;
- г) Ф.Кричевський;
- д) О.Мурашко.

51. Українська культура ХХ ст. утверджує перемогу:

- а) антропоцентризму;
- б) антропокосмізму;
- в) космоцентризму;
- г) антропоморфізму.

52. На яких з перерахованих книг складає присягу президент України:

- а) Конституція та Євангеліє;
- б) Біблія та Конституція;
- в) Остромирове Євангеліє та Конституція;
- г) Конституція та Пересопницьке Євангеліє.

53. Хто з вчених пов'язував культуру зі сферою моральності?

- а) Тюрго;
- б) І.Кант;
- в) Вольтер;
- г) І.Франко.

54. Кому належить міграційна теорія походження слов'ян?

- а) М.Поповичу;

- б) М.Грушевському;
- в) В.Хвойці;
- г) В.Шахматову.

55. Коли оформлюється термін “культура” у наукове поняття?

- а) Середні віки;
- б) Новий час;
- в) Доба Романтизму;
- г) античність.

56. Хто з вчених визнавав множинність культур?

- а) О.Шпенглер, А.Тойнбі;
- б) А.Швейцер, Г.Гегель;
- в) Ф.Шіллер, В.Вернадський;
- г) І.Кант, Ф.Франко.

57. Хто з вчених вважав існування світової культури як певної цілісності?

- а) І.Кант, К.Юнг;
- б) О.Шпенглер; І.Кант;
- в) А.Швейцер; П.Тейяр де Шарден;
- г) О.Шпенглер, А.Тойнбі.

58. Кому належить вісло-одерська теорія походження слов'ян?

- а) Нестору, Іларіону;
- б) В.Шахматову, Ю.Погодіну;
- в) Ю.Костишевському, М.Рудницькому;
- г) М.Грушевському, В.Хвойці.

59. Анімізм – це:

- а) віра в існування душі та духів;
- б) віра в потойбічне життя;
- в) віра у надприродну спорідненість людей із тваринами чи рослинами;
- г) віра в надприродну силу, що править світом.

60. Як називався бог місяця у давніх слов'ян?

- а) Хорс;
- б) Марс;
- в) Посейдон;
- г) Волос.

Варіант V

1. Функція культури, яка полягає в тому, що носіями інформації про культури є системи знаків та символів?

- а) прогностична;
- б) аксіологічна;
- в) семіотична;
- г) нормативна;

2. Вперше етнонім "Україна" як назва етнічної території згадується в:

- а). 1185 р.;
- б). 1187 р.;
- в). 1237 р.;
- г). 1199 р.

3. 10 тис. рр.. до н.е. – 6 тис. рр. до н.е. Це хронологічні межі наступного періоду первісної доби:

- а). мезоліт;
- б). неоліт;
- в). енеоліт;
- г). бронзовий вік.

4. Своєрідне протомісто Трипільської цивілізації розкопане біля села:

- а). Ганнівка;
- б). Володимирівка;
- в). Олександрівка;
- г). Трипілля;

5. Верховний Бог скіфів:

- а). Арей;
- б). Табіті;
- в). Папай;
- г). Гойтосір

6. Курган Солоха, в якому знайдено скіфський золотий гребінь знаходиться на території наступної області:

- а). Дніпропетровська;
- б). Кіровоградська;
- в). Запорізька;
- г). Черкаська.

7. Мокоша – це богиня:

- а). води;
- б). землі;
- в). домашнього вогнища;
- г). вітру.

8. Використання в Київській Русі металевих деталей в одязі та великої кількості прикрас – це наслідок культурного впливу:

- а). арабського Сходу;
- б). Хазарії;
- в). Скандинавії;
- г). Візантії.

9. Слов'янською літерою з перерахованих є:

- а). А;
- б). Б;
- в). В;
- г). Г.

10. Перша на Русі жіноча школа була відкрита в наступному році:

- а). 1089;

- б). 1086;
- в). 1197;
- г). 1037;

11. Євангеліс, яке княжна Анна вивезла до Франції і на якому давали клятву французькі королі та складають присягу сучасні президенти:

- а). Мстиславове;
- б). Ярославове;
- в). Остромирове;
- г). Реймське.

12. Міра довжини – відстань між витягнутими великим і вказівним пальцями:

- а). сажень;
- б). п'ядь;
- в). аршин;
- г). віршок.

13. Галицько-Волинський літопис хронологічно охоплює події з 1201 р. по:

- а). 1340 р.;
- б). 1291 р.;
- в). 1301 р.;
- г). 1240 р.

14. Якого філософа та оратора в Західній Європі називали "українським Демосфеном" та "сучасним Цицероном"?

- а). Юрій Дрогобич;
- б). Павло Русин;
- в). Станіслав Оріховський;
- г). Григорій Сковорода.

15. Православний полеміст, автор книги "Ключ царства небесного"?

- а). Іван Вишенський;
- б). Христофор Філалет;
- в). Клірик Острозький;
- г). Герасим Смотрицький.

16. В якому році надрукована "Острозька Біблія"?

- а). 1556;
- б). 1561;
- в). 1491;
- г). 1581.

17. Символом "золотого віку" львівського Ренесансу вважається:

- а). будинок Бандітеллі;
- б). церква Святого Духу;
- в). кафедральний собор;
- г). церква Святого Миколая;

18. Одигітрія – це:

- а). адміністративна одиниця в християнській церкві;
- б). один з найбільш поширених типів зображення Богородиці з немовлям Ісусом;

- в). Тип уніатського навчального закладу;
- г). Обряд прийняття в ченці.

19. Скільки років продовжувалось навчання у Києво-Могилянському колегіумі:

- а). 6;
- б). 7;
- в). 10;
- г). 12.

20. Козацький літопис, в якому засуджується боротьба козаків і бідних селян з козацькою старшиною та заможними селянами:

- а). літопис Самовидця;
- б). літопис Самійла Величка;
- в). літопис Григорія Граб'янки;
- г). немає правильної відповіді.

21. Автор пісні "Їхав козак за Дунай":

- а). це "народна пісня" – автор невідомий;
- б). Б. Климовський;
- в). М. Березовський;
- г). Д. Бортнянський.

22. В якому університеті навчалися і працювали два лауреати Нобелівської премії І. Мечников та Л. Ландау?

- а). Харківський;
- б). Київський;
- в). Новоросійський;
- г). Кам'янець-Подільський.

23. Перший ректор Київського університету Святого Володимира:

- а). В. Каразін;
- б). М. Максимович;
- в). М. Костомаров;
- г). Д. Багалій.

24. В якому стилі намальовані картини Івана Труша?

- а). реалізму;
- б). імпресіонізму;
- в). бароко;
- г). дадаїзму;

25. Кому належить монументальне живописне оформлення інтер'єру собору Св. Юра у Львові?

- а). Івану Рутковичу;
- б). Йову Кондзелевичу;
- в). Луці Долинському;
- г). Стефану Вишенському.

26. Наукове товариство ім. Шевченка (НТШ) – перша українська національна академія наук створена у

- а). 1849 р.;
- б). 1861 р.;
- в). 1865 р.;
- г). 1873 р.

27. В якому році вийшов твір П.Скарги “Про єдність Божої Церкви під одним пастирем”?а). 1577 р.;

- б). 1477 р.;
- в). 1677 р.;
- г). 1547 р.

28. Основоположником української художньої прози вважається:

- а). М. Вовчок;
- б). Г. Квітка-Основ'яненко;
- в). І. Котляревський;
- г). П. Куліш.

29. Письменник, який створив у вітчизняній літературі жанр соціально-побутової повісті:

- а). С. Руданський;
- б). І. Нечуй-Левицький;
- в). П. Мирний;
- г). П. Грабовський.

30. Автор історичної повісті "Захар Беркут":

- а). М. Коцюбинський;
- б). І. Франко;
- в). П. Мирний;
- г). Л. Українка.

31. У системі цінностей української культурної традиції домінує:

- а). серце;
- б). розум;
- в). воля;
- г). дія.

32. В архітектурі якого південного міста Російської імперії переважали давньогрецькі форми?

- а). Севастополь;
- б). Сімферополь;
- в). Одеса;
- г). Херсон.

33. Видатний архітектор початку XIX ст., діяльність якого визначила весь подальший архітектурний стиль Києва:

- а). А. Васильківський;
- б). У. Козлов;
- в). В. Кричевський;
- г). А. Меленський.

34. В якому році було створено перший Український професійний театр — Театр корифеїв?

- а). 1881;
- б). 1882;
- в). 1883;
- г). 1884.

35. Автор комедії "За двома зайцями":

- а). М. Кропивницький;
- б). І. Карпенко-Карий;
- в). М. Садовський;
- г). М. Старицький.

36. Автор першої української опери "Запорожець за Дунаєм":

- а). М. Лисенко;
- б). С. Гулак-Артемівський;
- в). М. Аркас;
- г). П. Сокальський.

37. Засновником української національної музики вважається:

- а). М. Лисенко;
- б). М. Вербицький;
- в). М. Аркас;
- г). С. Гулак-Артемівський.

38. *"...щонеділі художник на дві години відкривав для всіх бажаних двері своєї майстерні. Успіх був грандіозним. Дивували незвичайні фарби, що наче світяться. Він став кумиром. Від часів всесвітнього тріумфу "Останнього дня Помпеї"" Карла Брюллова жоден художник Російської імперії не зазнав такої гучної слави: демонструвалась виставка не просто одного художника, а - однієї картини. Картина не просто вражала, вона гіпнотизувала. Знаючи, що ефект місячного сяйва в повній мірі проявиться при штучному освітленні, художник велів закрити вікна в залі і освітити картину променем направленою на неї електричного світла. Глядачі входили в напівтемну залу і, як зачаровані, зупинялися перед холодним сяйвом місячного світла. Довжелезні черги шикувалися на вулиці, і люди годинами ждали, щоб побачити картину. Щоб не було давки, публіку пускали в залу групами. Художник наводив порядок, встановлював чергу. Люди, які знали Україну, як околицю великої імперії, раптом зробили для себе відкриття: виявляється, що є на Русі земля, що схожа на казку, що над нею опускаються оксамитові ночі, яких ніде більше у світі немає, і там пахнуть тополі і тече могутній Дніпро, і втихомирено вечорами світять вогники далеких сіл, і ім'я цієї землі - Україна. Хто раніше не чув про Україну - тепер полюбив її. Це опис виставки картини "Місячна ніч на Дніпрі". Назвіть автора картини:*

- а). К. Трутовський;
- б). А. Куїнджі;
- в). В. Тропінін;
- г). І. Сошенко.

39. Гомілетика – це:

- а). оповіді про життя святих;
- б). урочисті проповіді на церковні свята;
- в). розповіді про церковних діячів;
- г). розповіді про життя аскетів.

40. До якого стилю мистецтва належить відомий будинок з химерами в Києві:

- а). бароко;

- б). візантійський;
- в). романський;
- г). еkleктика періоду модернізму;

41. В якому місті в 1908 р. створено перший в Російській імперії аероклуб?

- а). Київ;
- б). Одеса;
- в). Катеринослав;
- г). Запоріжжя.

42. Хто очолив відкрити в 1918 р. українську Академію наук?

- а). А. Кримський;
- б). М. Грушевський;
- в). В. Вернадський;
- г). Д. Дорошенко.

43. Першим ректором Української Академії мистецтв (1917 р.) був:

- а). Г. Нарбут;
- б). М. Бойчук;
- в). С. Васильківський;
- г). Ф. Кричевський.

44. В. Городецький, К. Жуков, М. Верьовкін, О. Вербицький, Г. Гай – це представники наступного архітектурного напрямку:

- а). неокласицизм;
- б). модерн;
- в). необароко;
- г). еkleктика.

45. В якому році у Львові заснований таємний Український університет:

- а). 1920;
- б). 1921;
- в). 1922;
- г). 1923;

46. Лідер літературної організації "Гарт":

- а). М. Хвильовий;
- б). В. Еллан-Блакитний;
- в). М. Бажан;
- г). М. Куліш.

47. Відомий композитор і мистецтвознавець, засновник харківської школи кобзарів, репресований в 30-х рр. ХХ ст.:

- а). Г. Хоткевич;
- б). Г. Косинка;
- в). М. Семенко;
- г). М. Зеров.

48. Видатний український художник ХХ ст., якого називали "майстром європейського масштабу", основоположник власної художньої школи:

- а). К. Жуков;
- б). О. Сидоренко;

- в). М. Василенко;
- г). М. Бойчук.

49. Автор твору "Україна в огні":

- а). О. Довженко;
- б). П. Тичина;
- в). М. Рильський;
- г). І. Кочерга.

50. Українець, тричі Герой Соціалістичної Праці, лауреат Ленінської та п'яти Державних премій СРСР, творець першої радянської атомної бомби:

- а). О. Івченко;
- б). Г. Кістяківський;
- в). М. Духов;
- г). А. Люлька.

51. Автор агітаційного плакату періоду Великої Вітчизняної війни "На бій, слов'яни!":

- а). В. Бородай;
- б). М. Божій;
- в). В. Касіян;
- г). О. Довгаль.

52. Коли відбувся державний візит Папи Римського Івана Павла II в Україну?

- а). 1999 р.;
- б). 2003 р.;
- в). 2001 р.;
- г). 1993 р.

53. В якому кінофільмі відбувся творчий дебют видатного українського актора Богдана Ступки?

- а). "Тіні забутих предків";
- б). "Вавілон ХХ";
- в). "Білий птах з чорною ознакою";
- г). "Камінний хрест."

54. В якому році прийнятий Закон України "Про освіту"?

- а). 1989;
- б). 1990;
- в). 1991;
- г). 1992.

55. В якому році Україна приєдналась до Болонського процесу:

- а). 2005;
- б). 2006;
- в). 2007;
- г). 2008.

56. В яких космічних програмах Україна НЕ приймає участь:

- а). "Морський старт";
- б). "Глобастар";
- в). "Шатл-95";

г). "Природа".

57. Функція культури, яка полягає в тому, що культура виступає засобом передавання, поширення, культивування цінностей:

- а). виховна
- б). гуманістична;
- в). етнозахисна;
- г). аксіологічна.

58. Кому належить міграційна теорія походження слов'ян?

- а). М. Поповичу;
- б). М. Грушевському;
- в). В. Хвойці;
- г). В. Шахматову.

59. На місці давнього Пантікапея знаходиться сучасне місто:

- а). Севастополь;
- б). Херсон;
- в). Феодосія;
- г). Керч;

60. Хто з вчених вважав існування світової культури як певної цілісності?

- а). І. Кант, К. Юнг;
- б). О. Шпенглер;
- в). А. Швейцер; П. Тейяр де Шарден;
- г). А. Тойнбі.

Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять із навчальної дисципліни

Методичні рекомендації до семінарських занять Методичні рекомендації мають на меті допомогти студенту в підготовці до семінарського заняття, акцентують увагу на ключових складових проблем, які слід розкрити в кожному питанні плану. Підготовка до семінарських занять потребує письмових відповідей, у вигляді короткого конспекту на кожне запитання, що виноситься, згідно плану семінарського заняття, на обговорення. Студент повинен мати зошит для підготовки до семінарських занять.

Відповіді повинні бути спрямовані на розкриття конкретного пункту плану заняття. Їх текстовий об'єм не має встановлених меж, головне, щоб він забезпечував студенту повну і ґрунтовну відповідь.

Починаючи підготовку до семінарського заняття, слід вивчити список рекомендованої літератури до теми, який складається зі списків навчальних посібників та підручників та списку спеціальних монографій чи статей з даної конкретної проблематики. Необхідно опрацювати список рекомендованої літератури, формулюючи відповіді на кожне запитання плану семінару. Для отримання найвищого балу за відповідь на заняття використання спеціальної літератури з теми є обов'язковим.

Побудуйте план відповіді на кожне запитання. Вона повинна починатися з оголошення тієї літератури, яка була використана для підготовки цього питання. Відповідь має бути логічна, зв'язна, послідовна. Описуючи події, явища необхідно звертати увагу на розкриття їх причин та наслідків. Необхідно акцентувати увагу на найголовніших подіях, датах, уникаючи перевантаження відповіді фактичним матеріалом, другорядними деталями.

При характеристиці певних періодів чи процесів в історії виділяйте головні закономірності, особливості, характерні риси, ознаки. Відповідь на кожне запитання повинна завершуватися загальним висновком.

До кожного семінарського заняття пропонується перелік опорних термінів (глосарій). Для їх визначення потрібно скористатися спеціальними словниками. Формулювання має бути стислим, розкривати головну їх суть. Знання опорних термінів може бути використане в якості перевірки та закріплення знань з теми, що виноситься на розгляд семінарського заняття.

Модуль 1

Семінарське заняття № 1.

Тема: Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Мета: проаналізувати основні тенденції державотворчих процесів східних слов'ян у IX-XIст.; показати роль особи в політичних процесах. проаналізувати основні етапи утворення Київської Русі, зокрема Галицько-Волинського князівства, з'ясувати закономірності та особливості процесу державотворення на українських землях в XI – 1-й пол. XIV століття.

Обладнання: карти «Київська Русь. Походження та розселення слов'ян», «Феодальна роздробленість», ілюстративний матеріал, історичні портрети руських князів.

Глосарій: автохтонні культури, археологічна культура, археологічна періодизація, археологія, віче, вотчина, данина, держава, закупи, князівство, літописи, матеріальна культура, номади, нормани, полуддя, Русь, рядовичі, смерди, християнство, язичництво. васалітет, Золота Орда, сепаратизм, удільні князівства, феодал, феодальна роздробленість, ярлик.

До *семінарського заняття №1* включено шість питань. Перші питання присвячені одній із дискусійних проблем в історії України - походженню слов'янської спільноти та формуванню її етнічної території. Необхідно розпочати із поняття етногенезу - процесу зародження та початкового етапу формування етносу, нації. Коротко окреслити сутність

основних концепцій походження слов'ян: дунайської, вісло-одерської, дніпровсько-вісленської, дніпровсько-одерської, теорії автохтонізму. Розкрити значення назви «слов'яни», проаналізувати джерела які містять найдавніші згадки про слов'ян. Одне з найголовніших питань цього модуля - утворення східнослов'янської держави. Визначте поняття держава, назвіть ознаки держави. Прослідкуйте основні причини об'єднання. Охарактеризуйте основні теорії походження Русі. Подайте коротку характеристику діяльності перших князів Русі - Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Прокоментуйте найважливіші події, зробіть висновки по першому етапу існування руської держави. Третє питання семінарського заняття присвячено етапу розквіту Київської Русі та пов'язаний із княжінням Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Переходячи від історії до особливостей соціально-економічного розвитку Київської Русі, слід зазначити, була ранньофеодальною монархією, яка мала ознаки феодалізму. Розповідь побудуйте за планом:

1. Соціальна структура населення.
2. Феодальний тип господарювання.
3. Ремесла, промисли, торгівля, землеробство, скотарство.

При розгляді останнього питання необхідно висвітлити основні аспекти культурного розвитку Київської Русі. Розкриваючи здобутки Київської Русі, розкрийте такі моменти:

1. Писемність.
2. Освіта.
3. Розвиток літописання та літератури
4. Розвиток усної народної творчості (пісні, перекази, билини).
5. Музична культура (думи, поширення хорового співу).
6. Архітектура.
7. Мистецтво (книжна мініатюра, фрески, мозаїки, розвиток ремесел).

питання семінару №1 передбачає розгляд історії України у XII – XIV ст. Пропонується висвітлити дві найголовніші проблеми: феодальну роздробленість Русі та політичний розвиток Галицько-Волинського князівства. Перше питання слід розпочати з причин та передумов феодальної роздробленості Русі. Слід перелічити князівства, які з'явилися на мапі сучасної території України, починаючи з XII ст. Необхідно дати оцінку цьому періоду, зазначивши позитивні та негативні аспекти. З'ясовуючи другу проблему, розвиток Галицько-Волинського князівства, визначте його місце в історії української державності, розкрийте специфіку Волині та Галичини до об'єднання. Назвіть племена, якими заселялись ці території, їх суспільний лад, особливості економічного розвитку, ворогів. Відповідь на наступне питання розпочніть із приходу до влади сина Романа - Данила. Назвіть етапи закріплення Данила на Галичині та Волині. Правління Данила розкрийте за таким планом:

1. Внутрішня політика. Боротьба з боярами.
2. Зовнішня політика.
3. Боротьба з монголо-татарами

Поясніть, чому правління Данила Галицького вважається розквітом Галицько-Волинського князівства. Покажіть історичне значення діяльності Данила Галицького. Розкриваючи історію Галицько-Волинського князівства в кінці XIII - в другій половині XIV ст., слід подати характеристику становище у державі при Даниловичах. Завершуючи семінарське заняття доцільно у формі бесіди обговорити історичне значення Галицько-Волинського князівства та тезу про часи Галицько-Волинської держави як етапу українського державотворення. Великий проміжок часу XIV - перша половина XVII ст. історії українських земель на сьогодні чи не найгірше досліджений. У вітчизняній історіографії намічена лише політична канва історії цього періоду; соціально-економічний розвиток окремих територій у історичній літературі окреслений слабо.

Слід знати основні біографічні дані історичних постатей означеної доби та основні законодавчі акти що характеризують внутрішню та зовнішню політику Києво-Руської держави.

Семінарське заняття № 2.

Тема: Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.) (2 год.).

Мета: охарактеризувати зміни у політичному і соціально-економічному становищі українських земель у складі Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої; розкрити передумови, причини виникнення та історичне значення українського козацтва.

Обладнання: карта «Визвольна війна 1648 - 1654 рр. Повстання на Україні в XVII столітті», ілюстративний матеріал, добірка «Гетьмани України».

Глосарій: братства, Військо Запорізьке, козацька війна, магдебурзьке право, магістр, реєстрові козаки, слободи, унія, фільварок, шляхта.

Методичні рекомендації

Семінарське заняття №2 включає в себе такі основні напрямки: геополітичні зміни на українських землях у XIV - першій половині XVII ст.ст., становище українських земель у складі Великого Князівства Литовського, становище українських земель у складі Речі Посполитої, виникнення та організаційне оформлення козацтва. Перше питання семінарського заняття присвячене становищу українських земель у складі Великого Князівства Литовського. Одне з головних завдань відповіді показати яким чином проходило об'єднання литовських та руських земель. Зазначте форму державного устрою Литовсько-Руської держави. Розкажіть про соціально-економічний розвиток Великого Князівства Литовського та українських земель у його складі.

Питання присвячене Люблінській унії. Розпочати дослідження цього питання слід з передумов та причин Люблінської унії. Характеризуючи цю подію зазначте, що у результаті утворилася держава Річ Посполита. Розкриваючи наслідки унії для України необхідно проаналізувати ті зміни, які сталися на українських землях.

Питання присвячене церковному життю на Україні у XVI - XVIII ст. та Берестейської унії. Розкажіть про хід укладання Берестейської унії. Як висновок необхідно вказати, що унія призвела до розколу українського суспільства, формування потужної анти-уніатської опозиції. Попереднє питання є фактично викладом передумов формування козацького стану, яке необхідно розкрити у третьому питанні семінарського заняття.

Питання присвячене висвітленню історичних подій, суттю яких є поява нової суспільної верстви населення українських етнічних земель - козаків, яка стала рушійною силою національно-визвольної війни українського народу проти польсько-шляхетського панування. Заснування Запорізької Січі на порогах Дніпра стало прообразом утворення майбутньої козацької держави.

Дана тема семінарського заняття потребує знання біографічних даних про історичні постаті означеної доби та суті основних законодавчих актів, угод, які стали основою зовнішньої та внутрішньої політики з сусідніми народами, державами

Семінарське заняття № 3.

Тема: Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.). (2 год.).

Мета: розглянути передумови формування української держави; визначити причини та передумови, рушійні сили та характер подій середини XVII століття. З'ясувати роль особи в історії. Проаналізувати сутність договорів Б.Хмельницького з Річчю Посполитою та

Московією, зокрема «Березневих статей»; виділити та розглянути наслідки Хмельниччини.

Обладнання: карта «Визвольна війна 1648 - 1654 рр. Повстання на Україні в XVII столітті»; портрети гетьмана Богдана Хмельницького та визнаних діячів Хмельниччини, ілюстративний матеріал.

Глосарій: генеральна старшина, гетьман, Гетьманщина, дипломатія, інкорпорація, національно-визвольна війна, нація, полк, революція, республіка, Березневістатті.

Методичні рекомендації

Середина XVIIст. - початок нового періоду в українській історії, що виявилось перш за все в створенні власної національної держави. Починаючи підготовку до **семінарського заняття №3**, слід з'ясувати два моменти: поняття та хронологічні межі Хмельниччини.

Дайте визначення термінів: повстання, війна, революція. Обґрунтуйте точку зору сучасних істориків на чолі зі В.Смолієм та В.Степанковим, що події середини XVIIст. слід називати національно-визвольною революцією. Розкриваючи передумови та причини національно-визвольної революції, назвіть та охарактеризуйте основні з них. Етапи національно-визвольної української революції:

1. 02.1648-06.1648 р.
2. 06.1652-08.1657 р.
3. 09.1657-06.1663 р.
4. 07.1663-06.1668 р.
5. 07.1668-09.1676 р.

Дайте коротке обґрунтування та сутність цих етапів. Задля кращого узагальнення знань можна скласти таблицю «Найважливіші битви Національно-визвольної війниXVIIст.». Друге питання присвячене формуванню української держави. Знайдіть визначення терміну «держави» та сформулюйте її основні ознаки (внутрішній та зовнішній суверенітет, територія, податкова система, органи державної влади та ін.). Наступний розгляд повинен відбуватися у дусі доведення, що Б.Хмельницький дійсно створив державу у чіткому розумінні цього слова. Останнє питання семінару одне з найбільш дискусійних в українській історіографії. Перш за все розкрийте передумови, причини та суть союзу з Московією. Завершуючи третє питання слід оцінити українсько-московський союз. Необхідно ознайомитися зі статтями М.Брайчевського, В.Ульяновського, М.Драгоманова та ін.

Відповідь на перше питання слід розпочати з визначення економічних, соціальних та релігійних причин Української національної революції. Визначте, що таке «Золота осінь Речі Посполитої». Доречно буде згадати про утиски, які зазнало українське козацтво після прийняття поляками «Ординації Війська Запорозького». Далі слід висвітлити події навколо Б. Хмельницького, що стали безпосереднім приводом до революції. Окремо слід зупинитись на постаті Б. Хмельницького та обов'язково наголосити, що спочатку революція не мала далекоглядних цілей і зводилась до задовільнення інтересів козацтва. Після цього треба охарактеризувати рушійні сили революції, з визначенням мети кожної соціальної групи та основні етапи революції. 2. Спочатку необхідно охарактеризувати причини перемог Б. Хмельницького в 1648 році. Докладніше слід зупинитись на ролі Кримського ханства, показати, що татари були важливим союзником, та з'ясувати умови, на яких вони допомагали Хмельницькому. Доцільно показати еволюцію мети Б. Хмельницького – від відшкодування власної образи та відновлення «прав та вольностей

козацьких», до створення української козацької держави. Слід дати оцінку Зборівській угоди, та показати, чому вона не задовольняла обидві сторони. Окремо слід зупинитись на державі Військо Запорозьке та з'ясувати, чи була це незалежна держава, чи все ж таки автономія у складі Речі Посполитої. В кінці відповіді варто порівняти Зборівський мир з Білоцерківським та показати, що з 1651 року революція опинилась «в глухому куті». 3. Перш за все, слід визначити основні вектори зовнішньої політики Б. Хмельницького, починаючи з союзу з кримським ханом та дипломатичними ініціативам гетьмана в сторону Швеції, Трансильванії, Угорщини, тощо. Окремо доцільно зупинитись на відносинах з Молдавським князівством та Молдавських походах козаків, визначити причини інтересу Б. Хмельницького до Молдавії і до чого це призвело. Слід пояснити, чому саме Московське царство було обрано Б. Хмельницьким як головний союзник. Переяславська рада і «Березневі статті». Висловіть свою думку, що насправді означав союз Б. Хмельницького з московським царем. Доречно розказати про наслідки цього союзу: спочатку про військові дії проти Польщі в 1655–1656 роках та про порушення Московією Переяславської угоди. В кінці відповіді необхідно оцінити підписання Віленського миру між Московією та Польщею в 1655 року та спроби Б. Хмельницького знайти нових союзників. 4. Спочатку слід визначити причини та сутність «Руїни». Доречно охарактеризувати наміри Б. Хмельницького встановити спадкове гетьманство та пояснити, чому цього зробити не вдалось. Політика І. Виговського. Слід визначити причини розколу України на Правобережжя та Лівобережжя. Варто докладно зупинитись на діяльності гетьмана П. Дорошенка та його боротьбі за возз'єднання українських земель, показати негативні наслідки Андрусівського перемир'я та Вічного миру для України. В кінці відповіді визначте причини поразки, значення та уроки української національної революції.

Семінарське заняття № 4.

Тема: Україна в останній чверті XVII-XVIII ст. (2 год.).

Мета: з'ясувати причини, сутність і наслідки Руїни; проаналізувати уроки політичної ситуації в Україні другої половини XVII століття. визначити цілі та причини краху державницьких домагань Івана Мазепи, вивчити оцінки його діяльності в історичній літературі; з'ясувати хронологічні рамки та зміст кожного етапу наступу російського самодержавства на українську національну державність, внутрішні та зовнішні чинники загибелі Гетьманщини.

Обладнання: портрети українських гетьманів Ю.Хмельницького, І.Виговського, П.Тетері, І.Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многогрішного, І.Самойловича. портрети гетьманів І.Мазепи, Д.Апостола, К.Розумовського, карта «Російська імперія в першій половині XVIII століття».

Глосарій: : Руїна, автономія, полк, договір, громадянська війна. автономія, Гетьманщина, самодержавство, конституція, імперія.

Методичні рекомендації

Політична та економічна ситуація в Україні, що склалася у другій половині XVII ст. була досить складною. Головне завдання роботи над темою **семінарського заняття №4** - з'ясування об'єктивних і суб'єктивних причин занепаду української держави. Перше питання присвячене діяльності гетьманів І.Виговського та Юрія Хмельницького. Запропонуйте для відповіді короткий історичний портрет гетьмана Івана Виговського. Територіальний поділ козацької України політично був закріплений після виникнення у 1663 р. двох гетьманатів: Правобережного (гетьман Павло Тетеря) і Лівобережного (гетьман Іван Брюховецький). Розгляд цього питання доцільно провести окремо для Правобережного та Лівобережного гетьманів. Третє питання присвячене гетьмануванню Петра Дорошенка. Останнє питання цього семінару присвячене гетьмануванню Івана Самойловича. Розкрийте основні аспекти його діяльності. Чому прагнення І.Самойловича об'єднати українські землі не зазнало успіху? Завершуючи розгляд періоду Руїни, слід відзначити, що впродовж 60- 70-х років XVII ст. відбувається процес руйнації української

державності, українська козацька держава поступово втрачає свою автономію. Апогеєм цього процесу стало укладання Вічного миру між Московією та Річчю Посполитою у 1686 р. У чому суть цього договору? Які наслідки його для України? У чому полягають історичні уроки цієї трагічної доби в історії для української нації?

Питання семінарського заняття присвячене етапам ліквідації державно-адміністративного устрою української автономії в XVIII ст. Розпочнемо це питання з гетьманування Івана Мазепи та подій Північної війни. Доцільно розпочати це питання з розгляду історичного портрету Івана Мазепи. Характеризуючи діяльність І.Мазепи зробіть це планом:

1. Економічна і соціальна політика;
2. Культурно-просвітницька діяльність;
3. Зовнішня політика.

Дайте визначення терміну «конституція». Розкрийте зміст та значення документу 1710 р. під авторством Пилипа Орлика. Наступне питання - основні етапи імперської політики самодержавної Росії щодо Гетьманщини у XVIII ст., загибель української автономії. Прослідкуйте, як впродовж XVIII ст. обмежувалася українська автономія: в політичній, економічній, культурних сферах. Назвіть конкретні приклади.

Відповідаючи на останнє запитання, охарактеризуйте геополітичні зміни, які відбулися в Східній Європі наприкінці XVIII століття. Розкажіть яке місце українських земель в цих подіях. Підсумуйте відповідь відзначивши що наприкінці століття Україна остаточно втрачає свою державність та розподіляється між Російською та Австрійською імперіями.

Семінарське заняття № 5.

Тема: Україна у XIX – на початку XX ст.

Мета: проаналізувати наслідки колоніальної політики обох імперій, показати втрати українців у політичному та економічному житті та боротьбу за відродження національної культури, форми політичної самоорганізації.

Обладнання: карта, ілюстративний матеріал, збірник документів.

Глосарій: колоніальна структура економіки, самодержавство, конституційна монархія, імперія, великодержавний шовінізм, промисловий переворот, політична партія, масонські ложі, земства, парламент, революція, реформа.

Методичні рекомендації

Висвітлюючи питання семінарського заняття № 5 важливе місце відводять аналізу соціально-економічного становища українських земель, котре слід розглядати у контексті загальноімперських тенденцій. Для Російської імперії початку XIX ст. Було характерним поглиблення загальної кризи феодалізму. Зверніть увагу на її найпомітніші ознаки: відсталість феодально-кріпосницької системи ведення сільського господарства, яка ґрунтувалася на низькій продуктивності праці, рутинній техніці, натуральному типі господарювання; товаризація поміщицького господарства, що підривало основи феодальної системи; будівництво мануфактур у поміщицьких маєтках з метою продажу продукції; зростання промислового виробництва у містах, яке знаходило ринок збуту на селі. Знайдіть і інші ознаки кризи, котрі впливають з характеру кріпосної праці, того факту, що близько 60% селян були кріпаками.

Дайте оцінку характеру російського самодержавства. Визначте причини, що обумовили необхідність проведення реформ 1860 – 1870-х рр. Пріоритетне місце відведіть аналізу селянської реформи 1861 р., її підготовці, змісту, механізму звільнення поміщицьких селян від кріпацтва та її наслідкам. Поясніть, чому в історичній літературі склалася оцінка її як «грабіжницької». В чому полягає її незавершеність? Що свідчить про її здійснення в інтересах поміщиків і самодержавства? Дайте також оцінку іншим реформам 60 – 70-х рр. XX ст. Охарактеризуйте економіку регіонів Західної України. Доведіть, що вона мала колоніальний характер. Поясніть причини малоземелля та обезземелення селянства, які

наслідки вони викликали? У ході революції 1848 – 1849 рр. зусиллями Головної Руської Ради вдалося досягти відміни у квітні 1848 р. панщини в Галичині, перетворення абсолютистської монархії у конституційну. Вкажіть на особливості промислового перевороту в Західноукраїнських землях. Зробіть загальний висновок про соціально-економічне становище українських земель у складі обох імперій.

Друге питання плану семінарського заняття потребує виділення основних етапів суспільно-політичного і національно-визвольного руху. Зверніть увагу на специфіку його розвитку – поділ України зумовив те, що визвольні завдання вирішувалися окремо в Західній і Східній Україні, а зв'язки між ними ускладнювалися політичними кордонами. До того ж були втрачені рештки автономії і елементів державності як бази боротьби за вирішення проблем національного життя.

У Наддніпрянській Україні в першій половині XIX ст. можна виділити дві тенденції. Перша мала загальнодемократичний характер, репрезентувалася масонськими ложами, декабристськими організаціями, які виступали за відміну кріпацтва і царського самодержавства. Однак національне питання, зокрема декабристи, вважали другорядним. Друга тенденція отримала визначення як етнографізм, українофільство. Її репрезентували українські письменники, вчені, видавці, меценати. Назвіть їх імена. Визначте роль університетів – Харківського і Київського. Охарактеризуйте роль «Руської трійці» у боротьбі за право існування української мови в освіті Галичини.

У 40-х рр. XIX ст. розширюється соціальна база опозиційного руху, з'являється різночинна інтелігенція. З її діяльністю пов'язане виникнення у 1845 р. таємної організації у Києві Кирило-Мефодіївського братства. Назвіть його склад, проаналізуйте програмні документи, завдання, що з них випливали, історичне значення його діяльності. Хто такий Микола Костомаров?

Наступний етап – суспільний рух 60 – 90-х рр. XIX ст., який характеризувався зміною ідеології, на зміну етнографізму прийшла буржуазно-демократична ідеологія. Головною його формою стали громади. Чим займалися члени громад, хто належав до їх складу в Києві та інших містах? Дайте оцінку проявам великодержавного шовінізму, який знайшов свій вияв в ухваленні Валуєвського циркуляру 1863 р. і Емського указу 1876 р. Які наслідки для українства мало впровадження цих документів? Яку роль у визвольному русі відіграв М. Драгоманов (як у становленні громад, так і після їх заборони)?

Діяльність земської опозиції внесла певний вклад у боротьбу за демократизацію українського суспільства. Назвіть форми її протестних акцій та які наслідки вони мали. Проаналізуйте причини слабкості західноукраїнських національних сил. Чому вони орієнтувалися на зовнішні сили? У чому полягає відмінність між течіями народовців і москвофілів? Вкажіть на значення створення «Просвіт», Наукового товариства ім. Т. Шевченка.

Чим було обумовлене виникнення радикально-соціалістичної течії у Західній Україні? Вкажіть на роль І. Франка та М. Павлика в її організації, літературної і видавничої справи. Саме на ідеологічній базі цієї течії у 1890 р. була створена перша політична партія – Русько-Українська Радикальна партія. Її програма ґрунтувалася на науковому соціалізмі, включала вимогу культурної автономії України. Але І. Франко в 1899 р. через ідейні розходження вийшов з неї і вступив до Національно-Демократичної партії, яка перебувала на засадах лібералізму і вимагала автономії Галичини в складі Австро-Угорщини. У висновку до відповіді порівняйте зрілість і організованість національних сил у обох імперіях, їх здобутки.

Третє питання охоплює події 1900 – 1917 рр. і має на меті проаналізувати динаміку суспільно-політичного руху. Останній був позначений переходом страйкової боротьби від економічних до політичних вимог. Масового характеру набуває селянський рух, особливо у Харківській та Полтавській губерніях. Спостерігалася активізація земської опозиції. Український національний рух виявив себе у масових культурно-просвітницьких заходах, ініційованих інтелігенцією – відкриття пам'ятника І. П. Котляревському, ювілейні дати

М.В.Лисенка та І.Нечуй-Левицького. Ці акції перебували в полі зору поліції та влади. На відміну від підросійської України в Галичині, котру називали «українським П'ємонтом», діяли культурно-освітні та наукові заклади, школи, українська преса тощо. Поясніть, чому це було можливим?

Проаналізуйте передумови і причини, які зробили можливим утворення партій, поясніть термін «політична партія». Перелічіть, вказавши роки створення, політичні партії в обох частинах України, проаналізуйте головні програмні положення і цілі боротьби. Чому партіям не вдалося уникнути розколів? У чому причини їх слабкості та незначного впливу на народні маси? Як проявили себе українські партії в роки революції 1905 – 1907 рр.? У підсумках вкажіть на головні завоювання українців у революції та причини їх нереалізованості.

Семінарське заняття №6

Тема: Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.). (2 год.).

Мета: розкрити передумови і причини української революції, проаналізувати її етапи, діяльність політичних сил і урядів на кожному з них; визначити причини їх поразки, історичне значення та уроки Української революції.

Обладнання: карта, портрети діячів Української революції, ілюстративний матеріал, збірник документів.

Глосарій: національно-визвольна революція, універсал, Генеральний секретаріат, гетьманат, Директорія, Акт злуки, соборність, громадянська війна, анархізм.

Методичні рекомендації

семінарське заняття № 6 присвячені одній з провідних тем вітчизняної історії – Українській національно-демократичній революції 1917– 1920-х рр. Завдання аналізу її основних подій полегшується структурою плану, яка побудована у відповідності з послідовною зміною етапів та складових революції. Висвітлюючи перше питання, зверніть увагу на передумови її визрівання, загальноросійські революційні події та їх відгомін у Києві. Дайте оцінку стану українських політичних сил, ролі Товариства українських поступовців у цей період. Вкажіть на сили, котрі згуртувалися навколо нього та створили Центральну Раду. Простежте процес перетворення ЦР з нечисленної групи громадських діячів у крайовий орган влади, своєрідний український парламент. До її складу увійшли партії УСДРП, УПСР, УНП. Як орган влади ЦР легітимізувалася Національним конгресом 6 квітня? Зверніть увагу на політичні незгоди всередині ЦР навколо питань національно-державного статусу України та характеру і змісту соціально-економічних перетворень, боротьбу автономістської і самостійницької тенденцій. Як ці питання відображені в Універсалах ЦР? Покажіть історичні умови, в яких ухвалювався кожний з 4-х Універсалів. Важливо розібратися як змінювалися стосунки з урядами Росії, спочатку Тимчасовим, а з 7 листопада – більшовицькою Радою народних комісарів. Дайте оцінку III Універсалу. Чим був викликаний ультиматум більшовицького РНК від 17 грудня та перша більшовицька інтервенція? Дайте оцінку, наскільки він був обґрунтований та якою була реакція різних політичних сил в Україні. Чи можна констатувати достатню соціальну базу більшовизму в Україні для здійснення пролетарської революції? Чому IV Універсал не зміг закріпити реальну владу ЦР та суверенітет України? Висловіть власну думку з приводу того, наскільки обґрунтованими були сподівання на Німеччину як на гаранта державної самостійності України. У підсумку слід зосередити увагу на значенні першого етапу революції, діяльності ЦР, причинах її поразки.

Прихід до влади гетьмана П.Скоропадського і весь період його перебування при владі носять суперечливий характер, на чому наголошують як його сучасники, так і дослідники. З цього слід виходити при розгляді другого питання. Гетьман прийшов до влади шляхом перевороту, спираючись на присутність німецьких військ та досить обмежену соціальну базу в особі поміщицько-промислової аристократії та заможного селянства. Проаналізуйте

внутрішню і зовнішню політику його уряду, поміркуйте, які фактори сприяли економічній стабілізації економіки і фінансів України. Дайте оцінку механізму виконання торговельної угоди, яка доповнювала Брестський договір. Чому його називали «хлібним»?

Назвіть найважливіші досягнення в галузі культури та освіти. Чому їх називають «вражаючими»? Опонентами гетьмана в суспільстві виступали сільська біднота, робітники і ліві соціалістичні партії. Останні створили у квітні 1918 р. Український Національно-державний союз і розгорнули антигетьманську пропаганду. Під її впливом набував розмаху селянський повстанський рух. Підсумуйте причини внутрішнього і зовнішнього характеру, які підготували повалення влади П.Скоропадського.

Третє питання плану включає в себе аналіз процесів, що зробили можливим розгортання визвольної боротьби в Західній Україні, епіцентром якої став Львів. Розпад Австро-Угорщини активізував боротьбу за проголошення української державності. Покажіть за яких обставин було проголошено 1 листопада Західноукраїнську народну республіку (ЗУНР). З якими труднощами зіткнувся її уряд? Охарактеризуйте державотворчу діяльність Є.Петрушевича та А.Левицького, створених владних інституцій, Української галицької армії. Кульмінаційною подією вважається Акт злуки ЗУНР і УНР 22 січня 1918 р. В яких умовах він готувався, що проголошував? Визначте об'єктивні та суб'єктивні причини, що перешкодили реалізації акту соборності, історичні уроки цієї події.

Четверте питання плану охоплює найважчий період української революції – діяльність Директорії. Як орган антигетьманського повстання, вона після перемоги зосередила у своїх руках владу. Однак політичної внутрішньої єдності у її складі не було. Самостійницька концепція та орієнтація на західні країни Антанти належали С.Петлюрі. Інший лідер Директорії – В.Винниченко – орієнтувався на більшовицьку Росію та здійснення соціалістичних перетворень. Слабким місцем влади був своєрідний принцип формування війська – з повстанських загонів на чолі з отаманами зі слабкою централізацією військового командування. Вороже оточення та майже безперервні бойові дії не дозволили Директорії сконцентруватися на припиненні хаосу в економічному житті, стабілізувати фінансову систему. Крім того наведіть факти, які свідчать про допущені прорахунки в соціально-економічній політиці, які відвернули симпатії значної кількості населення. Чому в республіці не вдалося відвернути єврейські погроми, бандитизм, отаманщину? Для оцінки історичного значення діяльності Директорії важливо визначити її здобутки і втрати впродовж 1918 – 1920 рр., а також історичні уроки. Зверніть увагу на умови, які підготували ґрунт для встановлення більшовицької влади.

Питання Семінарського заняття № 6 передбачають концентрацію уваги на ключових подіях і процесах новітньої історії України, їх історичної оцінки з наукової точки зору, оскільки тема охоплює значну кількість програмного матеріалу. Питання радянського періоду вітчизняної історії мають суперечливий характер, різні методологічні підходи їх аналізу, що знайшло відображення в історичній літературі.

Розгляд першого питання доцільно розпочати з нагадування про спроби встановлення більшовицької влади за часів діяльності Центральної Ради. Зазначте, що зробило можливим початок другої радянсько-української війни. Яку мету ставив перед собою уряд більшовицької Росії? Назвіть причини, які дають можливість кваліфікувати дії РНК як інтервенцію. Наведіть факти, зокрема, про створення на території Росії 28 листопада тимчасового робітничо-селянського уряду України на чолі з Г.П'ятаковим, формування з партизанських загонів у прикордонних з Україною районах Першої і Другої повстанських армій під командуванням В.Антонова-Овсієнка. Зверніть увагу, що встановлення радянської влади відбувалося впродовж 1919 – 1921 рр. Яку назву мали Українська держава, її уряд, хто його очолював? Доведіть, що як у центрі, так і на місцях робота органів радянської влади підмінялася партійними. Що таке «червоний терор», хто був його виконавцем? Принципового значення набуває розуміння проблеми: чому селянство України, підтримавши в цілому прихід більшовиків до влади, уже в 1919 – 1920 рр. було охоплене антибільшовицькими настроями? Ґрунтовно з'ясуйте сутність політики

«воєнного комунізму», мету її впровадження в Україні, основні риси та складові частини. Чи пов'язані між собою наслідки політики воєнного комунізму і голод 1921 – 1923 рр.? Дайте оцінку причин, характеру, спрямованості повстанського руху в Україні. Підведіть підсумки початкового етапу встановлення радянської влади в Україні.

Семінарське заняття №7

Тема: Україна в 20-30-ті роки ХХ ст. (2 год.).

Мета: розкрити характер та сутність радянських перетворень у республіці у 20 – 30-х рр. ХХ століття.

Обладнання: карта, ілюстративний матеріал, збірник документів.

Глосарій: соборність, громадянська війна, анархізм, більшовизм, інтервенція, «воєнний комунізм», націоналізація, червоний терор.

Методичні рекомендації

Соціально-економічні перетворення в УСРР, які слід проаналізувати в другому питанні, відбувалися в контексті загальної політики російського більшовизму. Передусім зверніть увагу, як було вирішене питання національно-державного будівництва радянських республік. Більшовики, незважаючи на декларативну риторику, прагнули фактично зберегти імперський устрій. Тому намагалися прискорити процес об'єднання радянських республік. На початку 1920-х рр. виникла дискусія про його шляхи і форми. Вкажіть на відмінності між ідеями Й.Сталіна про автономізацію, В.Леніна – федерацію, Х.Раковського – про конфедерацію. Чому дослідники роблять висновок, що формально на I з'їзді рад СРСР було проголошено союзна федерацію, а фактично втілено в життя сталінський план автономізації?

Чому об'єднання республік у союз полегшувало здійснення економічних перетворень? Охарактеризуйте головні заходи нової економічної політики. Поясніть, у чому полягала їх відмінність від політики воєнного комунізму, чому вдалося ефективно подолати економічну кризу? Важливим моментом є з'ясування причин виникнення антинепівських настроїв у більшовицькому середовищі та серед робітників і сільської бідноти.

Процес індустріалізації в радянських республіках набув політичного змісту. Більшовики всіляко підкреслювали відмінність соціалістичної і капіталістичної індустріалізації. Її початком дослідники вважають середину 20-х рр., коли в умовах непу країна змогла відновити промисловий потенціал на рівні 1913 р. Виділіть головні характерні риси соціалістичної індустріалізації. З якою метою було впроваджено п'ятирічне планування? Наскільки науково обґрунтованими були економічні плани, чи були вони виконані? Важливе значення має з'ясування питання про те, чому в умовах індустріалізації більшовицька партія відмовилася від непу. Які джерела коштів для фінансування індустріалізації використовувалися? Ці питання тісно пов'язані з наступною більшовицькою кампанією колективізації сільського господарства.

Назвіть політичні та економічні причини колективізації. Чому методи її проведення кваліфікуються як насильницькі? Поясніть, що змінювалося у становищі селянина з вступом до колгоспу, що він втрачав. У 1929 р. починається суцільна колективізація. Чи були опоненти щодо методів її проведення у керівництві більшовицької партії? Виділіть характеристику політики розкуркулення. Особливо зупиніться на наслідках колективізації, які в Україні набули страхітливого характеру та масштабів. Наведіть свідчення документів про голодомор в Україні 1932 – 1933 рр. та результати наукових досліджень щодо демографічних втрат. На думку дослідників, однією з причин геноциду в Україні було прагнення сталінізму завдати нищівного удару по українському національному рухові, що впливало із слів Й.Сталіна про те, що національне питання є за своєю суттю питанням селянським. Окрім того, у 1920-х рр. в республіці здійснювалася

політика українізації, яка активізувала діяльність свідомої інтелігенції. Проголошена у 1923 р. політика коренізації була вимушеною реакцією більшовицького керівництва на національну опозицію в республіках. В Україні вона набула найбільшого розмаху, що сприяло помітним досягненням у розвитку української культури, науки, освіти. Паралельно партійні органи намагалися забюрократизувати її, звести до використання української мови у діловодстві та деяких кадрових перестановок. Історики оцінюють здобутки українізації як справжнє національне відродження.

Чому в літературі утвердилося метафоричне визначення «розстріляне відродження»? Які явища кваліфікувалися партією як націонал-ухильництво? Як ви розумієте поняття «націонал-комунізм»? Чому політика українізації була приречена на ліквідацію?

Упродовж 1920 – 1930-х рр. зусиллями більшовицької партії було створено державну систему, яка отримала назву тоталітарна або тоталітаризм (від слова «тотальний» – всеохоплюючий). Назвіть найважливіші елементи радянської тоталітарної системи. Головною ознакою його в радянському суспільстві стала боротьба з політичним інакомисленням, так званими класовими ворогами. У системі органів державної влади надзвичайної ваги набувають карально-репресивні органи, у практику входить спрощена система слідства та судочинства. Політичні репресії стають невід'ємною складовою радянського способу життя. Наведіть приклади фабрикування кримінальних справ, судових процесів. У висновках вкажіть на деформації, які відбулися в українському суспільстві в умовах сталінського тоталітаризму.

Четверте питання плану включає в себе з'ясування соціально-економічного та суспільно-політичного становища західноукраїнських земель в умовах їх територіального розчленування. Охарактеризуйте становище Галичини у складі Польщі, Північної Буковини у складі Румунії та Закарпаття у складі Чехословаччини. Знайдіть спільне і відмінне, причини, що обумовили ці відмінності. Акцентуйте увагу на діяльності різних громадських і політичних сил, партій. Проаналізуйте процес утворення радикальних партій, які стояли на засадах націоналізму. Як вплинула на програмні цілі і положення невирішеність українського питання? У підсумку дайте оцінку становища і перспективи західноукраїнських земель.

Семінарське заняття № 8

Тема: Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.) (2 год.).

Мета: показати і насильницькі методи більшовицької влади; вказати на пріоритетне значення України у планах СРСР та Німеччини на шляху до розв'язання Другої світової війни; розкрити закономірну обумовленість кризи тоталітарного режиму та його краху.

Обладнання: карта, ілюстративний матеріал, збірник документів.

Глосарій: неп, індустріалізація, колективізація, коренізація, культ особи, тоталітаризм, репресії, соціалізм, інтегральний націоналізм, націонал-комунізм, «розстріляне відродження», Організація українських націоналістів, фашизм, депортація, радянська, оstarбайтери, Українська повстанська армія, десталінізація, «хрущовська відлига», дисиденти, правозахисний рух, жданівщина, адміністративно-командна система, «застій», перебудова, політичний плюралізм, референдум, суверенітет, інтеграція.

Методичні рекомендації

Семінарське заняття №7 присвячене темі Другої світової війни і долі України. Слід мати на увазі заполітизованість цієї проблематики, наявність суперечливих, навіть, полярних точок зору і оцінок окремих її подій, характеру тощо. Слід розрізняти наукове трактування причин, характеру, перебігу подій, діяльності сил руху Опору, що спирається на документи і теоретичне тлумачення, та суб'єктивне, яке належить безпосереднім учасникам воєнних подій, прихильникам лівих політичних партій. Сучасна історіографія спирається на нові, невідомі раніше документи, які дозволяють заперечити усталені в радянській історіографії висновки. Остання більшою мірою служила ідеологічному обґрунтуванню правильності курсу комуністичної партії, ніж науковій об'єктивності. Розгляд 1-го питання має дати відповідь на питання, як СРСР та Німеччина готувалися до

війни за переділ кордонів Європи, проаналізувати причини і зміст договорів від 23 серпня і 28 вересня 1939 р. Чому входження західноукраїнських земель дослідники кваліфікують як приєднання, а не возз'єднання? Покажіть, як починалася радянська окупація цих територій та які вона мала наслідки.

22 червня 1941 р. нападом Німеччини на СРСР починається німецько-радянська війна. Поясніть, чому вживаються паралельно дефініції німецько-радянська та Велика вітчизняна війна. Наведіть факти, які свідчать про драматичний початковий період війни, воєнно-політичну кризу в керівництві країною. Охарактеризуйте оборонні бої на території України, які вели Південний та Південно-Західний фронти. Назвіть причини, які зумовили їх поразку та невдачі Червоної армії в цілому. Україна виявилася повністю окупованою гітлерівцями на липень 1942 р. Назвіть головні напрямки окупаційної політики, доведіть, що вона мала грабіжницький антиукраїнський характер, закономірним наслідком чого стало розгортання руху Опору. Охарактеризуйте основні його форми: радянський партизанський рух, підпільний рух, українське патріотичне підпілля та Українська повстанська армія (УПА), польський визвольний рух. Чому над УПА тяжіє звинувачення в колабораціонізмі, закріплене в свій час радянською історіографією? У чому полягало значення антифашистського руху Опору? Аналізуючи наслідки війни для України, покажіть їх масштаби, наведіть факти, що їх підтверджують. Зупиніться на проблемі демографічних втрат українського народу. Дайте оцінку відбудові економіки, визначте якою ціною досягалися результати.

При підготовці першого питання слід зупинитись на причинах і характері Другої світової війни, з'ясувати, чому не вдалось перешкодити здійсненню гітлерівською Німеччиною загарбницьких планів. З'ясувати, яке місце в міжнародній політиці займало українське питання в його вузькому і широкому розумінні. Усвідомити, які держави й чому були зацікавлені у його вирішенні. Чому саме Німеччина стала ініціатором його розв'язання. Стисло охарактеризуйте події в Закарпатті, пов'язані з утворенням Карпатської України та її подальшою долею. Необхідно звернути увагу на німецько-радянські відносини кінця 1930-х рр. Дати оцінку пакту Молотова – Ріббентропа та таємного протоколу до нього. Яке місце в пакті відводилось західноукраїнським землям. Дати характеристику процесу входження західноукраїнських земель до складу УРСР і СРСР, з'ясувати сутність «радянської», її значення. Прокоментувати оцінки цієї події в історичній літературі. 2. При підготовці другого питання необхідно з'ясувати причини нападу гітлерівської Німеччини на Радянський Союз, проаналізувати співвідношення військових сил СРСР і Німеччини та становище на радянсько-німецькому кордоні напередодні війни. Подумайте, чому український напрямок у війні став для Німеччини одним з головних. Дати загальну характеристику бойових дій на Південно-Західному та Південному фронтах. Наведіть приклади героїзму радянських воїнів. Проаналізуйте сутність і причини прорахунків військово-політичного керівництва СРСР. З'ясуйте, яке місце займала Україна у військових планах фашистів. 3. В Україні німці встановили жорстокий окупаційний режим, основною метою якого було знищення опору місцевого населення. Які плани виношувала нацистська верхівка У чому полягала сутність окупаційного режиму? Охарактеризуйте радянський підпільний і партизанський рух на окупованій території, місце і роль формувань ОУН-УПА, що стали складовою частиною руху опору, їх мету і тактику боротьби. Прокоментуйте оцінки, що є в історичній літературі стосовно діяльності ОУН-УПА. 4. При підготовці четвертого питання слід дати загальну характеристику бойових дій за визволення України в 1943 році. Розкрийте значення битви за Дніпро і звільнення Києва. Назвіть найважливіші наступальні операції Радянської Армії на території України в 1944 р. З'ясуйте, коли відбулось остаточне звільнення України від фашистських загарбників, уясніть причини перемоги радянського народу у війні, її історичне значення, внесок українського народу в розгром фашизму. Які уроки мало винести людство з цієї війни?

Семінарське заняття № 9

Тема: Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст. (2 год.).

Мета: показати її насильницькі методи більшовицької влади; розкрити закономірну обумовленість кризи тоталітарного режиму та його краху.

Обладнання: карта, ілюстративний матеріал, збірник документів.

Глосарій: десталінізація, «хрущовська відлига», дисиденти, правозахисний рух, жданівщина, адміністративно-командна система, «застій», перебудова, політичний плюралізм, референдум, суверенітет, інтеграція.

Методичні рекомендації

Семінарське заняття №8 вимагає раціонального відбору фактів та їх наступного аналізу при висвітленні питань плану. Усвідомлюючи, що всі події і процеси в Україні відбувалися в контексті загальносоюзної політики, виокремлюйте передусім специфіку республіки, роль, яку їй відводили, механізм реалізації певних напрямів реформування. У першому питанні покажіть, як в умовах десталінізації в УРСР здійснювалися хрущовські реформи, до яких наслідків вони привели, чому залишилися незавершеними. Принципово важливим є з'ясування у другому питанні такого аспекту: чому політичний курс наступників М.Хрущова отримав назву «неосталінізм»? Поясніть, чим відрізнялися позиції перших секретарів ЦК КПУ П.Шелеста і В.Щербицького? Знайдіть докази посилення політики русифікації. Чому процеси в галузі економіки отримали назву «застій»? Дайте оцінку стану економічного розвитку УРСР. Покажіть, як визрівали передумови та сили, що виступали з позицій критики існуючого ладу, розкрийте суть, зміст і значення дисидентського руху в Україні. У висновку вкажіть на ознаки загальної системної кризи.

Відповідь на перше питання слід розпочати з аналізу суспільно-політичного життя в Україні в 1945–1953 рр. Докладніше варто зупинитись на радянських перетвореннях у Західній Україні. Визначити причини та сутність операції «Вісла». Охарактеризувати антирадянський рух опору на Західноукраїнських землях. Розповідаючи про повоєнну відбудову господарства, важливо дати оцінку «Плану Маршала» та відмові СРСР від цього плану. Потрібно охарактеризувати причини голоду 1946–1947 рр. Підсумовуючи результати відбудови народного господарства, доцільно зробити наголос на трудовому ентузіазмі радянських людей як на впливовий чинник успішної та швидкої післявоєнної відбудови. 2. Під час відповіді на це питання необхідно розкрити зміст реформ М. С. Хрущова у політичній сфері радянського суспільства. Важливо дати оцінку викриттю культу особи Сталіна та офіційному осуду сталінських репресій. Доречно охарактеризувати зрушення в духовному житті країни та визначити, хто такі шістдесятники. Слід також розказати про хрущовські реформи в економіці та про соціальні експерименти М. С. Хрущова. Доречно буде згадати, що саме в часи М. С. Хрущова СРСР перетворився на могутню космічну наддержаву. У кінці відповіді важливо визначити причини поразки хрущовських реформ у Радянському Союзі. 3. Спочатку необхідно охарактеризувати спроби економічних реформ середини 1960-х рр. у промисловості та сільському господарстві. Важливо виявити причини появи кризових явищ в економіці СРСР, що активно починають проявлятися з початку 70-х р. Поняття «Застій». Доречно показати, як відбився початок війни в Афганістані на економіці і суспільно-політичному житті СРСР. Слід пояснити, чому в СРСР у цей період розпочалось згортання демократії та поворот до неосталінізму. В кінці відповіді потрібно охарактеризувати суспільно-політичне положення в УРСР в 1960–80-х рр. та дати оцінку дисидентському руху.

Семінарське заняття № 10

Тема: Утвердження Незалежної України (2 год.).

Мета: показати шлях відродження незалежності України, державотворчі процеси у незалежній Україні.

Обладнання: карта, ілюстративний матеріал, збірник документів.

Глосарій: правозахисний рух, адміністративно-командна система, політичний плюралізм, референдум, суверенітет, інтеграція.

Методичні рекомендації

При підготовці до першого питання студент має самостійно ознайомитись з найважливішими джерелами з історії становлення України як незалежної держави (1992–1996 рр.) (перелік у списку джерел, навчально- методичної та наукової літературі). Передусім слід звернути увагу на основні умови та чинники, що визначили коючові напрямки національного будівництва, а також геополітичну ситуацію у світі у першій половині 1990-х рр. Надалі варто визначити головні напрямки процесу українського державотворення, окреслити основні етапи формування правової бази розвитку України як демократичної держави. Важливо визначити особливості політичного життя України в 1990- ті рр., показати основні тенденції формування багатопартійності, дати класифікацію політичних партій та рухів, проаналізувати результати виборів до Верховної Ради (1994, 1998 рр.) та виборів Президента України (1994, 1999 рр.). 2. При розгляді цього питання доцільно пригадати попередні українські конституційні акти (Конституцію Пилипа Орлика, Конституцію УНР, Конституції УРСР). Слід показати особливості конституційного процесу в Україні, значення прийняття Конституції України 28 червня 1996 року для процесів утвердження української державності, стисло охарактеризувати її основні положення, проаналізувати конституційну реформу 2004 р. 3. Розглядаючи соціально-економічний розвиток незалежної України необхідно визначити стартові умови, що були в країні після розпаду радянської економічної системи; дати визначення поняттям «ринкова економіка», «перехідна економіка», з'ясувати причини затримки у здійсненні реформування економіки на ринкових засадах, охарактеризувати процес приватизації державної власності, визначити місце і роль іноземних інвестицій в українській економіці. Характеризуючи розвиток соціальної сфери, слід визначити причини значного зниження рівня життя абсолютної більшості населення у першій половині 1990-х рр., з'ясувати вплив соціально-економічного становища на демографічну ситуацію в Україні. Надалі розглянути економічна ситуація в Україні після стабілізації економіки на початку 2000-х рр. 4. Аналізуючи політичну ситуацію в країні у 2000-ні рр., потрібно охарактеризувати політичну платформу сучасних партій і блоків, проаналізувати результати президентських (2004 та 2010 рр.) та парламентських (2002, 2006, 2007 рр.) виборів. 5. Вивчаючи становище України на міжнародній арені та її зовнішню політику, слід розглянути такі підпитання: процес визнання незалежності, участь України в діяльності міжнародних організацій (ООН та її структур, СОТ, СНД, Ради Європи тощо); європейський вектор зовнішньої політики; українсько-російські відносини. Перед вивченням сучасного становища української діаспори варто коротко зупинитися на її історії, надалі необхідно охарактеризувати західну та східну гілки діаспори

В останньому питанні коротко проаналізуйте особливості державотворення в Україні з 1991 р. Важливим є розкриття основних етапів конституційного процесу в країні (з початку 90-х рр. ХХ століття, розробка проекту конституції, конституційний договір 1995 р., прийняття Конституції України 28 червня 1996 р., зміни до Основного Закону, політична реформа 2004 р. в Україні, перерозподіл повноважень між гілками влади).

Доцільно також охарактеризувати принцип багатовекторності в зовнішній політиці України на сучасному етапі. Варто звернути увагу на імідж держави на міжнародній арені, її членство в міжнародних організаціях, участь у вирішенні міжнародних конфліктів.

Потрібно розкрити основні напрямки внутрішньої політики, загальнодержавні соціальні програми, актуальні проблеми політичного життя України

Завдання для самостійного опрацювання до модуля №1.

1. Ранній залізний вік на українських землях. Кочові народи: кіммерійці, скіфи, сармати.
2. Античні міста в Північному Причорномор'ї.
3. Вірування давніх слов'ян.
4. Запровадження християнства, як державної релігії: передумови, заходи, значення.
5. Боротьба Русі з монголо-татарською навалою. Золотоординське ярмо.
6. Особливості політичного правління та соціальної структури Галицько-Волинського князівства.
7. Проблеми українського націогенезу.
8. Виникнення та діяльність церковних братств.
9. Магдебурзьке право в Україні в XVII- XVIIIст.
10. Культура України у XVI- першої половини XVIIст.
11. Козацько-селянські повстання кінця XVIст.
12. Козацько-селянські повстання першої половини XVIIст.
13. Запорізьке козацтво на початку XVIIст.
14. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.
15. Характеристика основних етапів національно-визвольної війни українського народу 1648 - 1657 рр.
16. Історичний портрет Богдана Хмельницького.
17. Полковники Богдана Хмельницького.
18. Культура України у XVIIст.
19. Українська культура у першій половині XVIIIст.
20. Національно-визвольна та антикріпосницька боротьба та українських землях у другій половині XVIIIст.
21. Ліквідація Запорізької Січі і подальша доля запорозького козацтва.
22. Останній гетьман Кирило Розумовський..

Питання для самостійної роботи до модуля №2.

1. Культурний розвиток України у XIX – на початку XX століть.
2. Адміністративно – територіальний устрій українських земель у складі Австрійської (Австро – Угорської) та Російської імперій.
3. Причини та наслідки скасування кріпосного права в Російській імперії.
4. Масонство на Полтавщині.
5. Громадівський рух в Україні 60 – 90- років XIX століття.
6. Столипінська аграрна реформа.
7. Українці в Першій світовій війні.
8. Діяльність політичних партій в Україні в 1917 р.
9. Більшовицький переворот у Росії в 1917 р.
10. Німецько-австрійсько-українські переговори 1918 р. у Бресті.
11. Соціально-культурні перетворення П.Скоропадського.
12. Культура України у 1917 – 1920 рр.
13. Спроби встановлення радянської влади в Україні впродовж 1918 – 1919 рр. Політика більшовиків.
14. Боротьба за незалежність у Північній Буковині та Закарпатті у 1918 р.
15. Культура України 20 – 30-х років XX століття. Українізація.
16. Радянізація західноукраїнських земель у 1939 – 1941 рр.

17. Проголошення незалежності України у Львові 1941 р.
18. Культура України в роки Другої світової війни.
19. Хрущовська «відлига».
20. Шістдесятники в Україні.
21. «Перебудова» в Україні.
22. Зміни в духовній сфері та релігійне життя наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. XX століття.
23. Україна на рубежі XX – XXI ст.ст.: проблеми політичного та соціально-економічного життя.
24. Україна на міжнародній арені.

Література. Навчальні посібники та підручники.

1. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академія, 1999 – 568 с.
2. Бойко О. Історія України у XX столітті. – Ніжин, 1994. – 324 с.
3. Білоусько О.А., Киридон А.М., Киридон П.В., Кравченко П.А. Сто відповідей на запитання з історії України. – Опішне: «Українське народознавство» – , 1998. – 405 с.
4. Гудзь В.В. Історія України. – К.: Академія, 2003. – 616 с.
5. Горелов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. – К.: ТОВ УВПК «Екс об», 2005. – 632 с.
6. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Львів: «Світ», 1991.– 230 с.
7. Історія України (компаративні нариси): Посіб. для учнів та студ./ О.А.Білоусько, А.М.Киридон, П.В.Киридон, П.А.Кравченко; Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленко. – Полтава: АСМІ, 2002. – 524 с.
8. Історія України: Навч. Посібник / за ред. Алексеєв Ю.М. – К.: «Каравела», 2004. – 100 с.
9. Історія України: Навч. Посібник / Кер. авт. Кол. Ю.Зайцев. – Львів: «Новий світ», 1998. – 488 с.
10. Історія України: Навч. Посібник / За ред Скрипник М.О. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 367 с.
11. Історія України / за ред. Смоля В.А. – К.: «Альтернатива», 1998. – 680 с.
12. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України.– К.: Україна, 1993. – 380 с.
13. Новітня історія України (1900 - 2000): Підручник / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв та ін. – К.: Вища школа, 2000. – 663 с.
14. Малий словник історії України / В.Смолий, С Кульчицький, В.Майборода та ін. – К.: «Либідь», 1997. – 464 с.
15. Підкова І.З., Шуст Р.М. Довідник з історії України. – Вип.. 1 – 3. К.: «Наукова думка», 1995. – 256 с.
16. Полонська-Василенко Н. Історія України. У 2-х томах. – Т.1. – К.: «Либідь», 1992. – 640 с.; Т.2. – К.: «Либідь», 1993. – 608 с.
17. Світлична В.В. Історія України: навч. посібник / за ред Ю.М.Алексеєва. 3-тє видання. – К.: «Каравела», 2005. – 408 с.
18. Слабошпицький М. З голосу нашої Клію: (Події і люди української історії). – К.: «Довіра», 1993. – 255с.
19. Субтельний О. Україна. Історія. – К.: «Либідь», 1992. – 512 с.
20. Україна: друга половина XX століття: Нариси історії / П.П.Панченко, М.Р.Плющ, Л.А.Шевченко та ін. – К.: «Либідь», 1997. – 352 с.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1

Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава

1. Історія як наука. Основні підходи до періодизації історії України. Історичні джерела.
2. Історія та ідеологія. Виховне значення історії.
3. Первісне населення на території України.
4. Українці як етнос: історичні корені українського народу.
5. Створення перших державних утворень на українських землях.
6. Утворення Київської Русі, її державний устрій.
7. Хрещення Київської Русі та його історичне значення.
8. Внутрішня та зовнішня політика князів Київської Русі.
9. Соціально-економічний розвиток Київській Русі та її роль в історії українського народу.
10. Монголо-татарська навала та її наслідки для Київської Русі.
11. Причини та наслідки феодальної роздробленості Київської Русі.
12. Галицько-Волинське князівство та його роль в українській історії.
13. Витоки української культури. Культура княжої доби X-XIII ст.

Практичне завдання № 1: Складіть хронологічну таблицю «Діяльність Київських та Галицько-Волинських князів» за зразком:

Ім'я князя	Роки правління	Найважливіші військові походи	Внутрішня політика	Зовнішня політика	Вклад в розвиток культури

Практичне завдання № 2: Складіть словник основних термінів та понять: кам'яний вік (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт), неолітична революція, привласнююче господарство, відтворююче господарство, трипільська культура, кіммерійці, скіфи, сармати, половці, анти, склавини, віче, боярська рада, варяги, данина, смерди, закупи, рядовичі, холопи, челядь, вотчина, Золота Орда, ясир, ярлик, баскаки, «Руська правда», «Повість минулих літ»

Рекомендована література:

1. Баран В.Д. Історичні витоки українського народу. – К.: Генеза, 2005.
2. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
3. Бунятян К. Давнє населення України. – К., 1999.
4. Войтович Л. Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква, 2006.

5. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К.: Стилос, 2006.
 6. Грицак П. Галицько-Волинська держава. – Галич, 1995.
 7. Іванченко Р. Українська державницька ідея в суспільно-політичній думці IX-XIII ст. – Вид. 2-ге доп. – К.: Київський міжнар. ун-т, 2006.
 8. Котляр М.Ф. Полководці Давньої Русі. – К., 1991.
 9. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство. (До 800-ліття утворення) // УДЖ. – 2000. – № 1. – С. 25-31.
 10. Котляр М.Ф. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
 11. Котляр М.Ф. Рюриковичі в Галичині й на Волині // УДЖ. – 2008. – № 3. – С. 30-44.
 12. Круглий стіл “Початок Русі: Південь і Північ” // УДЖ. – 2008. – № 3. – С. 4-29.
 13. Онищенко І. Діалектика становлення українського етносу та нації. – К., 1996.
 14. Півторак Г. Українці: Звідки ми і наша мова. – К., 1993.
- Толочко П.П. Від Русі до України: Вибрані наук.-попул., критичні та публіцистичні пр. – К., 1997.

Семінар 2

Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV-XVI ст.).

1. Захоплення українських земель іноземними поневолювачами в XIV ст.
2. Політична та соціально-економічна еволюція українських земель у складі Великого князівства Литовського.
3. Польсько-литовське зближення в кінці XIV–XVI ст. та його наслідки для України.
4. Роль та місце люблінської унії в Українській історії. Берестейська церковна унія та її наслідки для українського суспільства.
5. Виникнення козацтва і його роль в українській історії.
6. Козацько-селянські виступи кінця XVI – першої половини XVII ст.
7. Запорізька Січ: виникнення, устрій і місце в українській історії.
8. П.Сагайдачний – історичний портрет.

Практичне завдання № 1: Заповніть таблицю «Українська культура XIV – першої половини XVII ст.»:

Галузі культури	Видатні діячі	Основні надбання
Освіта і наука		
Література. Книгодрукування		
Архітектура		
Живопис		
Музика і театральне мистецтво		
Народна творчість		

Практичне завдання № 2: Складіть словник основних термінів та понять: Річ Посполита, шляхта, унія, фільварок, «Устава на волоки», Магдебурзьке право, Запорізька Січ,

низовики, городовики, реєстрові козаки, Дике поле, гетьман, полковник, сотник, козацька старшина, клейноди, зимівник, паланка, козацька чайка, кіш, курінь, бунчук, братства, Пересопницьке Євангеліє, чорна рада.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.Л., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен. – К., 1995.
2. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
3. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. – К., 1993.
4. Гурбик А.О. Виникнення Запорозької Січі (хронологічний та територіальний аспект проблеми) // УІЖ. – 1999. – № 6. – С. 3-16.
5. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – Т. 1.
6. Каляндрук Т. Загадки козацьких характерників. – Л.: Піраміда, 2006.
7. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні. – Чернігів, 1996.
8. Сергійчук В. Байда-Вишневецький – ратник української землі // Дніпро. – 1989. – № 2. – С. 122-132.
9. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. –2 вид. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
10. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К., 1990,1991.
11. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 1994.

Семінар 3

Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)

1. Причини, характер, рушійні сили і періодизація національно-визвольної боротьби.
2. Початок національно-визвольної боротьби українського народу під проводом Б. Хмельницького.
3. Утворення української козацької держави – Гетьманщини, її внутрішня і зовнішня політика.
4. Становище в Гетьманщині після смерті Б. Хмельницького, поділ України на Правобережну і Лівобережну.
5. Боротьба за воз'єднання Української держави, за незалежність у 60-80-х роках XVII ст.

Рекомендована література:

1. Апанович О.М. Українсько-російський договір 1654 р.: Міфи і реальність. – К., 1994.
2. Борисенко В.Й., Бульвінський А.Г., Візер С.О. Еволюція українсько-російських відносин у другій половині XVII ст. – К.: Старий світ, 2006.
3. Брехуненко В. Московська експансія і Переяславська рада 1654 року. – К.: Ін-т археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, 2005.
4. Бульвінський А.Г. Дипломатичні зносини України в період гетьманування Івана Виговського (серпень 1657 – серпень 1659 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 1. – С. 125-138.

5. Горобець В.М. Зовнішня політика Гетьманату другої половини 50-х рр. XVII ст.: впливи суспільно-політичного протистояння в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 16-47.
6. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
7. Джеджула Ю. Таємна війна Богдана Хмельницького. – К., 1995.
8. Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648-1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007.
9. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
10. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
11. Коваленко С. Україна під булавою Богдана Хмельницького: Енциклопедія. – К.: Стікс-Ко, 2007. – Т. 1.
12. Крикун М. Між війною і радістю. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
13. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. – Львів, 1990.
14. Чухліб Т.В. Особливості зовнішньої політики І.Самойловича та проблема міжнародного становища Українського гетьманату в 1672-1686 рр. // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 48-66.
15. Чухліб Т.В. Петро Дорошенко. – К., 2007.
16. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.

Семінар 4

Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

1. Антиукраїнська політика російського царизму. Посилення централізаторсько-шовіністичних тенденцій.
2. Ліквідація царизмом гетьманщини і Запорізької Січі. Втрата українським народом останніх залишків автономії.
3. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XVII–XVIII ст.
4. Антифеодальна боротьба селянства України: гайдамаччина, опришки, Коліївщина.
5. Приєднання до Росії Причорномор'я, Криму і Правобережної України.

Практичне завдання № 1: Заповніть таблицю «Українська культура другої половини XVII-XVIII ст.»:

Галузі культури	Видатні діячі	Основні надбання
Освіта і наука		
Література. Книгодрукування		
Архітектура		
Живопис		
Музика і театральне мистецтво		
Народна творчість		

Практичне завдання № 2: Складіть словник основних термінів та понять: «Березневі статті», Гетьманщина, Генеральна старшина, Слобожанщина, Малоросійська колегія, Правління гетьманського уряду, наказний гетьман, гайдамаки, опришки, Коліївщина «Літопис Самовидця», «Історія Русів», Літопис Самійла Величка.

Рекомендована література:

1. Бачинська О. Історія українського козацтва XV-XX ст.: Навч.-метод. пос. – Одеса: Астропринт, 2007. – Ч. 2.: Кінець XVIII-XX ст.
2. Голобуцький В. Запорізька Січ в останні часи свого існування. 1732-1775. – К., 1991.
3. Горобець В.М., Струкевич О.К. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII-XVIII ст.: Тенденції, характер, етапи // УДЖ. – 1997. – № 1.
4. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
5. Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648-1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007.
6. Крикун М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
7. Павленко С. Іван Мазепа як будівничий української культури. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005.
8. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.
9. Станіславський В. Запорозька Січ та Річ Посполита (1686-1699). – К.: Ін-т історії України НАНУ, НДІ козацтва, 2004.
10. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. – К.; Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України, 2003.
11. Чухліб Т.В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663-1713). – К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
12. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.
13. Шевчук В. Просвічений володар: Іван Мазепа як будівничий козацької держави і як літературний герой. – К.: Либідь, 2006.

Семінар 5

Українські землі в складі Австрійської та Російської імперій (XIX – поч. XX ст.).

1. Імперська політика російського самодержавства в Україні кінця ХУІІІ – першої половини ХІХ ст.
2. Відродження національної самосвідомості українського народу в кінці ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.
3. Декабристський рух в Україні. Південне товариство.
4. Український суспільно-політичний рух в першій половині ХІХ ст. Кирило-Мефодіївське товариство (братство).
5. Реформи 40–50-х рр. ХІХ ст. в Австрійській імперії, їх соціально-економічні наслідки для українських земель.

6. Валуєвський циркуляр 1863 р. та Емський указ 1876 р.: суть та наслідки для української культури.
7. Сутність та значення реформ другої половини XIX ст. в Російській імперії й модернізаційні процеси в Україні.
8. Виникнення політичних партій в Україні (кінець XIX – початок XX ст.).
9. Революційні події 1905–1907 рр. в Україні.
10. Воєнні дії на території України в роки Першої світової війни.

Практичне завдання № 1: Заповніть таблицю «Українська культура XIX - початку XX ст.»:

Галузі культури	Видатні діячі	Основні надбання
Освіта і наука		
Література. Книгодрукування		
Архітектура		
Живопис		
Музика і театральне мистецтво		
Народна творчість		

Практичне завдання № 2: Складіть словник основних термінів та понять: державні селяни, міська дума, мирові суди, народники, народовці, москвофіли, громадівський рух, трудова еміграція, декабристи, королівство Галичини і Лодомерії, «Руська трійця», «Просвіта», «Галицько-руська матиця», Головна руська рада, «Зоря Галицька», Кирило-Мефодіївське братство, Січові стрільці, Антанта, Союз визволення України, світова війна.

Рекомендована література:

1. Волковинський В.М., Реєнт О.П. Україна у Кримській війні 1853-1856 рр. (до 150-річчя Східної війни). – К., 2006.
2. Головченко В. Від “Самостійної України” до Союзу визволення України: Нариси з історії української соціал-демократії початку XX століття. – Х., 1996.
3. Гринів О. Українська націологія XIX – початок XX ст.: Історичні нариси. – Л.: Світ, 2005.
4. Захарчук О. Україна в планах Наполеона Бонапарта // Київська старовина. – 1995. – № 3.
5. Казьмирчук Г.Д., Латиш Ю.В. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв’язання (до 180-річчя повстання) // УДЖ. – 2005. – № 6. – С. 50-65.
6. Кармазін М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець XIX – початок XX століття). – К., 1998.
7. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму: Монографія. – К., 1999.

Семінар 6

Боротьба за відродження державності України (1917 - 1920).

1. Лютнева революція в Росії та її вплив на Україну. Утворення і діяльність Української Центральної Ради.
2. Українське питання на переговорах у Бресті. Відновлення влади Української Центральної Ради.

3. Гетьманський режим: його внутрішня і зовнішня політика.
4. Внутрішня і зовнішня політика Директорії. Посилення громадянської війни в Україні, боротьба проти її окупантів.
5. Революційно-визвольний рух на західноукраїнських землях (ЗУНР).
6. Утвердження Радянської влади в Україні. Уроки та причини поразки української національно-демократичної революції 1917–1920 рр.

Рекомендована література:

1. Бойко О. Формування території української незалежної держави в діяльності Української Центральної Ради (1917-1918 рр.). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
2. Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918-1939) // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 22-42.
3. Винниченко В. Відродження нації: У 3-х ч. – К., 1990.
4. Горбуров Є.Г., Котляр Ю.В., Шитюк М.М. Повстансько-партизанський рух на Півдні України в 1917-1944 рр. – Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003.
5. Гошуляк І. Про причини поразки Центральної Ради // УІЖ. – 1994. – № 1.
6. Жванко Л. Соціальні виміри Української Держави (квітень-грудень 1918 р.) – Х.: Прапор, 2007.
7. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К., 1996.
8. Реєнт О. Українська революція. – К., 1996.
9. Реєнт О., Сердюк О. Перша світова війна і Україна. – К., 2004.
10. Реєнт О.П., Коляда І.А. Україна між двома світовими війнами (1914-1939). Події. Люди. Документи: Нариси історії: Навч. посіб. – К.: Школа, 2004.
11. Турченко Г.Ф. Південна Україна на зламі епох (1914-1922 рр.). – Запоріжжя, 2005.
12. Турченко Ф.Г., Турченко Г.Ф. Південна Україна: модернізація, світова війна, революція (кінець ХІХ ст. – 1921 р.): Історичні нариси. – К., 2003.
13. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. – К., 1996-1997.
14. Центральна Рада і український державотворчий процес (до 80-річчя створення Центральної Ради. В 2-х ч.). – К., 1997.
15. Шкварець В.П. Українська національно-демократична революція і боротьба за незалежність на Миколаївщині 1917-1921: Навч. посіб. – Миколаїв, 2007.

Семінар 7

Україна в 20–30-ті роки ХХ ст.

- 1..... Політичне і соціально-економічне становище України після завершення революції та громадянської війни.
- 2..... Відбудова народного господарства України на основі НЕПу.
- 3..... Вхід України до складу СРСР. Обмеження суверенітету.
- 4..... Політика коренізації: українізація і розвиток національних меншин.
- 5..... Індустріалізація і колективізація в Україні: хід і наслідки.
- 6..... Політичні репресії в Україні, утвердження сталінського тоталітарного режиму.

7..... Політичне і соціально-економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Практичне завдання № 1: Заповніть таблицю «Порівняльна характеристика «воєнного комунізму» та нової економічної політики»:

Система заходів	Політика “воєнного комунізму”	Нова економічна політика
Час проведення		
У ставленні до селян		
У сфері торгівлі		
У сфері власності		
У ставленні до праці		
У сфері управління		
Результати		

Практичне завдання № 2: Складіть словник основних термінів та понять: Жовтнева революція, сірожупанники, синьожупанники, Акт Злуки, українізація, «воєнний комунізм», НЕП, голодомор, індустріалізація, колективізація, розкуркулення, «шахтинська справа», колгосп, стаханівський рух, «пацифікація», осадники.

Рекомендована література:

1. Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918-1939) // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 22-42.
2. Вегеш М. Карпатська Україна (1938-1939). – Ужгород, 1993.
3. Голод 1921-1923 років в Україні: Зб. документів і матеріалів. – К., 1993.
4. Голод 1932-1933 рр. на Україні: очима істориків, мовою документів. – К., 1990.
5. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні: 20-30-ті роки. – К., 1991.
6. Журецький Я.І., Шитюк М.М. Освітяни Миколаївщини – жертви репресій сталінізму. – Миколаїв, 1994.
7. Кульчицький С.В., Мовчан О.М. Невідомі сторінки голоду 1921-1923 рр. в Україні. – К., 1993.
8. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К., 1996.
9. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.). – К., 1999.
10. Кульчицький С.В. Голод-геноцид 1932-1933 рр. в Україні: Матеріали до навч. курсу. – К., 2006.
11. Кульчицький С.В. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення. – К.: Наш час, 2008.
12. Шитюк М., Бахтін А. Південна Україна: колективізація і голод (1929-1933 роки). – Миколаїв: Аскел, 2007.

Семінар 8

Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)

- 1..... Україна в європейській політиці на початку Другої світової війни.
- 2..... Вхідження Західної України до складу СРСР.
- 3..... Початок Великої Вітчизняної війни і окупація України гітлерівськими загарбниками та їх сателітами.
- 4..... Битва за визволення України, рух Опору.

5..... Наслідки Другої світової і Великої Вітчизняної війни для України.

Практичне завдання: Складіть словник основних термінів та понять:

пакт «Молотова-Ріббентропа», Карпатська Україна, «Лінія Керзона», Велика Вітчизняна війна, «рейкова війна», рух Опору на Україні, УПА, «Трансністрія», Рейхскомісаріат «Україна», Народні збори Західної України, Акт відновлення Української держави, «остарбайтери», «план Барбароса», голокост.

Рекомендована література:

1. Болей П. Фронда Степана Бандери в ОУН 1940 року: причини і наслідки. – К., 1996.
2. Боротьба і діяльність ОУН під час війни: Документи та матеріали // УІЖ. – 2000. – № 2
3. Горбуров Є.Г., Шитюк М.М. Суспільно-політична та бойова діяльність націоналістичного підпілля Півдня України в роки німецько-румунської окупації. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003.
4. Кентій А.В., Лозицький В.С. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941-1944). – К.: Генеза, 2005.
5. Кентій А.В., Лозицький В.С. Партизанський рух 1941-1944 рр. в Україні // УІЖ. – 2005. – № 3.
6. Коваль М.В. Друга світова війна та історична пам'ять // УІЖ. – 2000. – № 3. – С. 3-21.
7. Коваль М.В. Друга світова і Велика Вітчизняна війна та сьогодення. Роздуми історика // УІЖ. – 1995. – № 3. – С. 3-22.
8. Коваль М.В. Україна: 1939-1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. – К., 1995.
9. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). – К., 1999.
10. Король В.Ю. Визвольні бої Червоної армії на території України (1943-1944 рр.) // УІЖ. – 1995. – № 1. – С.16-33.
11. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. – Париж: Нью-Йорк: Львів, 1993.
12. Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни: 1941-1944. (До 60-річчя визволення області від німецько-румунських окупантів). – Миколаїв, 2004.
13. Муковський І.П., Лисенко О.Б. Звитяга і жертвність: Українці на фронтах Другої світової війни. – К., 1997.
14. Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні: Документи і матеріали // УІЖ. – 1991. – №№ 5-6.
15. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. – К.: Наук. думка, 2005.
16. Чайковський А.С. Невідома війна: Партизанський рух в Україні 1941-1944 рр. мовою документів, очима істориків. – К., 1994.

Семінар 9

Україна в другій половині 40-х – першій половині 80-х років

1. Відбудова і розвиток народного господарства України в післявоєнний період. Завершення радянізації західноукраїнських земель.

2. Україна в умовах десталінізації (1953–1964 рр.).
3. Соціально-економічний розвиток України в 60-80-х рр. Наростання кризових явищ.
4. Суспільно-політичне і духовне життя. Рух дисидентів в Україні.

Практичне завдання: Проаналізуйте Конституцію УРСР (1978 р.) і Конституцію незалежної України (1996 р.) і вкажіть в чому їх суттєва різниця.

Рекомендована література:

1. Баран В. Україна 1950-1960-х рр.: Еволюція тоталітарної системи. – К., 1996.
2. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946-1980 -ті рр.). – К., 1999.
3. Баран В. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953-1985 рр. – Львів, 1992.
4. Батенко Т. Нариси історії українського руху опору кінця 50-х – початку 90-х рр. – Львів, 1999.
5. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956-1987). – Х., 2003.
6. Касьянов Г. Незгодні: Українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. – К., 1995.
7. Литвин В.М. Україна: у першому повоєнному десятилітті (1946-1955). – К.: Лі-Терра, 2004.
8. Литвин В.М. Україна: два десятиліття “застою” (1966-1985). – К.: Лі-Терра, 2004.
9. Шаповал Ю.І. Людина і система. (Штрихи до портрету тоталітарної доби в Україні). – К., 1994.
10. Шевченко Л.Д. Культурно-ідеологічні процеси в Україні у 40-50-ті роки // УІЖ. – 1992. – № 7-8.
11. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях: 30-50-ті роки ХХ ст. – Луцьк, 1995.

Семінар 10

Утвердження незалежної України

1. Перебудова і Україна: складність, непослідовність, суперечливість процесів (1985–1990 рр.).
2. Екологічні проблеми України. Чорнобильська катастрофа (1986 р.) та її наслідки.
3. Розпад Союзу РСР. Україна та СНД.
4. Відновлення та розбудова суверенної України (90-ті рр. ХХ ст.).
5. Прийняття Конституції України (1996 р.). Її значення для розбудови незалежної України.
6. Сучасні українські політичні партії, їх роль у суспільному житті незалежної України.
7. Україна та світове співтовариство на сучасному етапі.

Практичне завдання № 1: Заповніть таблицю «Основні напрямки зовнішньої політики України»:

Країни і міжнародні об'єднання	Стратегія України	Ставлення до України	Проблеми і здобутки
Європейський союз (ЄС)			
НАТО			
СНД			
Росія			
США			
Міжнародний валютний фонд			
Українська діаспора			

Практичне завдання № 2: Складіть словник основних термінів та понять: Декларація про державний суверенітет України, народний рух України, Акт проголошення незалежності України, всеукраїнський референдум, СНД, Конституційний суд, пропорційна та мажоритарна виборча система, Європейський союз, Рада Європи, НАТО.

Рекомендована література:

1. Яневський Д. Обличчя “Помаранчевої” революції. – Х.: Фоліо, 2005.
2. Кульчицький С.В. Помаранчева революція. – К., 2005.
3. Кульчицький С.В. Україна: суспільство й держава на терезах історії (1991-2006 рр.) // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 15-31.
4. Литвин В.М. Політична арена України: Дійові особи та виконавці. – К., 1994.
5. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К., 2000.
6. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. – К., 1991.
7. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох. (Державотворчий процес 1985-1999 рр.). – К., 2000.
8. Богомаз К.Ю. Громадсько-політичні рухи і партії в Україні др. пол. 80-х – на поч. 90-х рр. – К., 1992.
9. Конституція (Основний Закон) України: Принята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К., 1996.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З КУРСУ «ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

1. Періодизація української історії та історії української культури.
2. Трипільська культура та її традиції в культурах інших народів.
3. Кіммерійсько-скіфсько-сарматський культурний симбіоз.
4. Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Пам'ятки античної культури на території сучасної України.
5. Стародавні східнослов'янські племена: їх побут, вірування, звичаї. Пантеон слов'янських богів як світоглядна модель язичницьких релігійних вірувань.
6. Київська Русь: соціально-економічні та політичні фактори об'єднання східнослов'янських племен. Перші князі.
7. Київська Русь за часів розквіту її могутності й слави. Запровадження християнства в Київській Русі та його історичне значення. Володимир Великий і Ярослав Мудрий.
8. Господарство і суспільно-політичний устрій Київської держави.
9. Феодальна роздрібненість і занепад Київської Русі. Галицько-Волинське князівство.
10. Християнство як чинник нових культурних процесів у Київській Русі. Культура Київської Русі.
11. Україна в складі Великого князівства Литовського. Особливості та характер литовської експансії.
12. Україна у складі Речі Посполитої: посилення соціального та національно-релігійного гніту.
13. Історичні та суспільно-політичні передумови розвитку української культури (XIV-перша половина XVII ст.).
14. Відгуки ідей Ренесансу і гуманізму в Україні. "Олельковицький ренесанс" 40-70-х років XV ст.
15. Братства та їх роль у піднесенні національної культури наприкінці XVI - на поч. XVII ст
16. Розвиток книгодрукування в Україні. Діяльність Острозького культурно-освітнього осередку.
17. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ.
18. Боротьба козацтва проти турецько-татарської агресії. І. Сірко. П. Сагайдачний.
19. Феномен козацької культури.
20. Києво-Могилянська академія та її культурно-історичне значення.
21. Козацько-селянські антипольські повстання (кінець XVI – перша третина XVII ст.): причини повстань, ватажки, основні етапи, причини поразки та значення.
22. Національно-визвольна революція 1648 р.: причини, характер, рушійні сили.
23. Основні етапи Визвольної війни під проводом Б.Хмельницького.
24. Утворення Української козацької держави.

25. Богдан Хмельницький – державний, політичний і військовий діяч.
26. Зборівський (1649) та Білоцерківський (1651) мирні договори: порівняльний аналіз.
27. Переяславська угода 1654 р. і Березневі статті Б.Хмельницького та їх наслідки для України.
28. Українські землі після смерті Б.Хмельницького. Боротьба за владу. Іван Виговський. Юрій Хмельницький.
29. Україна за часів “Великої Руїни”. Поділ України на Правобережну і Лівобережну. Гетьман Петро Дорошенко.
30. Гетьман Іван Мазепа та його місце в історії України. Внутрішня і зовнішня політика І. Мазепа.
31. Бароко як спосіб світосприймання. Українське бароко в літературі, архітектурі та образотворчому мистецтві.
32. Боротьба за збереження автономії України: П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський.
33. Колоніальна політика Російської імперії щодо України у ХУІІІ ст. Знищення російським самодержавством української державності.
34. Остаточне зруйнування Запорозької Січі та подальша доля козацтва. П. Калнишевський.
35. Падіння Речі Посполитої та новий поділ українських земель в останній третині ХУІІІ ст.
36. Російсько-турецькі війни другої половини ХУІІІ ст. та участь в них українського народу. Заселення Південної України.
37. Соціально-економічне становище українських земель в ХУІІІ ст. Антикріпосницька боротьба українського селянства.
38. Основні тенденції розвитку української культури в ІІ пол. ХУІІ - ХУІІІ ст. Козацька доба.
39. Вплив культури епохи Просвітництва на українську культуру. Своєрідність та особливості українського Просвітництва.
40. Політико-правові ідеї українців Нового часу. Ф.Прокопович, П.Козельський, С. Десницький про походження держави і влади.
41. Значення творчості Г.Сковороди для розвитку української культури.
42. Історичне значення заснування та розбудови м. Одеси наприкінці ХУІІІ - першій половині ХІХ ст.
43. Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії у першій половині ХІХ ст.
44. Національно-культурне відродження в Галичині. Культурно-просвітницька діяльність “Руської Трійці”.
45. Романтизм та його розвиток в Україні (П.Куліш, М.Драгоманов, Т.Шевченко).
46. Декабристи і Україна.
47. Кирило-Мефодіївське братство: програма, діяльність, роль в українському національно-визвольному русі.
48. Історична роль Т. Г. Шевченка в українському відродженні ХІХ ст.

49. Генезис та періодизація національно-культурного відродження в Україні наприкінці XVIII –XIX ст.
50. Реформи 60-70 рр. XIX ст. та їх значення для соціально-економічного розвитку України.
51. Національна політика царату щодо України в другій половині XIX ст. Валуєвський циркуляр та Емський указ.
52. Просвітницька діяльність громадівських організацій в Україні.
53. Модерністський період національно-культурного відродження, його характерні риси та ознаки.
54. Ю.Бачинський та М.Міхновський – виразники української національної ідеї.
55. Виникнення українських політичних партій на початку XX ст.
56. Україна в демократичній революції 1905-1907 рр.
57. Західноукраїнські землі на початку XX ст.: особливості соціально-економічного розвитку та суспільно-політичний рух.
58. Столипінська аграрна реформа і Україна: економічні і політичні наслідки.
59. Україна в роки Першої світової війни; загарбницькі плани імперіалістичних держав. Українські січові стрільці.
60. Культура України в XIX - на початку XX ст.
61. Лютнева демократична революція 1917 р. в Росії. Утворення Української Центральної Ради. Центральна Рада та її Універсали.
62. Брестський мирний договір з країнами Четверного союзу.
63. Уроки діяльності Центральної Ради. М. С. Грушевський як політичний діяч.
64. Українська держава гетьмана Павла Скоропадського: внутрішня, зовнішня та національно-культурна політика. Причини краху гетьманської влади.
65. Утворення Директорії УНР та її діяльність. Причини падіння.
66. Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Проголошення ЗУНР. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. та його історичне значення.
67. Українсько-російські війни 1918-1919 рр. Політика більшовиків в Україні.
68. Повстанський рух українських селян проти радянської влади як історичний феномен: мета, характер, керівники (Н.Махно, М.Григор'єв та ін.).
69. Радянсько-польська війна 1920 р. і Україна.
70. Основні уроки Української національно-визвольної революції 1917-1920 рр.
71. Періодизація української культури XX ст. та головні тенденції її розвитку.
72. Встановлення радянської політичної системи в Україні. Вибори до рад за Конституціями УСРР 1919 та 1937 рр.
73. УРСР в період НЕПу.

74. Голодомор 1921-1922 рр. в Україні, його причини та наслідки.
75. Вхідження України до СРСР.
76. Сталінська індустріалізація та промисловий розвиток України в 20-30-ті рр. ХХ ст.
77. Запровадження антинародного колгоспного ладу.
78. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: причини і трагічні наслідки.
79. Політика “радянської українізації” 20-поч. 30-х рр.: історія, проблеми, уроки.
80. Західноукраїнські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини у міжвоєнний період. Національно-визвольний рух. Створення ОУН.
81. “Розстріляне відродження” та його трагічні наслідки для української культури.
82. Українське питання у міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Пакт Молотова-Ріббентропа.
83. Початок Другої світової війни. Вхідження західноукраїнських земель до складу УРСР. “Радянська” Західної України.
84. Бої Червоної армії на території України в 1941-1942 рр. Оборона Києва, Одеси, Севастополя та їхнє значення для подальшого ходу війни.
85. Україна в планах гітлерівської Німеччини. Фашистський окупаційний режим в Україні.
86. Антифашистський Рух Опору в Україні.
87. Корінний перелом у ході Другої світової війни. Визволення України.
88. Діяльність ОУН-УПА в роки Другої світової війни.
89. Наслідки Другої світової війни для України. Тяготи післявоєнної відбудови.
90. Голодомор 1946-1947 рр. в Україні: причини та наслідки.
91. Політика радянської влади в Західній Україні після Другої світової війни. Нова хвиля репресій. Рух Опору проти режиму.
92. «Ждановщина» в Україні.
93. Спроби лібералізації радянського суспільства після смерті Сталіна. Особливості реформ 50-60 рр. в Україні.
94. Українська культура періоду хрущовської “відлиги”. Рух «шістдесятників».
95. Дисидентський рух в Україні у 60-80 рр. Українська Гельсінська Спілка.
96. Зміни в демографічному та соціальному складі населення України в 60-80 рр. ХХ ст. Русифікаторський наступ на Україну.
97. Україна в умовах посилення централізації і тоталітаризму. Стагнація суспільно-політичного, економічного і культурного життя СРСР (1965-1985 рр.).
98. Сутність і характерні риси тоталітарної культури. Вплив тоталітаризму на розвиток суспільства та особистості.
99. Основні риси розвитку культури України в 60-80-х рр. ХХ ст.

100. Україна під час горбачовської перебудови. Наростання кризових явищ і загострення національного питання.
101. Зростання політичної активності у суспільстві наприкінці 80-х рр. XX ст. Початок формування багатопартійності в Україні.
102. Національно-культурне відродження в Україні у середині 80-х – на початку 90-х років XX ст.
103. Спроба антидержавного перевороту в Москві 19-21 серпня 1991 р. та його наслідки. Проголошення державної незалежності України.
104. Референдум 1 грудня 1991 року і перші вибори Президента України.
105. Україна в умовах перших років незалежності. Становлення владних структур та нового соціально-економічного курсу. Перехід до ринкової економіки.
106. Формування нової концепції зовнішньополітичного курсу незалежної України наприкінці XX – на початку XXI ст.
107. Розвиток політичної системи України наприкінці XX – на початку XXI ст.
108. Прийняття Конституції незалежної України (1996 р.). Її структура і основний зміст.
109. Українська національно-державна символіка: історія і сучасність.
110. Українська діаспора: причини та етапи масової української еміграції. Суспільно-політичне та культурне життя діаспори.
111. „Помаранчева революція” в Україні: причини і наслідки.
112. Проблеми європейської інтеграції України. Україна та ЄС. Україна та НАТО.
113. «Революція гідності»: причини та наслідки.
114. Проблеми культурного відродження України в умовах державної незалежності. Головні чинники, тенденції та риси сучасної української культури.

Тести для підсумкового контролю

Варіант I .

1. Перехід людини від привласнюючого господарства (збиральництва й мисливство до відтворюючого (землеробства та скотарств вважають однією з головних ознак:
 - а) ускладненого збиральництва;
 - б) осілого способу життя;
 - в) неолітичної революції;
 - г) скотарства.
2. Позначте факт, який стосується перебування скіфів на території України:
 - а) панування скіфів тривало понад тисячу років;
 - б) їх підкорили племена кіммерійців;
 - в) панування в культурі «звіриного стилю»;
 - г) вірили в існування єдиного бога.
3. У чому полягає значення в історії людства доби мезоліту:
 - а) відбулося становлення сучасного фізичного типу людини;
 - б) виникають перші релігійні вірування;
 - в) винайдено лук і стріли;
 - г) поява житла.
4. Найдавнішу людину називали людиною вмілою, тому що вона:
 - а) займалася збиральництвом плодів і ягід;
 - б) виготовляла найпростіші знаряддя праці;
 - в) полювала на диких тварин;
 - г) користувалася вогнем.
5. Яка з цих послідовностей правильна:
 - а) бронзовий, кам'яний, залізний;
 - б) кам'яний бронзовий, залізний;
 - в) кам'яний, залізний, бронзовий.
6. Позначте рік підписання Кревської унії:
 - а) 1385 р.;
 - б) 1386 р.;
 - в) 1654 р.;
 - г) 1658 р.
7. Яка з подій призвела до боротьби литовської знаті на чолі з князем Вітовтом за збереження Великого князівства Литовського як окремої незалежної держави:

- а) Грюнвальдська битва
 - б) Кревська унія
 - в) приєднання литовських, українських та білоруських земель до корони Польської;
 - г) утворення держави Річ Посполита.
8. Визначте ті положення, що характеризують політику князів Великого князівства Литовського на українських землях:
- а) звільнення від сплати данини;
 - б) вживання руської мови як офіційної;
 - в) заборона українцям обіймати керівні посади;
 - г) переслідування руської мови.
9. Доповніть речення. Кревська унія передбачала:
- а) утворення тимчасового військового союзу Польщі та Литви;
 - б) оголошення православ'я державною релігією;
 - в) приєднання литовських, українських та білоруських земель до корони Польської;
 - г) утворення держави Річ Посполита.
10. Одним з наслідків Люблінської унії було те, що:
- а) відбулося подальше зміцнення союзу Великого князівства Литовського та Королівства Польщі;
 - б) було розгромлено Тевтонський орден;
 - в) підтверджувалось існування Великого князівства Литовського як окремої держави;
 - г) більшість українських земель опинилися в межах однієї держави.
11. Соціальною базою Визвольної війни були:
- а) селяни, козаки, міщани;
 - б) селяни, козаки, частина міщан, українська шляхта;
 - в) селяни, козаки, міщани-українці, частина української шляхти, духовенство;
 - г) селяни, козаки.
12. У руках гетьмана війська запорозького під час Національно-визвольної війни зосереджувались:
- а) адміністративне управління і військове командування;
 - б) видання законів та розпоряджень, адміністративне управління та військове командування;
 - в) видання законів та розпоряджень, адміністративне управління, військове командування та вища судова влада;
 - г) видання законів та розпоряджень, адміністративне управління, військове командування, вища судова влада, право розпоряджатись державною казною і майном.

13. Укажіть ім'я гетьмана Війська Запорозького в 1648-1657 рр., який очолював Національно-визвольну війну українського народу середини XVII ст.:
- а) І. Богун
 - б) М. Кривоніс
 - в) Б. Хмельницький
 - г) М. Небаба.
14. Офіційна назва козацької держави, що була утворена Б. Хмельницьким, мала назву:
- а) Україна
 - б) Військо Запорозьке
 - в) Велике князівство Руське
 - г) Малоросія.
15. Національно-визвольна війна українського народу під приводом Б. Хмельницького почалась:
- а) 1646 р.;
 - б) 1648 р.;
 - в) 1650 р.;
 - г) 1651 р.
16. Особисту залежність селян від панів на території Австрійської імперії було скасовано:
- а) 1779 року за правління Марії-Терезії;
 - б) 1782 року за правління Йосифа II;
 - в) 1792 року за правління Леопольда II.
 - г) 1777 року за правління Марії-Терезії;
17. У середині XIX ст. українські землі входили до складу:
- а) Російської імперії, Речі Посполитої, Туреччини;
 - б) Російської імперії, Австро-Угорщини;
 - в) Австро-Угорщини, Російської імперії та Туреччини, Пруссія.
 - г) Речі Посполитої.
18. Найбільш масовий селянський рух українців у складі Російської імперії у дореформений період називався:
- а) Київська козащина;
 - б) Кирило-Мефодіївське товариство;
 - в) Опришківство;
 - г) Декабриський.
19. В. Лукашевич та його прибічники пропагували ідею виходу України зі складу Росії, входження українських земель до новоутвореної Польщі, вони належали до полтавської масонської ложі:

- а) «Любов до істини»;
 - б) «Залізні персні»;
 - в) «Північне товариство»;
 - г) НТШ.
20. Як Валуєвський указ 1863 року вплинув на український національний рух, призвівши його до:
- а) активізації;
 - б) загальмування;
 - в) переходу до нелегальної діяльності;
 - г) до відкритої боротьби.
21. Коли кріпосне право було скасоване в західноукраїнських землях?
- а) в 1849 році;
 - б) в 1848 році;
 - в) в 1861 році;
 - г) в 1897 році.
22. Хто і коли санкціонував діяльність Української Центральної Ради:
- а) Тимчасовий уряд Росії в лютому 1917 року;
 - б) Всеукраїнський національний конгрес, що відбувся 6-8 квітня 1917 року;
 - в) командування німецьких окупаційних військ в Україні в березні 1918 року.
 - г) М. Гршевський у грудні 1918 року.
23. Що сприяло послабленню авторитету Української Центральної Ради, викликало недовіру до неї з боку народних мас на початку липня 1917 року.
- а) відмова Центральної Ради від співробітництва з Тимчасовим урядом;
 - б) її бездіяльність та політичний компроміс з Тимчасовим урядом;
 - в) поспішність у розв'язанні аграрних питань;
 - г) не розв'язання аграрних питань.
24. Чому більшовикам у жовтневі дні 1917 року вдалося привернути на свій бік значну частину населення як в Росії, так і в Україні.
- а) інші партії ще не оголошували своїх політичних платформ;
 - б) більшовики обіцяли зuboжilим народним масам негайно вирішити всі соціально-економічні проблеми;
 - в) більшовики мали більші можливості для пропаганди своєї програми дій, ніж інші політичні партії;
 - г) більшовики не мали підтримки серед українського населення.

25. Чи було створення Української Народної Республіки водночас і виходом України зі складу Росії.
- а) Україна виходила зі складу Росії;
 - б) Україна залишалася складовою частиною унітарної Російської імперії;
 - в) Україна залишалася автономною в складі Російської республіки;
 - г) Україна залишалася автономною в складі Польщі.
26. Що спричинило небувалий голод в Поволжі, на Уралі, в Казахстані, в ряді губерній України в 1921-1922 роках:
- а) засуха, повоєнна руїна, продовольча розкладка;
 - б) неуміла організація весняних польових робіт;
 - в) шкідницькі дії противників соціалістичного будівництва.
 - г) примусова колективізація.
27. В чому полягали особливості нової економічної політики (НЕП) на селі:
- а) НЕП передбачав створення на селі колгоспів;
 - б) держава запроваджувала на землях селян сівозміни;
 - в) продовольча розкладка замінялася продовольчим податком, селяни могли вільно продавати лишки свого хліба.
 - г) запровадження панщини.
28. Коли в основному були завершені аграрні перетворення в українському селі по подоланню шкоди, завданої війнами:
- а) на середину 20-х років;
 - б) в ході колективізації;
 - в) на початок 40-х років;
 - г) на початку ХХ ст.
29. Що являла собою політика українізації, яка здійснювалася в Україні в 20-х роках ХХ століття:
- а) це заборона вживання на території України всіх інших мов, крім української;
 - б) це заміна в письмі кирилиці на латинські літери;
 - в) це була коренізація, що проявлялася в формуванні керівних органів республіки переважно з українців, у забезпеченні права вживання рідної мови в державних організаціях, установах тощо.
 - г) Заборона вживання української мови.
30. В чому проявлялися особливості НЕПу в промисловості:
- а) переважав розвиток важкої промисловості;
 - б) до відбудови промисловості залучалися вітчизняний та іноземний капітали, підприємства передавалися капіталістам у концесію (оренду);

- в) промисловість переводилась на планову основу;
- г) переважання легкої промисловості.

31. Вкажіть одну з головних причин другої світової війни:
- а) національно-визвольна боротьба в колоніях та залежних країнах;
 - б) відмова Польщі задовольнити територіальні вимоги країн фашистського блоку;
 - в) гострі між імперіалістичні суперечки, в яких сторони не бажали шукати механізми їх мирного політичного вирішення, та прагнення до світового панування;
 - г) Особиста образа А. Гітлера на Й. Сталіна.
32. Чи можна вважати возз'єднання західноукраїнських земель з Українською РСР актом історичної справедливості:
- а) возз'єднання всіх українських земель у єдину соборну державу було споконвічним бажанням українського народу, проте приєднання Західної України до Української РСР здійснювалося як розбійницький акт розподілу Польщі Гітлером і Сталіним;
 - б) Західна Україна протягом століть входила до складу Польщі, тому її народ не бажав возз'єднуватися з Радянською Україною;
 - в) Західна Україна була подарована Адольфом Гітлером Йосипу Сталіну за його територіальні поступки країнами Прибалтики.
 - г) Ні, західноукраїнські землі споконвіку належали Польщі.
33. Чи співпадають хронологічні рамки Другої світової війни і Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу:
- а) повністю співпадають;
 - б) зовсім не співпадають;
 - в) Велика Вітчизняна війна була складовою частиною Другої світової війни.
 - г) Друга світова війни була складовою частиною Великої Вітчизняної війни.
34. Які Плани виношувалися керівництвом фашистської Німеччини стосовно України:
- а) надати їй можливість існувати самостійно поза межами Радянського Союзу;
 - б) перетворити її в свою колонію, сировинний додаток;
 - в) зібрати воєдино всі українські землі і створити Велику Українську державу.
 - г) Зробити з України колонію для політичних в□ язнів.
35. Чи можна вважати раптовість нападу фашистської Німеччини на Радянський Союз головною причиною невдач Червоної Армії на початковому етапі війни:

- а) так, можна;
 - б) ні, бо радянське керівництво знало й розуміло, що війна почнеться, до цього готувалося, але припустилося багатьох серйозних помилок у визначенні термінів початку війни;
 - в) Пакт про ненапад 1939 року між Німеччиною і СРСР був гарантом ненападу з обох боків, тому раптовість стала головною і невдач СРСР у перші дні війни
 - г) ні, бо радянське керівництво знало й розуміло, що війна почнеться, до цього готувалося, але припустилося багатьох серйозних помилок у визначенні міся нападу.
36. Підписання радянсько-румунського договору, за яким Румунія визнала право УРСР на Північну Буковину, Хотинщину, Ізмаїльщину, тобто юридичну фіксацію кордонів, встановлених в червні 1940 року, відбулося:
- а) 9 травня 1945 року;
 - б) 10 лютого 1947 року;
 - в) 1 січня 1951 року.
 - г) 23 лютого 1950 року.
37. Кампанія морально-політичного тиску на суспільство, інспірована у 1946 році тодішнім комуністичним керівництвом, у народі називалася:
- а) «ждановщиною»;
 - б) «єжовщиною»;
 - в) «беріївщиною».
 - г) сталінщиною;
38. Третю програму КПРС - програму побудови комунізму було прийнято на ХХІІ з'їзді КПРС у:
- а) 1956 році;
 - б) 1959 році;
 - в) 1961 році.
 - г) 1962 році.
39. Перші осередки дисидентського руху були зосереджені у:
- а) західних областях УРСР;
 - б) східних областях УРСР;
 - в) європейських країнах серед представників української діаспори;
 - г) На півдні УРСР.
40. В умовах абсолютного домінування у сфері національних відносин концепції зближення і злиття націй своєрідним інструментом національного нівелювання і русифікації стало:

- а) заборона вживати будь-які мови, крім російської, у будь-яких галузях;
 - б) заборона викладати у початкових школах рідною мовою;
 - в) прийняття нового шкільного закону, за яким батьки мали право вибирати своїм дітям мову навчання.
 - г) Заборона спілкування українською мовою в позаурочний час.
41. Встановіть хронологічні межі перебування у якості першого секретаря Компартії України Петра Шелеста:
- а) 1959-1963 рр.;
 - б) 1964-1968 рр.;
 - в) 1963-1972 рр.;
 - г) 1987-1989 рр.
42. У складі Політбюро ЦК КПУ у 1976 році з 10 член обраних у 1971 році, залишилося:
- а) 5 осіб;
 - б) 7 осіб;
 - в) 9 осіб;
 - г) 10 осіб.
43. Провідними діячами національно орієнтованої течіями дисидентського руху в 70-х роках були:
- а) М.Руденко, П.Григоренко, Л.Лук'яненко;
 - б) Г.Вінс, В.Романюк, Й.Тереля;
 - в) І.Дзюба, В.Чорновіл, С.Караванський;
 - г) Кучма, В. Чорновіл, Л. Кравчук;
44. Головним наслідком для України політики перебудов започаткованої М.Горбачовим, можна вважати:
- а) перемогу гласності та демократизму;
 - б) повернення інституту приватної власності;
 - в) здобуття Україною незалежності
 - г) десталінізацію.
45. Хто здійснював контроль над ліквідацією екологічної катастрофи на ЧАЕС:
- а) українське комуністичне партійне керівництво на чолі В.Щербицьким;
 - б) загальносоюзне керівництво на чолі з М.Горбачовим;
 - в) громадські, політичні, профспілкові організації України;
 - г) санепідемстанція Чорнобиля.
46. Останнім кроком у процесі юридичного оформлення державної незалежності України став(ла):

- а) Декларація про державний суверенітет України;
 - б) Акт проголошення незалежності України;
 - в) Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991р.;
 - г) Проголошення Конституції.
47. Першим президентом незалежної України в 1991р. був обраний:
- а) Л. Кучма;
 - б) В. Чорновіл;
 - в) Л. Кравчук;
 - г) М. Грушевський.
48. Декларацію "Про державний суверенітет України " було прийнято Верховною Радою УРСР:
- а) 6 червня 1990р.;
 - б) 16 липня 1990р.;
 - в) 3 серпня 1990 р.;
 - г) 4 серпня 1990 р.
49. Л.Д. Кучма був головою уряду України у:
- а) 1991-1992рр.,
 - б) 1992-1993рр.,
 - в) 1994-2005рр;
 - г) 1994 – 20006 рр.
50. Головні принципи зовнішньої політики України вперше були викладені в документі:
- а) Акт проголошення незалежності України;
 - б) Декларація про державний суверенітет;
 - в) Конституція України;
 - г) закон України "Основні напрями зовнішньої політики України".

Варіант II .

1. Родова організація суспільства, в якій провідну роль відігравав чоловік, - це:
- а) скотарство;
 - б) патріархат;
 - в) матріархат;
 - г) полювання.
2. Назвіть державу, столицею якої було місто Пантикапей:
- а) Велика Скіфія;
 - б) Понтійське царство;
 - в) Боспорське царство;

г) Волзька Болгарія.

3. Визначте головну причину грецької колонізації:

- а) пошуки нових земель;
- б) поганий клімат;
- в) перенаселення Греції;
- г) прагнення пригод.

4. Господарству слов'ян у III–IV ст. було притаманне:

- а) орне землеробство;
- б) кочовий спосіб життя;
- в) бронзові знаряддя праці;
- г) зрошувальні канали.

5. Яка з цих послідовностей правильна:

- г) бронзовий, кам'яний, залізний;
- д) кам'яний бронзовий, залізний;
- е) кам'яний, залізний, бронзовий.
- ж) кам'яний, бронзовий.

6. Угода в Острозі, яка завершила протистояння між князями Ягайлом та Вітовтом, була укладена:

- а) 1395 р.;
- б) 1446 р.;
- в) 1410 р.;
- г) 1392 р.

7. Який князь очолив процес об'єднання литовських племен:

- а) Вітовт;
- б) Міндовг;
- в) Гедимін;
- г) Любарт.

8. Визначте ті положення, що характеризують політику князів Великого князівства Литовського на українських землях:

- д) звільнення від сплати данини;
- е) вживання руської мови як офіційної;
- ж) заборона українцям обіймати керівні посади;
- з) переслідування руської мови.

9. Князь, який очолив виступ проти польсько-литовського панування у 1508 р.:

- а) Олелько Володимирович;
- б) Свидригайло;
- в) Михайло Глинський;
- г) Сигізмунд.

10. З якою метою литовський князь Вітовт прагнув ліквідувати найбільші удільні князівства:

- а) задля утворення та зміцнення своєї влади;
- б) задля об'єднання Великого князівства Литовського з Польщею;
- в) задля об'єднання Великого князівства Литовського з Росією;
- г) задля об'єднання Росії з Польщею;

11. Доповніть речення. Кревська унія передбачала:

- д) утворення тимчасового військового союзу Польщі та Литви;
- е) оголошення православ'я державною релігією;
- ж) приєднання литовських, українських та білоруських земель до корони Польської;
- з) утворення держави Річ Посполита.

12. Доповніть речення. Городельська унія передбачала:

- а) положення католицизму державною релігією;
- б) здобуття литовськими князями повної незалежності;
- в) прийняття литовським князем католицизму;
- г) запровадження в Литві польського адміністративного поділу.

13. Одним з наслідків Люблінської унії було те, що:

- д) відбулося подальше зміцнення союзу Великого князівства Литовського та Королівства Польщі;
- е) було розгромлено Тевтонський орден;
- ж) підтверджувалось існування Великого князівства Литовського як окремої держави;
- з) більшість українських земель опинилися в межах однієї держави.

14. Визначте ті положення, що характеризують політику Речі Посполитої на українських землях:

- а) звільнення від сплати данини;
- б) вживання руської мови як офіційної;
- в) політика окотоличення;
- г) переслідування католицької шляхти.

15. Яку мету переслідувала польська шляхта, здійснивши унію католицької та православної церков?

- а) католицька церква прагнула розширити свій вплив на православних
- б) спростити стосунки України з країнами Азії;
- в) надати українцям право вільного вибору релігії;
- г) спростити стосунки України з Польшею.

16. Укажіть ім'я гетьмана Війська Запорозького в 1648-1657 рр., який очолював Національно-визвольну війну українського народу середини XVII ст.:

- а) І. Богун
- б) М. Кривоніс
- в) Б. Хмельницький
- г) М. Небаба

17. Офіційна назва козацької держави, що була утворена Б. Хмельницьким, мала назву:

- а) Україна
- б) Військо Запорозьке
- в) Велике князівство Руське
- г) Малоросія.

18. Під час Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої бойові дії проходили на:

- а) Київщині, Чернігівщині, Переяславщині;
- б) Брацлавщині, Волині, Поділлі, Галичини, Київщині;
- в) Київщині, Брацлавщині, Чернігівщині, Поділлі;
- г) Чернігівщині, Переяславщині, Брацлавщині, Волині.

19. Коронний гетьман, який виступив проти військ Б. Хмельницького у битві під Жовтими Водами, це:

- а) О. Конєцпольський;
- б) М. Потоцький;
- в) М. Калиновський;
- г) І. Барабаш.

20. Як Валуєвський указ 1863 року вплинув на український національний рух, призвівши його до:

- д) активізації;
- е) загальмування;
- ж) переходу до нелегальної діяльності.
- з) Переходу до бойових дій.

21. Переважно які вимоги висували члени Кирило-Мефодіївського братства:

- а) ліквідація кріпосного права;
- б) відмова від легальних форм боротьби проти самодержавства;
- в) збереження абсолютної монархії.
- г) Зменшення членських внесків.

22. Які українські землі входили до складу Російської імперії в кінці XVIII століття:

- а) Галичина й Волинь;

- б) Закарпаття й Північна Буковина;
- в) Лівобережжя, Правобережжя, Слобожанщина, Степова Україна;
- г) Правобережна Україна.

23. Що обумовило погіршення соціально-економічного і політичного становища населення в західних областях України в кінці XVIII століття?

- а) інтенсивне зростання крупного феодального землеволодіння, створення фільварків, запровадження і збільшення панщини;
- б) зростання чисельності населення;
- в) мізерна допомога українському селу з боку іноземних держав.
- г) ліквідація фільварків.

24. Що свідчило про перемогу в Україні в 40-х роках XIX століття капіталістичних виробничих відносин?

- а) поміщики домагалися панівного становища в переробних галузях промисловості;
- б) поміщики збільшували площі своїх земель за рахунок селянських наділів;
- в) просте товарне виробництво переходило в капіталістичне, посилювалася диференціація селянства;
- г) зменшення латифундій.

25. Чи було створення Української Народної Республіки водночас і виходом України зі складу Росії.

- а) Україна виходила зі складу Росії;
- б) Україна залишалася складовою частиною унітарної Російської імперії;
- в) Україна залишалася автономною в складі Російської республіки;
- г) Україна залишалася повністю залежною від Російської республіки.

26. Чому в цілому позитивні принципи політичної діяльності Української Центральної Ради, проголошені нею в III Універсалі, не знайшли повного схвалення і підтримки з боку народних мас?

- а) в реалізації цих демократичних принципів уряд Української Народної Республіки не проявив послідовності й рішучості;
- б) народ не розумів діяльності Української Центральної Ради;
- в) такі ж принципи діяльності дещо раніше вже були проголошені Тимчасовим урядом.
- г) в реалізації цих демократичних принципів уряд Української Народної Республіки проявив послідовності й рішучості.

27. Що спричинило конфлікт Української Центральної Ради з Раднаркомом Росії в грудні 1917 року:

- а) відмова Української Центральної Ради безкоштовно поставляти Росії сільгосппродукти;
- б) затримання Центральною Радою ешелону з військами радянської Росії, що прямували на Дон, і відмова пропустити його далі;
- в) невизнання Українською Центральною Радою перемоги більшовиків у жовтневому збройному повстанні в Петрограді 1917 року;
- г) загостренням відносин УЦР з більшовками.

28. Визначте дату проголошення II Універсалу Центральної Ради:

- а) 10 червня 1917 р.
- б) 15 червня 1917 р.
- в) 3 липня 1917 р.
- г) 12 серпня 1917 р.

29. Що являла собою сталінська ідея надіндустріалізації:

- а) здійснення індустріалізації за рахунок посилення податків з населення, встановлення на сільгосппродукцію більш високого рівня цін, ніж на промислові товари («ножиці цін») та інше;
- б) переважаючий розвиток легкої промисловості;
- в) створення особливого виду індустрії, що ґрунтується на приватній власності.
- г) розвиток сільського господарства.

30. Які наслідки сталінського «стрибка» в індустріалізацію:

- а) ніяких змін в промисловому виробництві внаслідок цього не відбулося;
- б) збільшився податковий прес на селянство, заборонялася вільна торгівля, запроваджувалася карткова система, здійснювався інфляційний випуск паперових грошових знаків;
- в) завдяки цьому індустріалізація в СРСР вже на початку 30-х років успішно завершилась;
- г) збільшення цін.

31. Що позитивне дала індустріалізація Україні:

- а) зовсім нічого;
- б) виробництво товарів народного споживання обігнало виробництво засобів виробництва;
- в) внаслідок неймовірних зусиль була створена своя власна індустрія;
- г) покращився рівень життя населення.

32. Назвіть найбільш характерні риси адміністративно-командної системи:

- а) однопартійність, наявність номенклатури, надмірна централізація управління тощо;
- б) залучення до управління державою широкого кола трудящих;
- в) відсутність лідера - вождя, яскраво вираженої особи в керівництві країною;
- г) наявність лідера, який не втручається в особисте життя населення.

33. Що завдало найбільшої шкоди літературі і мистецтву України в 20-30-і роки:

- а) відсутність навчальних закладів для підготовки відповідних фахівців;
- б) втручання в літературу і мистецтво партійно-чиновницького апарату та використання їх як додатку до ідеології, а не способу розуміння реального життя;
- в) низький культурний рівень населення;
- г) високий рівень освіти.

34. Чи можна вважати раптовість нападу фашистської Німеччини на Радянський Союз головною причиною невдач Червоної Армії на початковому етапі війни:

- а) так, можна;
- б) ні, бо радянське керівництво знало й розуміло, що війна почнеться, до цього готувалося, але припустилося багатьох серйозних помилок у визначенні термінів початку війни;
- в) Пакт про ненапад 1939 року між Німеччиною і СРСР був гарантом ненападу з обох боків, тому раптовість стала головною і єдиною причиною невдач СРСР у перші дні війни.

35. Коли була остаточно окупована фашистськими військами вся територія України:

- а) в кінці 1941 року;
- б) в липні 1942 року;
- в) територія України не була повністю окупованою ворогом: залишалися не окупованими деякі райони Ворошиловградської, Сталінської та Харківської областей;
- г) в кінці 1942 року;

36. Що являв собою «новий порядок» на окупованій фашистами території України:

- а) відродження незалежності України;
- б) впровадження нових, демократичних принципів державного устрою;
- в) пограбування України, розчленування її території, геноцид місцевого населення;
- г) створення самостійної України.

37. Чому Сталінградська битва вважається переломною в ході Великої Вітчизняної і Другої світової воєн?

- а) з часу Сталінградської битви ворог втратив стратегічну ініціативу в війні;
- б) з цього часу був відкритий в Європі другий фронт;
- в) фашистська армада не була здатна вести активні бойові дії в умовах ландшафту Сталінграда і Волги;
- г) Сталінградська битва закінчилася поразкою Червоної армії і перемогою фашистської армії.

38. Яким був внесок українського народу в справу створення військової економіки в радянському тилу?

- а) ніякого внеску не було, тому що вся територія України була окупована ворогом;
- б) на окупованій ворогом території поновлювали роботу підпільні заводи і фабрики, на яких вироблялася військова продукція для Червоної Армії;
- в) в східні райони Радянського Союзу з України були евакуйовані найважливіші промислові підприємства, на яких виготовлялася військова техніка для фронту;
- г) на окупованій ворогом території виготовлялася військова техніка для Німеччини.

39. Провідними діячами національно орієнтованої течіями дисидентського руху в 70-х роках були:

- а) М. Руденко, П. Григоренко, Л. Лук'яненко;
- д) Г. Вінс, В. Романюк, Й. Тереля;
- е) І. Дзюба, В. Чорновіл, С. Караванський;
- г) Л. Кучма; В. Чорновіл; Л. Кравчук.

40. Головним наслідком для України політики перебудов започаткованої М. Горбачовим, можна вважати:

- д) перемогу гласності та демократизму;
- е) повернення інституту приватної власності;
- ж) здобуття Україною незалежності;
- з) десталінізація.

41. Хто здійснював контроль над ліквідацією екологічної катастрофи на ЧАЕС:

- д) українське комуністичне партійне керівництво на чолі В. Щербицьким;
- е) загальносоюзне керівництво на чолі з М. Горбачовим;
- ж) громадські, політичні, профспілкові організації України;
- з) профспілкові організації Радянського Союзу.

42. Останнім кроком у процесі юридичного оформлення державної незалежності України став(ла):
- д) Декларація про державний суверенітет України;
 - е) Акт проголошення незалежності України;
 - ж) Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991р.;
 - з) Проголошення Конституції.
43. Посаду міністра закордонних справ за президентства В.Ющенка обійняв:
- а) А.Кінах;
 - б) П.Порошенко;
 - в) Б.Тарасюк;
 - г) Л. Кравчук.
44. Конституційна реформа вступила в дію з:
- а) 1 січня 2004 року;
 - б) 1 вересня 2005 року;
 - в) січня 2006 року.
 - г) січня 2009 року.
45. Першим президентом незалежної України в 1991р. був обраний:
- д) Л. Кучма;
 - е) В. Чорновіл;
 - ж) Л. Кравчук;
 - з) М. Грушевський.
46. Конституційна реформа вступила в дію з:
- а) 1 січня 2004 року;
 - б) 1 вересня 2005 року;
 - в) січня 2006 року;
 - г) 23 лютого 2006 року.
47. Чи можна вважати створення СНД відновленням СРСР?
- а) так, бо до складу СНД ввійшли всі колишні республіки СРСР;
 - б) так, тому що збереглися всі політичні структури колишнього Союзу;
 - в) ні, це нове формування, яке не має ніяких політичних, економічних та інших надбудов, що їх мав СРСР.
 - г) ні, тому що збереглися всі політичні структури колишнього Союзу.
48. Посаду міністра закордонних справ за президентства В.Ющенка обійняв:
- а) А.Кінах;
 - б) П.Порошенко;
 - в) Б.Тарасюк;
 - г) А. Яцинюк.
49. Хто був останнім прем'єр-міністром України за президентство Л.Кучми.
- а) Ю.Тимошенко;

- б) В. Янукович;
- в) В. Ющенко;
- г) А. Яцинюк.

50. Вибори до Верховної Ради України у 2002 році відбувалися за:

- а) мажоритарною виборчою системою;
- б) пропорційно-мажоритарною виборчою системою;
- в) пропорційною виборчою системою.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ ЗФН

Однією з форм самостійної роботи студентів із вивчення курсу «Історія та культура України» є виконання контрольної роботи. Тематика контрольних робіт охоплює історію та культуру українського народу з найдавніших часів до наших днів і спрямована на краще засвоєння дисципліни.

Тематика контрольних робіт доводиться до кожного студента на установчому занятті.

Тема контрольної роботи обирається студентом відповідно до початкової літери його прізвища (див. табл.).

- А. Ф. - варіант № 1
- Б. У. - варіант № 2
- В. Т. - варіант № 3
- Г. Ш. - варіант № 4
- Ч. С. - варіант № 5
- І. М. - варіант № 6
- Д. Х. - варіант № 7
- Л. Ю. - варіант № 8
- С. П. - варіант № 9
- Р. Щ. - варіант № 10
- Ж. О. - варіант № 11
- Н. Я. - варіант № 12
- Є. Ц. - варіант № 13
- З. К. - варіант 14.

Настановчу роль у самостійній роботі відіграють лекції, навчальна література.

Підготовку до написання контрольної роботи слід розпочинати з вивчення рекомендованої літератури. Сама тема висвітлюється згідно з планом, який додається до кожної теми. Конкретні дані, що наводяться в контрольній роботі, для аргументації того чи іншого висновку (статистичні дані, цитати тощо) повинні даватися з посторінковими посиланнями. В кінці роботи наводиться список використаної літератури.

При умові, коли контрольна робота перевірена, студент повинен звернути увагу на зауваження, зроблені рецензентом, врахувати їх при підготовці до співбесіди з теми контрольної роботи.

Основні вимоги до оформлення контрольних робіт:

1. Контрольна робота повинна базуватися на знанні студентами літератури, що рекомендується до даної теми.
2. Зміст контрольної роботи повинен точно відповідати її плану.
3. Обсяг контрольної роботи не повинен перевищувати 20-24 сторінок навчального зошита.
4. Оформлення контрольної роботи повинно бути грамотним, акуратним. Аркуші треба пронумерувати, зробити поля для зауважень рецензента.
5. На обкладинці зошита, в якому виконана контрольна робота, вказують:
Контрольна робота № 1 (№ 2)

з історії та культури України
студента I курсу факультету заочного навчання
напрямку підготовки
Прізвище, ім'я, по батькові.

6. На першому аркуші тексту треба назвати тему контрольної роботи, її № та план. Наприкінці контрольної роботи дають список використаної літератури, ставлять підпис і дату виконання роботи.

Контрольна робота повинна бути виконана самостійно. Неприпустиме механічне переписування текстів підручника або іншої літератури. Списування призводить до зниження оцінки, або викладач взагалі може не зарахувати цю роботу.

Контрольна робота № 1

Тема 1. . Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава

ПЛАН

1. Соціально-економічні та політичні передумови утворення Київської Русі.
2. Розквіт Київської держави.
3. Значення Київської Русі в історії українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі. - К., 1988. Історія України: Курс лекцій: В 2 кн. - К., 1991. Кн. 1.

Крип'якевич І. П. Історія України. - Львів, 1992.

Літопис руський. К., 1989.

Повість врем'яних літ. - К., 1989.

Україна і світ: історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. - К, 1994.

Тема 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.)

ПЛАН

1. Перехід українських земель до складу Великого князівства Литовського. Ліквідація татаро-монгольського іга.
2. Політичне, економічне та духовне життя українських земель в складі Литви.
3. Агресія Польщі в Україну. Посилення соціально-економічного, політичного та національно-релігійного гніту українського народу.
4. Люблінська та Берестейська унії та їх наслідки для України.

ЛІТЕРАТУРА

Велика історія України від найдавніших часів. Т.1. – К., 1993.

Історія Русів. – К., 1992.

Історія України: Соціально-політичні аспекти. – К., 1991.

Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.

Україна і світ. Історія господарства... – К., 1994.

Боплан Гійом. Опис України. – К., 1990.

Гуслистий К. Нариси з історії України. Вип. 2. Україна під литовським пануванням і загарбання її Польщею (з XIV ст. до 1569 р.). – К., 1939.

Історія Русів. – К., 1992.

Косик В. Про шляхи розвитку церкви в Україні й Росії (XI-XV1 ст.) // УІЖ, 1993, № 2-3.

Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.

Тема 3. Тема: Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.)

ПЛАН

1. Причини, характер і рушійні сили Визвольної війни.
2. Звільнення українських земель з-під польського панування. Відновлення української державності.
3. Б. Хмельницький - організатор і керівник національно-визвольної боротьби, визначний державний діяч і полководець.

ЛІТЕРАТУРА

- Історія України: Соціально-політичні аспекти. – К., 1991.
Костомаров М. Хмельницький. – К., 1992.
Крип'якевич І. П. Богдан Хмельницький. – Львів, 1992.
Літопис Самовидця. – К., 1971.
Сідак В. С., Степанков В. Українська революція 1648-1676 рр. // УДЖ, 1998, № 1.
Смолій В. Українська козацька держава // УДЖ, 1991, № 4.
Україна І світ. Історія господарства. К., 1994.

4. Тема: Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

ПЛАН

1. Україна після смерті Б. Хмельницького. Боротьба за збереження незалежності. Гетьман І. Виговський.
2. Велика руїна. Поділ України.

ЛІТЕРАТУРА

- Антонович В., Бец В. Исторические деятели Юго-Западной России в биографиях и портретах // УДЖ, 1991, № 3, 5.
Антонович В. Петро Дорошенко // Україна, 1990, № 33.
Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання? // Україна, 1991, № 16-17.
Гуржій О. Українська козацька держава в другій пол. XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. К., 1996.
Стороженко І. Збройні сили України від останньої третини XVII ст. до кінця XVIII ст. // УДЖ, 1998, № 1.
Яковлів А. Українсько-московські переговори в XVII-XVIII ст. // УДЖ, 1993, № 4-6.

Тема 5. Україна у XIX – на початку XX ст.

ПЛАН

1. Зростання національної свідомості.
 2. Соціально-економічні зміни.
 3. Причини, початок і характер війни. Цілі різних країн щодо України.
 4. Ставлення різних політичних партій до війни.
- Воєнні дії в Україні. Утворення в Галичині українських військових формувань - Українських Січових Стрільців - та їх участь у воєнних діях на ПівденноЗахідному фронті.

ЛІТЕРАТУРА

- Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996.
Євселевський Л. І., Фарина С. Я. „Просвіта” в Наддніпрянській Україні. Історичний нарис. – К., 1993.
Кондратюк К. Нариси історії українського національного руху XIX ст. – Тернопіль, 1993.
Кармазін М. С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець XIX – початок XX століття). – К., 1998.
Кугутяк М. Галичина: Сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. – 1939). – Івано-Франківськ, 1993.
Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т. – К., 1990.

Ланчуковська Л. Україна в складі Російської імперії XIX ст. // Історія в школі. – 2000. – № 3. – С.27–30; № 7. – С. 32–34; № 9. – С. 29–33.

Литвин М., Науменко К. Історія галицького стрілецтва. – Львів, 1991.

Наумець Л. Товариство об'єднаних слов'ян. – Житомир, 1997. Половець В. М.

Кооперативний рух в Лівобережній Україні (1861–1917 рр.). – Чернігів, 1996.

Сергієнко Г. Я. Кирило-Мефодіївське товариство: утвердження ідеї національного відродження України в слов'янському світі (1861–1918 рр.) // УДЖ. – 1997. – № 1.

Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. – Львів, 1997.

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – К., 1992.

Тема 6. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).

ПЛАН

1. Розстановка політичних сил в Україні після лютневої революції 1917 р. в Росії.
2. Утворення Української Центральної Ради та її діяльність.
3. Проголошення Української Народної Республіки та її розвиток. Утворення радянської форми української державності.
4. Берестейський мирний договір УНР з Четверним союзом, його наслідки.

ЛІТЕРАТУРА

Великий українець. Матеріали з життя та діяльності М. С. Грушевського К., 1992.

Верстюк В. Ф. Українська Центральна Рада. К., 1997.

Винниченко В. Відродження нації. К. 1990, 4.1-3.

Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К., 1991.

Гунчак Т. Україна в першій половині XX ст.: Нариси політичної історії. К., 1993.

Дорошенко Д. Історія України. 1917-1923 рр. // Березіль, 1991, № 1-9.

Жулинський М. Силою, волею, словом народу. // Голос України, 1993, 23 січня.

Ленін В. І. Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Центральної Ради./ Повне зібрання творів Т. 35.

Романчук О. Ультиматум. К., 1990.

Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. К., 1996 1997. Т. 1-2.

Українські політичні партії кінця XIX - початку XX ст. Програмові і довідкові матеріали. (Упорядники В. Ф. Шевченко та ін.). К., 1993.

Шевченко В. Ф. Центральна Рада і відновлення державності нашого народу. // Науковий вісник НАВС України, 1997, №2.

Тема 7. Україна в 20-30-х рр. XX ст.

ПЛАН

1. Становлення адміністративно-командної системи державного управління.
2. Форсування індустріалізації в Україні.
3. Насильницька колективізація. Голодомор 1932-1933 років та його наслідки.
4. Сталінський терор в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

Даниленко В. М. та ін. Сталінізм на Україні в 20-30-ті роки. К., 1991. Касьянов Г. Українська інтелігенція 1920-30- років. К., 1992. Колективізація і голод на Україні 1929-1933 років: 36. док. і матеріалів. К., 1992.

Кульчицький С. Між двома війнами (1921-1941). // УДЖ 1991, № 8-9.

Международная комиссия по расследованию голода на Украине 1932-1933 годов: Итоговый отчет. К., 1992.

Мовчан О. М. Голод 1921-1923 рр. на Україні // УДЖ, 1990, № 10-12.

Олесь Воля. Мор: Книга буття України. К., 1993.

Пирожков С. І. Демографічні втрати Української РСР у 30-ті роки. // УДЖ, 1990, №10-12.

Україна і світ. Історія господарства... К.. 1994.

Шаповал Ю., Пристайко В., Золотарьов В. ЧК-ШУ-НКВД в Україні. К., 1997.
Шевченко В. Ф. У полоні старих схем // Голос України, 1991, 19 червня.

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

ПЛАН

1. Початок другої світової війни і Україна.
2. Окупація українських земель фашистською Німеччиною.
3. Партизанська боротьба в Україні. Діяльність ОУН і УПА.
4. Визволення України від німецько-фашистських загарбників. Вклад українського народу в перемогу над фашизмом.

ЛІТЕРАТУРА

Друга світова війна і Україна: Матеріали наукової конференції. К., 1996.
Історія України: Соціально-політичні аспекти. К., 1991.
Коваль М. В. 1941-1945: Україна // УДЖ, 1991, № 5.
Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. Львів, 1993.
Мірчук П. Українська повстанська армія. 1942-1952. Львів, 1992.
Покальчук Ю. Бандера, Лебідь та інші: Погляд на історію ОУН-УПА. // К., 1991, №1.
Чайковський А. С. Невідома війна. К., 1994.
Шевченко В. Ф. Фашистські окупанти - вороги української державності. В 36.: Друга світова війна і Україна. К., 1996.

Тема 9. Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

ПЛАН

- I.1 .Відбудова народного господарства України у післявоєнний період. Голод 1946-47 рр.
2. Соціально-економічні і політичні процеси в західних областях України.
3. Пошуки найбільш оптимальних шляхів розвитку економіки України в II пол. 50-х – I пол. 60-х рр. ХХ ст.
- II. 1 .Спроби реформування системи управління країною.
2. Екстенсивний розвиток економіки. Посилення відставання сільського господарства.
3. Екологічна криза: причини і наслідки.
4. Соціальні процеси в умовах загострення економічних проблем.

ЛІТЕРАТУРА

Воронцов І., Пилявець Ю. Голод в Україні в 1946-1947 рр. К. 1993.
Історія України: Соціально-політичні аспекти. К., 1991.
Коваль М. В. Українська РСР у період відбудови і розвитку народного господарства (1945-1955). // УДЖ, 1990, №4.
Кожукало Г. К. Вплив культу особи Сталіна на ідеологічні процеси на Україні в 40-х - на початку 50-х років. // УДЖ, 1990, №2.
Кульчицький С. Новітня історія України. // УДЖ, 1991, № 10.
Кульчицький С. Соціально-політичний розвиток УРСР в 50-х - першій половині 60-х рр. // УДЖ, 1990, №5.
Шаповал Ю. Людина і система: Штрихи до портрету тоталітарної доби в Україні К., 1994.
Шаповал Ю. М. С. Хрущов на Україні. К., 1990.

Тема 10 Утвердження Незалежної України

ПЛАН

1. Прийняття Декларації про державний суверенітет та Акту про незалежність України.

2. Боротьба за утвердження політичної та економічної незалежності України. Труднощі й проблеми.

3. Воєнно-політичні та правоохоронні аспекти розбудови незалежної України.

ЛІТЕРАТУРА

Абетка українського політика. К., 1997.

Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.

Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.

Історія України: Нове бачення. К., 1996.

Історія України. (Під ред. Смоля В. А.). К., 1997.

Конституція України. К. 1996.

Культурне відродження в Україні. Львів, 1993.

Про міліцію. Закон України. К., 1993.

Шляхами віків: Довідник з історії України. К., 1993.

Шморгун О. Україна. Шлях відродження: економіка, політика, культура. К., 1994.

ТЕМАТИКА ПИСЬМОВИХ СЕМЕСТРОВИХ РОБІТ (РЕФЕРАТИ)

11. Джерела та історіографія української історії.
12. Предмет і методологія історії України.
13. Первісне населення України за кам'яної доби.
14. Українці як етнос: історичні корені українського народу.
15. Створення перших державних утворень на українських землях.
16. Київська Русь. Її внутрішня та зовнішня політика.
17. Хрещення Київської Русі та його історичне значення.
18. Соціально-економічний розвиток Київській Русі та її роль в історії українського народу.
19. “Руська Правда”, її історичне значення.
20. Причини та наслідки феодалної роздробленості Київської Русі.
21. Боротьба земель Київської Русі із зовнішньополітичною агресією у XII–XIII ст. Золотоординське іго.
22. Галицько-Волинське князівство та його роль в українській історії.
23. Захоплення українських земель іноземними поневолювачами в XIV ст.
24. Політична та соціально-економічна еволюція українських земель у складі Великого князівства Литовського.
25. Польсько-литовське зближення в кінці XIV–XVI ст. та його наслідки для України.
26. Роль та місце люблінської унії в Українській історії. Берестейська церковна унія та її наслідки для українського суспільства.
27. Козацько-селянські виступи кінця XVI – першої половини XVII ст.
28. Виникнення козацтва і його роль в українській історії.
29. Запорізька Січ: виникнення, устрій і місце в українській історії.
30. П.Сагайдачний – історичний портрет.
31. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. під проводом Б.Хмельницького: причини, характер, рушійні сили та періодизація.
32. Характеристика першого етапу Визвольної війни українського народу середини XVII ст. Зборівський договір.
33. Зовнішньополітична діяльність Б.Хмельницького, його роль в розбудові Української держави.
34. Переяславська рада і Березневі статті 1654 р., їх вплив на долю України.
35. Боротьба за збереження незалежності козацької України після смерті Б.Хмельницького, І.Виговський.
36. Причини та сутність Великої Руїни (друга половина XVII ст.).
37. Національно-визвольна боротьба на Правобережній Україні та західноукраїнських землях. Гайдамацький рух, опишківство у XVIII ст.
38. І.Мазепа. Його внутрішня і зовнішня політика.
39. Обмеження й ліквідація української автономії у XVIII ст.
40. Імперська політика російського самодержавства в Україні кінця XVIII – першої половини XIX ст.

41. Відродження національної самосвідомості українського народу в кінці XVIII – першій половині XIX ст.
42. Декабристський рух в Україні. Південне товариство.
43. Тарас Шевченко та його роль в українській історії.
44. Український суспільно-політичний рух в першій половині XIX ст. Кирило-Мефодіївське товариство (братство).
45. Реформи 40–50-х рр. XIX ст. в Австрійській імперії, їх соціально-економічні наслідки для українських земель.
46. Валуєвський циркуляр 1863 р.: суть та наслідки для української культури.
47. Емський указ 1876 р.
48. Український суспільно-політичний рух другої половини XIX ст. Українофільство. Громади.
49. Український національно-визвольний рух другої половини XIX ст.
50. Сутність та значення реформ другої половини XIX ст. в Російській імперії й модернізаційні процеси в Україні.
51. Братство тарасівців (90-і рр. XIX ст.).
52. Місце М.П. Драгоманова в українському національно-визвольному русі.
53. Виникнення політичних партій в Україні (кінець XIX – початок XX ст.).
54. Революційна українська партія (РУП) та її роль в українській історії.
55. Революційні події 1905–1907 рр. в Україні.
56. М.Грушевський – видатний вчений, політичний і державний діяч.
57. Воєнні дії на території України в роки Першої світової війни.
58. Українська соціал-демократична робітнича партія (УСДРП): виникнення, розвиток і діяльність. В.Винниченко. С.Петлюра.
59. Товариство українських поступовців (ТУП), його місце в українському національно-визвольному русі.
60. Відновлення української державності (1917 р.). Внутрішня і зовнішня політика УНР.
61. Українська Центральна Рада, її роль у визвольних змаганнях народу.
62. Наслідки та уроки національно-визвольних змагань в Україні в 1917–1921 рр.
63. Утворення ЗУНР та її взаємостосунки з УНР. Акт злуки 1919 р.
64. Проголошення й поширення радянської влади в Україні. Ризький мирний договір.
65. Суспільно-політичні та економічні відносини за Гетьманату (1918 р.).
66. Директорія та відновлення УНР.
67. Політика “воєнного комунізму” та її наслідки.
68. Утворення СРСР та його наслідки для українського народу.
69. “Українізація” 20-х рр. XX ст.: мета, хід, наслідки.
70. УРСР в умовах НЕПу. Розвиток ринкових відносин.
71. Організація українських націоналістів (ОУН): виникнення, програмні засади та діяльність.
72. Становище західноукраїнських земель у складі Польщі (20–30-ті рр. XX ст.).

73. Націонал-комунізм в Україні – УКП, “шумськізм”, “хвильовізм”, “волобуєвщина” як опозиція сталінізму.
74. Колективізація. Голодомор 1932–1933 рр.: причини, прояви, наслідки.
75. Масові репресії 30-х років ХХ ст. в Україні.
76. Сталінське форсування індустріалізації: мета, методи, наслідки.
77. Українське питання напередодні Другої світової війни.
78. Пакт Молотова-Ріббентропа та його наслідки для України.
79. Бойові дії в Україні на початку Великої Вітчизняної війни (1941–1942 рр.).
80. Фашистський окупаційний режим в Україні в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1944 рр.).
81. Рух Опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1944 рр.).
82. Вклад українського народу в перемогу над фашизмом.
83. Битва за Дніпро та визволення Києва в роки Великої Вітчизняної війни.
84. Визволення України від фашистських загарбників у роки Великої Вітчизняної війни.
85. Наслідки Другої світової війни для України.
86. Відбудова народного господарства України у повоєнне десятиріччя.
87. Хрущовська “відлига” і перші спроби десталінізації України.
88. Суспільно-політичні і економічні процеси в Україні в 60–80-х рр. ХХ ст. П.Ю.Шелест.
89. Правозахисний і національно-визвольний рух в Україні в 60–80-х рр. ХХ ст.
90. Наростання кризових явищ в політичному, соціально-економічному та культурному житті України в 70–80-х рр. ХХ ст. Політика російщення.
91. Перебудова і Україна: складність, непослідовність, суперечливість процесів (1985–1990 рр.).
92. Екологічні проблеми України. Чорнобильська катастрофа (1986 р.) та її наслідки.
93. Розпад Союзу РСР. Україна та СНД.
94. Відновлення та розбудова суверенної України (90-ті рр. ХХ ст.).
95. Прийняття Конституції України (1996 р.). Її значення для розбудови незалежної України.
96. Сучасні українські політичні партії, їх роль у суспільному житті незалежної України.
97. Україна та світове співтовариство на сучасному етапі.
98. Президентські вибори 2004 року в Україні та події “помаранчевої революції”.
99. Вибори до Верховної Ради України 2006 року та позачергові парламентські вибори 2007 року.
100. Президентські вибори 2010 року в Україні.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абсолютизм - форма влади феодальної держави, в якій монарху належить необмежена верховна влада. Для абсолютизму характерний високий ступінь централізації, існування розгалуженого бюрократичного апарату, сильної армії та поліції.

Автокефальна церква - православна церква, яка має цілковиту самостійність у вирішенні організаційних і культових питань.

Автократія - форма правління з необмеженим, безконтрольним повновладдям однієї особи. Автократією також називають політичні режими тоталітарного типу.

Авторитарний режим - антидемократична система політичної влади, яка зазвичай поєднується з елементами особистої диктатури.

Агресія - будь-яке незаконне застосування збройних сил однієї держави проти суверенітету, територіальної недоторканості або політичної незалежності іншої держави або народу.

Анархізм - суспільно-політична течія, що виступає за негайне знищення державної влади і впровадження добровільних асоціацій осіб та груп. Засобом здійснення своєї мети вважали насилля, навіть терор.

Анексія - насильницьке приєднання (захоплення території іншої держави або народності).

Антанта - військово-політичний блок Англії, Франції, Росії. Утворився в 1904-1907 роках. В період Першої світової війни до коаліції Антанти увійшло понад 25 держав, в тому числі США, Японія, Італія.

Антигітлерівська коаліція - союз держав та народів, що боролися в роки Другої світової війни проти агресивного блоку Німеччини, Італії, Японії та їхніх сателітів. Ядро коаліції - СРСР, США, Великобританія.

Асиміляція - злиття одного народу (або його частини) з іншим через засвоєння його мови, культури тощо; втрата своєї мови, культури національної свідомості.

Братства - релігійні та культурно-просвітницькі організації українських міщан, які утворились при церковних парафіях в Україні в XV - XVI ст. Опікувалися церквою, дбали про її підтримку, допомагали бідним, організовували шпиталі, школи, друкарні. З часом набули великого громадсько-політичного і національно-культурного значення.

Братські школи - навчальні заклади в Україні, які були засновані і тримувались братствами. Заклади освіти і одночасно центри боротьби проти колонізаторської політики польського уряду. Надавали освіту дітям різних суспільних станів.

Валуєвський циркуляр 1863р. - розпорядження міністра внутрішніх справ Росії П.Валуєва від 1863 року про «призупинення» видання релігійної та навчальної літератури

українською мовою, дозвіл на друк українською мовою могли отримати лише художні твори.

Варяги - давньоруська і візантійська назва жителів Скандинавії. У Західній Європі відомі під назвою нормани.

Вето - спротив, заперечення; привілей глави держави, який дозволяє йому відкинути ухвалений парламентом закон чи призупинити його чинність до внесення парламентом у законному порядку поправок.

«Відлига» - вперше застосований радянським письменником І.Еренбургом термін щодо часу керівництва М.Хрущова (період десталінізації і потепління політичного і суспільного життя в СРСР і Україні).

Військо Запорозьке низове - офіційна назва Запорозької Січі та її війська.

Віче - народні збори у Давній Русі. Беруть початок з племінних зборів у слов'ян. Вперше згадується у Новгороді (1016), Києві (1068), Володимирі-Волинському (1097). Вирішувало питання війни і миру, закликало та виганяло князів, приймало закони, укладало угоди з іншими землями. Використовувалось феодальною верхівкою для обмеження князівської влади. У другій половині XI-XII ст. внаслідок послаблення князівської влади і розпаду Київської Русі як єдиної держави роль віче у громадському житті набула особливого значення. Із втратою українськими землями незалежності віче, як орган державної влади, занепадає.

«Восний комунізм» - економічна політика радянського уряду в умовах громадянської війни і руїни 1918-1920 років. Найважливішими складовими політики були: націоналізація усієї великої, середньої і більшої частини дрібної промисловості, продрозкладка, повна заборона приватної торгівлі; впровадження карткової системи; загальна трудова повинність; встановлення контролю за промисловим виробництвом та розподілом. Підпорядковуючи суспільні, групові та індивідуальні інтереси населення державним інтересам, більшовики розраховували здійснити швидкий перехід до соціалізму.

Вотчина - одна з форм феодальної земельної власності в епоху Київської Русі, родова власність, яку передавали у спадок. Виникла в процесі формування приватної феодальної власності на землю в IX-XI ст. (княжа, боярська, монастирська). Термін «вотчина» використовується в історичній літературі для визначення комплексу земельної власності феодалів та пов'язаних з нею прав селян, залежних від них. У межах вотчини її власнику, який користувався правом імунітету, належала адміністративна та судова влада, а також право збирання податків.

Генеральна військова рада - найвищий державний та політичний орган у часи Гетьманщини. Скликалася для обрання гетьмана або для вирішення важливих державних,

судових або військових питань та обговорення зовнішньополітичних справ. У роботі Ради брали участь усі козаки, іноді міщани і селяни.

Геноцид - діяльність, спрямована на знищення (повністю чи частково) цілих груп населення за расовими, національними, етнічними чи релігійними ознаками, а також умисне створення умов, розрахованих на повне або часткове фізичне знищення усіх груп. Визнаний одним із найтяжчих злочинів проти людства.

Геополітика - політична концепція, згідно з якою політика держави насамперед зовнішня) зумовлюється географічними факторами (положенням країни, її природними ресурсами, кліматом тощо). У минулому використовувалась для виправдання зовнішньої експансії. У сучасній літературі термін геополітика використовується для визначення певного впливу географічних факторів на зовнішню політику держави.

Гетьманщина - загальноприйнята в науковій літературі назва української національної козацької держави, яка утворилася в результаті Визвольної війни українського народу в середині XVII ст. Офіційна назва держави - Військо Запорозьке. В офіційних документах царського уряду українську державу називали Малоросією.

Гетто - частина міста, що виділялась в середні віки в країнах Західної і Центральної Європи для ізолюваного проживання євреїв. В роки Другої світової війни гетто були створені в деяких містах Східної Європи (у тому числі і в Україні) і перетворені в «табори знищення» євреїв. Термін «гетто» інколи використовується для визначення району міста, де живуть дискриміновані національні меншини.

Гласність - необхідний елемент демократизації, який передбачає відкритість, доступність інформації для громадського ознайомлення і обговорення; контроль за діяльністю організацій та окремих осіб.

Голодомор - соціально-господарське явище, що виявляється у позбавленні населення мінімуму необхідних продуктів харчування і призводить до зміни демографічної та соціальної структури населення регіонів, а інколи і країн. Голодомор виникає внаслідок неврожаю, зумовленого природними причинами (посуха, повінь, морози, нищення посівів шкідниками), наслідками воєн, недосконалістю господарської системи. В окремих випадках голодомор організовувався штучно з метою винищення певних груп населення, а інколи цілих народів для досягнення політичних цілей.

Громади - організації української інтелігенції у другій половині XIX на початку XX ст., які займалися національно-культурною та громадсько-політичною діяльністю. Існували таємні громади в Києві, Харкові, Одесі, Херсоні, Чернігові та інших містах України. Організовували та брали участь у роботі недільних шкіл, видавали українську наукову та популярну літературу, збирали фольклорний та етнографічний матеріал.

Громадянська війна - організована збройна боротьба за державну владу між політичними силами, соціальними групами однієї країни, найбільш гостра форма класової боротьби.

ГУЛАГ (Главное управление лагерей (рос.) - Головне управління таборів) - єдина табірна система Радянського Союзу. Точна розшифровка - Главное управление исправительно-трудовых лагерей и трудовых поселений НКВД СССР (Головне управління виправно-трудових таборів та трудових поселень НКВС СРСР). ГУЛАГ створений постановою ЦВК і Раднаркому СРСР від 10 липня 1934 року. На ГУЛАГ було покладено завдання: ізоляція ненадійних елементів і їх використання як робочої сили з місця на місце, відкриття нових табірних комплексів, періодична ліквідація певних категорій в'язнів.

Данина - у стародавні часи назва натурального або грошового податку, що сплачувався підкореними племенами на користь переможця.

Декабристи - дворяни-революціонери, які підняли в грудні 1825 року повстання проти самодержавства та кріпацтва. Намагались здійснити військовий переворот силами армії, без участі народу. Організували повстання 14 грудня 1825 року в Петербурзі та в Чернігівському полку в Україні (29.12.1825- 03.01.1826).

Депортація - примусове виселення (в судовому або адміністративному порядку) особи чи народу з місця постійного проживання і поселення його на новому місці з обмеженою свободою пересування.

Дике поле - історична назва українських і південноросійських степів між Доном, верхньою Окою та лівими притоками Дніпра та Десни. Стихійно освоювалось у XVI-XVII ст. Селянами-втікачами та заселялась «служивим» людом в умовах боротьби проти турецько-татарської агресії та польсько-шляхетської експансії.

Директорія - тимчасовий революційний орган, утворений у листопаді 1918 року на засіданні Українського Національного Союзу для організації та керівництва повстанням проти гетьмана П. Скоропадського. Після усунення останнього - верховний орган влади УНР складався з п'яти членів. Директорія намагалася провести ряд важливих політичних та економічних реформ в Україні але суперечності серед членів Директорії, а також несприятлива зовнішньополітична ситуація зірвали здійснення цих реформ і привели до краху самої Директорії. 10 лютого 1919 року подав у відставку голова Директорії В. Винниченко. З 20 листопада 1920 року одноосібним керівником України став С.Петлюра.

Дисиденти - назва учасників руху проти тоталітарного режиму в соціалістичних країнах в кінці 1950- середині 80-х років. У різних формах виступали за дотримання прав і свобод людини і громадянина (правозахисники), протестували проти введення радянських військ у Чехословаччину (1968) і Афганістан(1979). В Україні в 60-х роках дисиденти

акцентували увагу переважно на порятунку нації, її духовної культури та мови. У 70-х роках дисиденти України створили Українську Гельсінську Групу (Українська Гельсінська Спілка).

Діаспора - перебування значної частини народу (етнічної спільноти) поза межами країни його походження. Виникає в результаті еміграції.

Експансія - розширення кордонів, сфер впливу, захоплення територій, позбавлення політичної незалежності.

Емський указ 1876 р. - розпорядження російського імператора Олександра II, яким заборонялося ввозити з-за кордону будь-які книжки українською мовою, видавати книги українською мовою, робити переклади з інших мов українською. Заборонялись також сценічні вистави, тексти для нот і публічні читання українською мовою.

Есери - російська соціалістична партія, найбільш масова та впливова в Росії на початку ХХ ст. Утворилася шляхом об'єднання колишніх народницьких гуртків та груп. Виступала як захисник інтересів селянства. Програма есерів передбачала встановлення демократичної республіки, загальне виборче право, демократичні свободи, соціалізацію землі.

Києво-Могилянська колегія (з 1701 р. - академія) – один з перших загальноосвітніх вищих навчальних закладів у Східній Європі. Утворилася у 1632 р. внаслідок об'єднання Київської братської та Лаврської шкіл. Назву отримала на честь її покровителя - митрополита П.Могили.

Кирило-Мефодіївське товариство - таємна політична організація української інтелігенції, що діяла в Києві у 1845-1847 роках. Метою членів організації було національне та соціальне визволення України, ліквідація кріпацтва, утворення всеслов'янської федеративної республіки, на зразок США. Відстоювали демократичні права і свободи громадян, рівність національних культур, мов.

Кіммерійці - найдавніші з відомих за своєю назвою племен, що жили в Північному Причорномор'ї у VIII-VII ст. до н. е. Пізніше були витіснені скіфами, захопили значну частину Малої Азії, де асимілювалися з місцевим населенням. Значна частина елементів кіммерійської культури була успадкована скіфами.

Кіш - назва Запорозької Січі з її державно-політичним устроєм, а також запорозького військового товариства.

Клейноди - військові знаки, регалії або атрибути українського козацтва.

Колективізація сільського господарства - процес докорінної перебудови аграрного сектора, ініційованої більшовицьким керівництвом наприкінці 1920-х років. Передбачав перетворення дрібних індивідуальних господарств на колективні підприємства (колгоспи) для встановлення цілковитого контролю держави за

сільськогосподарським виробництвом і використання його ресурсів та потенціалу для модернізації всього господарства.

Конформізм - пристосування, пасивне сприйняття існуючого порядку, панівної ідеології, відсутність власної позиції. Безпринципність і безумовне визнання авторитетів.

Корогва - бойовий прапор у військових підрозділах українського козацтва XVI-XVIII ст. Як правило, вони були різнокольоровими, із зображеннями святих, хрестів, зброї тощо.

Кошова канцелярія - адміністративна установа на Запорозькій Січі. Очолював канцелярію - військовий писар.

Кріпосне право - система правових норм, що встановлюють залежність селянина від феодала і право останнього на селянина-кріпака як на повну власність.

Курінь - військово-адміністративна одиниця Запорозької Січі, що складалася з кількох сот козаків. Очолював курінний отаман.

Магдебурзьке право - середньовічне міське право, за яким міста частково звільнялись від управління та суду феодалів і створювали органи місцевого самоврядування. Юридично закріплювало права і свободи різних станів міського населення.

Мюнхенська згода 1938 р. - договір, підписаний у Мюнхені 29-30 вересня 1938 року прем'єр-міністром Великої Британії Н.Чемберленом, прем'єр-міністром Франції Е.Деладьє, фашистськими диктаторами Гітлером та Муссоліні (Італія). Угода передбачала відторгнення від Чехословаччини і передачу Німеччині Судетської області, а також задоволення територіальних вимог до Чехословаччини з боку Угорщини та Польщі.

Народництво - ідеологія та рух різночинної інтелігенції Росії в другій половині XIX ст. Захищало інтереси селян, виступало за ліквідацію кріпосницьких пережитків та повалення самодержавства, проти капіталістичного розвитку Росії. Мало дві течії: революційну та ліберальну. Основні організації - «Земля і воля», «Народна воля», «Чорний переділ». Мало вплив на селянський рух в Україні.

Науково-технічна революція - процес докорінних якісних змін у техніці і технології виробництва, енергетиці, організації праці, характері трудової діяльності людей, пов'язаний з перетворенням науки у безпосередню продуктивну силу суспільства і з'єднанням науки з виробництвом.

Нова економічна політика (НЕП) - економічна політика, проголошена Десятим з'їздом РКП(б) у березні 1921 року на зміну політиці «воєнного комунізму». Передбачалося запровадження комплексу заходів, який включав заміну продрозкладки продподатком, використання товарно-грошових відносин, формування ринку; кооперування виробників; запровадження госпрозрахунку; посилення особистої

зацікавленості в результатах праці; тимчасовий допуск капіталістичних елементів у економіку.

Номенклатура - панівний клас радянського суспільства, партійно-державне керівництво.

Опришки - учасники національно –визвольної боротьби в Галичині, на Буковині та Закарпатті проти польської, угорської та австрійської шляхти, феодального, національного та релігійного гноблення у XVI - першій половині XVII ст.

Остарбайтери - німецький термін на означення осіб, які були вивезені гітлерівцями зі східних окупованих територій протягом Другої світової війни 1939-1945 рр. на примусові роботи до Німеччини.

Панщина - примусова неоплачувана праця залежних селян у господарстві пана-землевласника.

Партизанський рух - вид збройної, часто диверсійної боротьби мас за свободу і незалежність своєї батьківщини (або за соціальні перетворення), яка відбувається на території, що зайнята ворогом.

Політичний компроміс - політична угода, досягнена на основі взаємних поступок.

Політична роздробленість - послаблення і розпад держави. Політичне піднесення окраїнних земель.

Полюддя - щорічний об'їзд у Київській Русі князя з дружиною власних володінь та підлеглих племен з метою збирання данини. Полюддям також називають саму данину невизначеного розміру.

Приватизація - процес перетворення будь-якої форми власності на приватну; передача частини державної власності в будь-яку іншу недержавну власність, перетворення державних підприємств та організацій на акціонерні, кооперативні, приватні тощо.

Промисловий переворот - перехід від ручної праці до машинної, від феодальної мануфактури до капіталістичної фабрики, заводу.

Процес «Спілки визволення України» - судовий процес в Україні над представниками української інтелігенції, яких звинувачували в належності до опозиційної до Радянської влади організації - «Спілки визволення України». Остання нібито готувала повалення радянського режиму шляхом збройного повстання та встановлення «військово-фашистської» диктатури. Процес відбувався в березні-квітні 1930 р. в Харкові. За вироком суду до різних термінів ув'язнення було засуджено 45 відомих діячів української науки і культури. Справа «СВУ» згодом широко використовувалась органами ГПУ для винищення інтелектуального та духовного потенціалу української нації.

П'ятирічки - п'ятирічні плани економічного та соціального розвитку СРСР, складова частина директивного централізованого планування. Були впроваджені в СРСР наприкінці 1928 року. У ході виконання п'ятирічні плани неодноразово змінювалися (головним чином у напрямі скорочення). Усього за 1928-1990 роки було прийнято 12 п'ятирічних планів.

Репарації - у міжнародному праві різновид матеріальної міжнародно-правової відповідальності. Полягає у відшкодуванні державою-агресором нанесених нею збитків іншій державі у грошовій або іншій формі.

Репатріація - повернення на батьківщину військовополонених і цивільних осіб, які опинилися за її межами в результаті війни (або емігрантів).

Референдум - всенародне голосування, яке проводиться у зв'язку з прийняттям нової конституції, інших важливих законів, або внесення змін до них.

Терор - політика залякування, придушення політичних противників насильницькими засобами, аж до фізичного знищення.

Тоталітаризм (тоталітарний режим) - одна з форм тоталітарної держави, що характеризується її повним (тотальним) контролем над усіма сферами суспільного життя.

Трест - одна з форм монополістичних об'єднань, у межах якого учасники втрачають виробничу, комерційну, часто і юридичну самостійність. Реальна влада в трестах зосереджується в руках правління або головної компанії.

Троїстий союз - військово-політичний союз Німеччини, Австро-Угорщини, Італії. Виник у 1882 році.

Українізація - політика ВКП(б), здійснювана в Україні у 1920-х - на початку 30-х років. Українізація - різновид політики коренізації, що була проголошена у квітні 1923 року на XII з'їзді РКП(б) з метою укорінення комуністичної партії у національних республіках. Її суть полягала в тому, щоб управлінські структури оволодівали мовами і культурними традиціями місцевого населення, а також поповнювались за рахунок його представників.

Українська повстанська армія (УПА) - збройно-політична формація, що діяла в Україні в 1942-1952 роках і вела боротьбу проти тоталітарних режимів - фашистського та комуністичного.

Українська Центральна Рада - заснована у Києві громадсько-політична організація, яка під впливом революційних подій в Україні перетворилась у лідера національно-визвольного руху. З листопада 1917 року (після проголошення III Універсалу та Української Народної Республіки) виконувала роль вищого законодавчого органу України. Існувала до 29 квітня 1918 року.

Універсали - державні документи XV-XVIII ст. Мали характер маніфесту, наділеного вищою юридичною силою щодо інших правових документів. Видавалися королями Польщі, гетьманами України, іноді - полковниками та представниками генеральної старшини.

Універсали Центральної Ради - акти законодавчого характеру, що визначали зміни державно-правового статусу українських земель колишньої Російської імперії. Українська Центральна Рада видала 4 Універсали.

Унія - об'єднання, союз держав: персональна - під владою одного монарха (наприклад, Кревська); реальна - на основі угоди між державами або одностороннього акту більш сильної держави; релігійна, наприклад, Берестейська церковна унія (1596 р.).

Фашизм - відкрито терористична диктатура, що ґрунтувалась на принципах шовінізму-расизму.

Феод - земля, що надавалася королем чи сеньйором васалу в спадкове володіння як плату за службу (як правило, військову).

Фільварок - у Польщі, Литві, Україні та Білорусії в XIV-XIX ст. багатогалузеве феодальне господарство, яке ґрунтувалось на дармовій праці кріпаків. Селяни виконували дводенну панщину на тиждень з однієї волоки землі, що була в їхньому користуванні. У фільварках сільськогосподарська продукція не лише вирощувалась, а й перероблювалась і відправлялась великими партіями на ринок у вигляді напівфабрикатів.

«Холодна війна» - термін, що визначав відносини між США, СРСР та їх союзниками від закінчення Другої світової війни до кінця 90-х років; стан міжнародних відносин, які характеризуються тривалим конфліктом, і, водночас - неможливістю вирішити його шляхом прямого воєнного конфлікту.

Холокост (голокост) - загибель значної частини єврейського населення Європи від рук німецьких нацистів на захоплених фашистами територіях у 1933-1945 роках.

Холопи - в Київській Русі категорія залежного населення, яке за своїм правовим становищем було близьким до рабів.

Цензура - контроль за змістом публікацій, видовищ, кінофільмів тощо спеціально створеними установами.

Шістдесятники - умовна назва групи молодих літераторів, митців і вчених України (і СРСР), які в період десталінізації (початок 60-х років) та хрущовської відлиги сприяли демократизації суспільно-політичного життя в республіці. Своїми творами і активною громадською діяльністю намагались підняти національну свідомість, відродити українську мову та культуру.

«Шлях із варяг у греки» - назва основного торговельного шляху Київської Русі, що зв'язував північні райони країни з південними руськими землями і Скандинавські країни з Візантією.

Ярлик - грамоти ханів Золотої Орди, що надавали право на управління окремими державами чи областями, підлеглими Орді. Наданням ярлика хани затверджували руських князів у їхніх удільних князівствах.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

Креди 1

1. Адміністративно-територіальний устрій України: Довідник. – К., 2005.
2. Алексеев Ю.М., Вертегел А.Г., Даниленко В.М. Історія України. – К., 2003.
3. Алексеев Ю.М., Кравченко Н.М., Крижанівська В.П. Вступ до історії: Курс лекцій. – К., 2001.
4. Боечко В., Ганжа О., Захарчук Д. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний етап. – К., 1994.
5. Бойко О. Історія України. – К., 2005.
6. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття: Навч. посіб. – 2-ге вид. – К., 1998.
7. Брайчевський М. Конспект історії України. – К., 1993.
8. Верига В. Нариси з історії України (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.). – Л., 1996.
9. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні: Хронологічний довідник. – Вид. 2-ге, допов., доопрац. – К.: Наук. думка, 2005.
10. Видатні постаті України: Біографічний довідник. – К.: МАУП, Книжкова палата України, 2004.
11. Винокур О., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.
12. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ ст. Нариси політичної історії. – К., 1993.
13. Довідник з історії України: В трьох томах. – К., 1993-1995.
14. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Гол. редкол. В.А.Смолій. – К.: Наук. думка, 2005.
15. Етніонаціональний розвиток України: терміни, визначення, персоналії. – К., 1993.
16. Жінки в історії України. – К., 1991.
17. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Л., 1993.
18. Іванченко Р.П. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. – Вінниця: Континент-Прим., 2004.
19. Ільєнко І. В пазурах у двоглавого: Українство під царським гнітом (1654-1917). – К.: Ярославів Вал, 2004.
20. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. – Л., 1996.
21. Історія держави і права України: У 2 ч. – Х., 1993; К., 1996.
22. Історія України / За ред. В.А.Смолія – К., 1997.
23. Історія України / За ред. Б.Д.Лановика – К., 2000.
24. Історія України: Навч. посіб. / О.Бажан, О.Білоусько, В.Власов, Ю.Мицик. – К.: Дельта, 2006.
25. Історія України: Навч. посіб. для студ. неістор. спец. вищих закл. освіти / За заг. ред. М.І.Бушина, О.І.Гуржія. – Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2007.
26. Історія України в особах. ІХ-ХVІІІ ст. – К., 1993.
27. Історія України в особах. ХІХ-ХХ ст. – К., 1995.
28. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2006.
29. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Короля. – К., 2001.
30. Історія України. Нове бачення: В 2 т. – К., 1995, 1996.
31. Історія українського війська: У 2 т. – Л., 1992, 1996.
32. Історія українського селянства: Нариси в 2 т. – К.: Наук. думка, 2006.
33. Історія української еміграції. – К., 1997.
34. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3 кн. – К., 1994.

35. Король В. Історія України. – К., 2005.
36. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1996.
37. Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. – К., 1994.
38. Литвин В. Історія України: Підручник. – К.: Наук. думка, 2006.
39. Лях Р. Історія України. – Донецьк, 1999.
40. Магочій П.Р. Історія України. – К.: Критика, 2007.
41. Малий словник історії України. – К., 1997.
42. Миколаївщина: літопис історичних подій // Під заг. ред. проф. М.М.Шитюка. – Миколаїв, 2002.
43. Михальчук П.А. Історія України: Навч. посіб. – Тернопіль, 2003.
44. Михальчук П.А. Історія України. Хронол. і термін. довідник. – Тернопіль, 2004.
45. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. – К., 1994.
46. Нариси з історії України: новий погляд з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. – К., 1996. – Ч.1.
47. Національні відносини в Україні у ХХ ст.: Збірник документів і матеріалів. – К., 1994.
48. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слісаренко, В.І.Гусев, В.П.Дрожжин та ін. – К., 2000.
49. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. – 4-те вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2008.
50. Панченко О. Україна і євреї. – Гадяч, 2006.
51. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – К., 1995.
52. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1998.
53. Попок А.А. Українці на Далекому Сході: організації, події, персоналії: Довідник. – К.: Альтерпрес, 2004.
54. Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф.Кураса. – К., 2003.
55. Реєнт О.П., Шевченко В.М. Історія України у схемах і таблицях: Навч. посіб. для вузів і шкіл. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
56. Рибалка І. Історія України: У 2 ч. – Х., 1995, 1997.
57. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс: Навч. посіб. – К.: Вид-во Фірма “ІНКОС”, “Центр навчальної літератури”, 2006.
58. Світлична В.В. Історія України: Навч. посіб. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2008.
59. Семчишин М. Тисяча років української культури. Історичний огляд культурного процесу. – К., 1993.
60. Сергійчук В.І. Національна символіка України. – К., 1992.
61. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української Конституції. – К., 1993.
62. Солдатенко В., Крижанківський В., Левенець Ю. Українська ідея: Історичний нарис. – К., 1995.
63. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1993.
64. Україна і Росія в історичній ретроспективі / В.Ф.Верстюк, В.М.Горобець, О.П.Толочко. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.1: Українські проекти в Російській імперії.
65. Українське козацтво: Мала енциклопедія. – К.: Запоріжжя, 2002.
66. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х кн. – К., 1994.
67. Федака С. Літописні джерела з історії княжої і козацької України-Русі. – Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2003.
68. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2 т. – К., 1997.
69. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.
70. Шкварець В.П. Мельник М.Ф. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навч. посіб. – 2-ге вид., доопр., виправл., доп. – Миколаїв, 2004.
71. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.

Допоміжна література

До теми 1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава

15. Баран В.Д. Княжий Галич в історії України // УДЖ. – 2001. – № 5. – С. 67-74.
16. Баран В.Д. Історичні витоки українського народу. – К.: Генеза, 2005.
17. Браїчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
18. Бунятян К. Давнє населення України. – К., 1999.
19. Войтович Л. Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква, 2006.
20. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К.: Стилос, 2006.
21. Грицак П. Галицько-Волинська держава. – Галич, 1995.
22. Давньоруські любомудри. – К.: КМ Академія, 2004.
23. Давня історія України: У 2 кн. – К., 1994, 1995.
24. Давня історія України: У 3 т. – К., 1997.
25. Духовна спадщина Київської Русі: Зб. наук. пр. – Одеса, 1997. – Вип. 1, 2.
26. Іванченко Р. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К., 1996.
27. Іванченко Р. Українська державницька ідея в суспільно-політичній думці IX-XIII ст. – Вид. 2-ге доп. – К.: Київський міжнар. ун-т, 2006.
28. Котляр М.Ф. Полководці Давньої Русі. – К., 1991.
29. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство. (До 800-ліття утворення) // УДЖ. – 2000. – № 1. – С. 25-31.
30. Котляр М.Ф. Данило Романович Галицький // Київська старовина. – 2001. – № 2.
31. Котляр М.Ф. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
32. Котляр М.Ф. Рюриковичі в Галичині й на Волині // УДЖ. – 2008. – № 3. – С. 30-44.
33. Круглий стіл “Початок Русі: Південь і Північ” // УДЖ. – 2008. – № 3. – С. 4-29.
34. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках “Українського історичного журналу” (1987-2007 рр.) // УДЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
35. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К., 1996.
36. Моця О.П. Рівні етнічної самосвідомості давньоруського населення // УДЖ. – 2006. – № 2. – С. 4-10.
37. Моця О.П. Південна “Руська земля”. – К.: Ін-т археології України НАН України, 2007.
38. Моця О. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів. – УДЖ. – 2007. – № 1. – С. 4-19.
39. Недужко Ю.В. Тисячоліття хрещення Руси-України. Відзначення світовою громадськістю всесвітньо-історичної події. – Луцьк, 2003.
40. Онищенко І. Діалектика становлення українського етносу та нації. – К., 1996.
41. Півторак Г. Українці: Звідки ми і наша мова. – К., 1993.
42. Прицак О. Походження Русі. Стародавні скандинавські джерела. Т. 1. – К., 1997.
43. Ричка В.М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації // УДЖ. – 2001. – № 2. – С. 23-33.
44. Ричка В. Княгиня Ольга. – К.: Альтернативи, 2004.
45. Ричка В.М. “Київ – Другий Єрусалим” (з історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
46. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.

47. Толочко О. Чи була “візантійська реформа” Володимира Святославича? – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
48. Толочко П. Літописи Київської Русі. – К., 1994.
49. Толочко П. Київська Русь. – К., 1996.
50. Толочко П.П. Від Русі до України: Вибрані наук.-попул., критичні та публіцистичні пр.. – К., 1997.
51. Толочко П.П. Дворцовые интриги на Руси. – К., 2001.
52. Толочко П.П. Древнерусская народность: воображаемая или реальная. – Санкт-Петербург: Алетей, 2005.
53. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., Черняков І.Т. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
54. Чухаєва В.А. Русские княжества и Золотая Орда 1243–1350 гг. – Днепропетровск, 1998.
55. Шип Н.А. Дискусія про термін “Русь” // УІЖ. – 2002. – № 6. – С. 92-107.
56. Шип Н.А. Україна-Русь у міжнародній торгівлі (IX-XIII ст.). – К.: Мін-во економіки України УАЗТ, 2007.
57. Юсова Н.М. Ідейна й термінологічна генеалогія поняття “давньоруська народність” // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 101-129.

***До теми 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав
(XIV – перша половина XVII ст.)***

12. Андрущенко В.Л., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен. – К., 1995.
13. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
14. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. – К., 1993.
15. Боплан де Гійом Левассер. Опис України. – Львів, 1990.
16. Винар Л. Козацька Україна: Вибрані праці / Ред. В.Степанков. – К.; Л.; Нью-Йорк, 2003.
17. Володарі гетьманської булави: Історичні портрети. – К., 1995.
18. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994.
19. Гурбик А.О. Виникнення Запорізької Січі (хронологічний та територіальний аспект проблеми) // УІЖ. – 1999. – № 6. – С. 3-16.
20. Гуржій О.І. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. – К.: Україна, 2005.
21. Гуржій О. Український хутір XV-XVIII ст.: Історичний нарис. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
22. Запорізьке козацтво в українській історії, культурі та національній свідомості. – Запоріжжя, 1997.
23. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
24. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – Т. 1.
25. Каляндрук Т. Загадки козацьких характерників. – Л.: Піраміда, 2006.
26. Крикун М. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України в XV-XVIII ст. (кордони воєводств у світлі джерел). – К., 1993.
27. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні. – Чернігів, 1996.
28. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках «Українського історичного журналу» (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
29. Плохій С. Наливайкова віра: Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. – К.: Критика, 2005.
30. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.
31. Сергійчук В. Байда-Вишневецький – ратник української землі // Дніпро. – 1989. – № 2. – С. 122-132.

32. Синьоводська проблема у новітніх дослідженнях: Зб. ст. / Наук. ред. Ф.М.Шабуньдо. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
33. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.
34. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII століть. – Дніпродзержинськ, 2007. – Вип. 2.: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі.
35. Тимошенко Л. Берестейська унія 1596 р.: Навч. посіб. – Дрогобич: Коло, 2004.
36. Україна на стародавніх картах. Кінець XV – перша половина XVII ст. – К.: ДНВП “Картографія”, 2004.
37. Фігурний Ю. Історичні витоки українського лицарства: Нариси про зародження і розвиток козацької традиційної культури та національне військове мистецтво в українознавчому вимірі. – К.: Стилос, 2004.
38. Черкас Б. Україна в політичних відносинах Великого князівства Литовського з Кримським ханатом (1515-1540). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006.
39. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – 2 вид. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
40. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К., 1990, 1991.
41. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 1994.

***До теми 3. Національно-визвольна війна українського народу
(1648-1676 рр.)***

17. Апанович О.М. Українсько-російський договір 1654 р.: Міфи і реальність. – К., 1994.
18. Борисенко В.Й., Бульвінський А.Г., Візер С.О. Еволюція українсько-російських відносин у другій половині XVII ст. – К.: Старий світ, 2006.
19. Брехуненко В. Московська експансія і Переяславська рада 1654 року. – К.: Ін-т археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, 2005.
20. Бульвінський А.Г. Дипломатичні зносини України в період гетьманування Івана Виговського (серпень 1657 – серпень 1659 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 1. – С. 125-138.
21. Горобець В.М. Зовнішня політика Гетьманату другої половини 50-х рр. XVII ст.: впливи суспільно-політичного протистояння в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 16-47.
22. Горобець В.М., Струкевич О.К. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII-XVIII ст.: Тенденції, характер, етапи // УІЖ. – 1997. – № 1.
23. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
24. Джеджула Ю. Таємна війна Богдана Хмельницького. – К., 1995.
25. Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648-1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007.
26. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
27. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
28. Коваленко С. Україна під булавою Богдана Хмельницького: Енциклопедія. – К.: Стікс-Ко, 2007. – Т. 1.
29. Крикун М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
30. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. – Львів, 1990.
31. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках «Українського історичного журналу» (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.

32. Мельник Л.Г. Боротьба за українську державність (XVII ст.). – К., 1995.
33. Мицик Ю. Гетьман Іван Виговський. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004.
34. Наслідки Переяславської ради 1654 року: Зб. ст. – К.: Смолоскип, 2004.
35. Огієнко І. Богдан Хмельницький. – К.: Наша культура і наука, 2004.
36. Переяславська рада та українсько-російська угода 1654 року: Історія, історіографія, ідеологія (Матеріали міжнародного “круглого столу”). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
37. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.
38. Свешніков І.К. Битва під Берестечком. – Львів, 1993.
39. Сергійчук В. Армія Богдана Хмельницького. – К., 1996.
40. Смолій В.А., Ричка В.М. Угоди гетьманського уряду України з Московською державою (1654-1764) очима правознавця // УІЖ. – 1993. – № 4-6.
41. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький – хроніка життя і діяльності. – К., 1994.
42. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет. – К., 1995.
43. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція 1648-1676 років крізь призму століть // УІЖ. – 1998. – № 1-3.
44. Смолій В.А., Степанков В.С. Політична система українського суспільства у роки Національної революції XVII століття. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008.
45. Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669-1726 рр. – К.: Темпора, 2006.
46. Степанков В.С. Українська революція 1648-1676 рр. у контексті європейського революційного руху XVI-XVII ст.: спроба порівняльного аналізу // УІЖ. – 1997. – № 1. – С. 3-21.
47. Степанков В.С. Переяславська присяга 1654 р.: зміст і наслідки // УІЖ. – 2003. – № 6. – С. 28-39; 2004. – № 1. – С. 3-19.
48. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII століть. – Дніпродзержинськ, 2007. – Кн. 2.: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі.
49. Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657-1687). – К.; Л.: НТШ, 2004.
50. Федорук Я. Міжнародна дипломатія і політика України 1654-1657. – Львів, 1996.
51. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. – К.; Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України, 2003.
52. Чухліб Т. Переяслав 1654 року та проблема міжнародного утвердження Українського гетьманату. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003.
53. Чухліб Т.В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663-1713). – К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
54. Чухліб Т.В. Особливості зовнішньої політики І.Самойловича та проблема міжнародного становища Українського гетьманату в 1672-1686 рр. // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 48-66.
55. Чухліб Т.В. Петро Дорошенко. – К., 2007.
56. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.
57. Чухліб Т.В. Гадяцька угода та ідея її відновлення в українсько-польських відносинах другої половини XVII ст. (до 350-річчя укладання) // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 45-74.
58. Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття. Причини і початок Руїни. – К., 1998.
59. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.) / Пер. з рос. Л.Білик. – К., 2003.

60. Ярошинський О.Б. Волинь у роки Української національної революції середини XVII ст. – К.: Стилос, 2005.

До теми 4. Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

14. Балашов В.І. Глухівська столиця Гетьманської і Лівобережної України: Посіб. – Глухів, 1996.
15. Бачинська О. Історія українського козацтва XV-XX ст.: Навч.-метод. пос. – Одеса: Астропринт, 2007. – Ч. 2.: Кінець XVIII-XX ст.
16. Борщак І. Мазепа, Орлик, Войнаровський. – Львів, 1991.
17. Голобуцький В. Запорізька Січ в останні часи свого існування. 1732-1775. – К., 1991.
18. Горобець В.М., Струкевич О.К. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII-XVIII ст.: Тенденції, характер, етапи // УДЖ. – 1997. – № 1.
19. Грабовецький В.В. Олекса Довбуш (1700–1745). – Л., 1994.
20. Грибовський В. Кошовий отаман Петро Калнишевський. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004.
21. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
22. Гуржій О. Іван Скоропадський. – К.: Альтернативи, 2004.
23. Гуржій О. Український хутір XV-XVIII ст.: Історичний нарис. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
24. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007.
25. Журавльов Д.В. Мазепа: людина, політик, легенда. – Х.: Фоліо, 2007.
26. Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648-1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007.
27. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
28. Когут З. Російський централізм і українська автономія: ліквідація Гетьманщини 1760-1830. – К., 1996.
29. Корчмарик Б. Духовні впливи Києва на Московщину в добу гетьманської України. – Львів, 1993.
30. Крикун М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
31. Павленко С. Міф про Мазепу. – Чернігів, 1998.
32. Павленко С. Іван Мазепа як будівничий української культури. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005.
33. Павленко С. Загибель Батурина 2 листопада 1708 р. – К.: Українська видавнича спілка, 2007.
34. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.
35. Смолій В.А., Ричка В.М. Угоди гетьманського уряду України з Московською державою (1654-1764) очима правознавця // УДЖ. – 1993. – № 4-6.
36. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII–XVIII століть. Проблеми формування, еволюції, реалізації. – К., 1997.
37. Смолка А.О. Соціально-економічна думка та політика в Україні XVII – на початку XVIII ст. – К., 1996.
38. Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669-1726 рр. – К.: Темпора, 2006.
39. Станіславський В. Запорозька Січ та Річ Посполита (1686-1699). – К.: Ін-т історії України НАНУ, НДІ козацтва, 2004.
40. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. / Пер. з англ. В.Кулика. – К., 1994.
41. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах

- 1648-1714 рр. – К.; Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України, 2003.
42. Чухліб Т.В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663-1713). – К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
 43. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.
 44. Шевчук В. Просвічений володар: Іван Мазепа як будівничий козацької держави і як літературний герой. – К.: Либідь, 2006.

До теми 5. Україна у ХІХ – на початку ХХ ст.

8. Березовська Т.В. Історичний портрет роду Аркасів. – Миколаїв, 2005.
9. Бовуа Д. Битва за землю в Україні 1867-1914. Поляки в соціетнічних конфліктах. – К., 1998.
10. Валуєвський циркуляр та Емський указ // Історія України в особах: Навчальний посібник: У 2 ч. / В.П., Шкварець, І.І.Федьков, М.О. Багмет та ін. – Миколаїв, 1993. – Ч.2. – С. 216 – 220.
11. Волковинський В. Революційний тероризм в Російській імперії і Україна. Друга половина ХІХ – початок ХХ ст. – К., 2006.
12. Волковинський В.М., Реєнт О.П. Україна у Кримській війні 1853-1856 рр. (до 150-річчя Східної війни). – К., 2006.
13. Власюк І. Торгівля і транспорт на Правобережній Україні в період столипінської аграрної реформи // Київська старовина. – 1999. – № 5.
14. Голобуцький О., Кулик В. Український політичний рух на Наддніпрянщині кінця ХІХ – початку ХХ століття: Довідник. – К., 1996.
15. Головченко В. Від “Самостійної України” до Союзу визволення України: Нариси з історії української соціал-демократії початку ХХ століття. – Х., 1996.
16. Гринів О. Українська націологія ХІХ – початок ХХ ст.: Історичні нариси. – Л.: Світ, 2005.
17. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856-1886). – К.: Критика, 2006.
18. Дзюба І.М. Тарас Шевченко: Життя і творчість. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008.
19. До 155-річчя від дня народження М.П.Драгоманова // Пам’ять століть. – 1996. – № 2.
20. Донік О.М. Купецтво як стан в Україні (ХІХ ст.) // УІЖ. – 2006. – № 3. – С. 16-41.
21. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. – К., 1991.
22. Дорошук Н. Культурницька діяльність українства між двома революціями (1907–1917 рр.) // Київська старовина. – 2000. – № 2.
23. До 100-річчя Першої російської революції 1905-1907 рр. // УІЖ. – 2005. – № 4. – С. 89-113.
24. Євселевський Л.І., Фарина С.Я. “Просвіта” в Наддніпрянській Україні: Історичний нарис. – К., 1993.
25. Захарчук О. Україна в планах Наполеона Бонапарта // Київська старовина. – 1995. – № 3.
26. Казьмирчук Г.Д., Латиш Ю.В. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв’язання (до 180-річчя повстання) // УІЖ. – 2005. – № 6. – С. 50-65.
27. Кармазін М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець ХІХ – початок ХХ століття). – К., 1998.
28. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму: Монографія. – К., 1999.
29. Катренко А.М. Український національний рух ХІХ ст.: Навч. посіб. – К., 1998. – Ч.1: Перша половина ХІХ ст.
30. Катренко А.М. Український національний рух ХІХ ст.: Навч. посіб. – К., 1999. – Ч. 2: 60-90-ті роки ХІХ ст.
31. Катренко А.М. У пошуках шляхів побудови справедливого суспільства. (Діяльність

- народовольців і чорнопередільців в Україні у 80-х роках XIX ст.) – К., 2001.
32. Катренко А.М., Катренко Я.А. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60-90-ті роки XIX ст.). – К., 2003.
 33. Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т. – К., 1990.
 34. Козирев О.С. Володимир Мальований і “Вільна Спілка” // Наукові праці: Наук.-метод. журнал. – Вип. 2.: Історичні науки. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – С. 52-67.
 35. Кондратюк К. Нариси історії українського національного руху XIX ст. – Тернопіль, 1993.
 36. Корольов Г. Федералізм Михайла Грушевського кінця XIX – початку XX ст.: спроба реконструкції. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
 37. Круглашов А.М. Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова. – Чернівці, 2000.
 38. Крижанівська О.О. Таємні організації в Україні (масонський рух у XVIII – на початку XX ст.) – К., 1998.
 39. Кругляк Б.А. Торговельна буржуазія в Україні (60-ті роки XIX ст. – 1914 р.) // УІЖ. – 1994. – № 6.
 40. Кугутяк М. Галичина: Сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. – 1939). – Івано-Франківськ, 1993.
 41. Левченко Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805–1900): Навчальний посібник. – Миколаїв, 2006.
 42. Надтока Г.М. Міжконфесійні відносини в Україні на початку XX ст. // УІЖ. – 1998. – № 5.
 43. Нариси з історії українського національного руху. – К., 1994.
 44. Наумець Л. Товариство об'єднаних слов'ян. – Житомир, 1997.
 45. Наумов С. Братство тарасівців // УІЖ. – 1999. – № 5-6.
 46. Наумов С.О. Створення Револьюційної української партії // УІЖ. – 2006. – № 2. – С. 49-58.
 47. Наумов С.О. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. XIX ст. – лютий 1917 р.): Монографія. – Х., 2006.
 48. Онопрієнко В.І. Історія української науки XIX-XX століть. – К., 1998.
 49. Орлик В.М. Державні селяни в податковій політиці Російської імперії в кінці XVIII – середині XIX ст. (на матеріалах українських губерній) // УІЖ. – 2007. – № 1. – С. 94-103.
 50. Палієнко М. Київська Стара громада у суспільному та науковому житті України (друга половина XIX – початок XX ст.) // Київська старовина. – 1998. – № 2.
 51. Побірченко Н.С. Педагогічна і просвітницька діяльність українських громад у другій половині XIX – на початку XX ст.: У 2 кн. – К., 2000.
 52. Політична історія України XX ст.: У 6-ти т. / Редкол.: І.Ф.Курас (голова) та ін. – К.: Генеза, 2002-2003. – Т. 1: На зламі століть (кінець XIX ст. – 1917 р.) / Ю.А.Левенець (кер.), Л.П.Нагорна, М.С.Кармазіна.
 53. Половець В.М. Кооперативний рух в Лівобережній Україні (1861-1917 рр.). – Чернігів, 1996.
 54. Присяжнюк Ю.П., Горенко Л.М. Ринкова еволюція аграрних відносин в Україні (друга половина XIX ст. – 1905 р.) // УІЖ. – 2000. – № 5.
 55. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003.
 56. Рибалка І.К. Історія України. Частина 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. – Х., 1997.
 57. «Руська трійця». З історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
 58. Савченко О.І. Українська зарубіжна преса наприкінці XIX – на початку XX ст.). – Запоріжжя, 2006.
 59. Самостійна Україна: Справа української інтелігенції. – К.: МАУП, 2007.
 60. Сарбей В.Г. Національне відродження України // Україна крізь віки: У 15 т. – К., 1999.

– Т.9.

61. Світленко С.І. Народництво в Україні 60-80-х років XIX століття: Теоретичні проблеми джерелознавства та історії. – Дніпропетровськ, 1999.
62. Світленко С.І. Суспільний рух на Катеринославщині у 50-80-х роках XIX століття. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. нац. ун-т, 2006.
63. Сергієнко Г.Я. Кирило-Мефодіївське товариство: утвердження ідеї національного відродження України в слов'янському світі (1861-1918 рр.) // УІЖ. – 1996. – № 1.
64. Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. – Л., 1997.
65. Тихонов А.К. Єврейські погроми 1881 р. в українських губерніях Російської імперії // УІЖ. – 2007. – № 5. – С. 65-74.
66. Турченко Ф.Г., Турченко Г.Ф. Південна Україна: модернізація, світова війна, революція (кінець XIX ст. – 1921 р.): Історичні нариси. – К., 2003.
67. Турченко Ф.Г. Микола Міхновський: життя і слово. – К., 2006.
68. Україна в XX ст.: Зб. док. і матер. (1900-1939) / Упоряд. А.Г.Слюсаренко, А.О.Буравченков, М.І.Миронець та ін. – К., 2000.
69. Українське питання в Російській імперії та Радянському Союзі (XVIII – перша половина XX ст.) / Під ред. В.В.Іваненка. – Дніпропетровськ, 1998.
70. Українське питання в Російській імперії (кінець XIX – початок XX ст.): Колект. наук. монографія: У 3 ч. / Відп. ред. проф. В.Г.Сарбей. – К., 1999.
71. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст.: Програмні та довідкові матеріали. – К., 1993.
72. Чередниченко Д. Павло Чубинський. – К.: Альтернативи, 2005.
73. Шандра В.С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. – К., 2005.
74. Шандра В.С. Формування бюрократії в Правобережній Україні (XIX – початок XX ст.) // УІЖ. – 2007. – № 2. – С. 143-157.
75. Шип Н.А. Суспільно-політичне і духовне життя українців у складі Російської імперії (XIX ст.). – К., 2004.
76. Шляхов О.Б. Судновласники і моряки Азово-Чорноморського басейну: 90-ті рр. XIX – 1914 р.: Монографія. – Дніпропетровськ, 2003.
77. Шморгун П.М. З історії соціал-демократичних організацій України напередодні і в період першої російської революції (1905–1907 рр.): новий підхід // УІЖ. – 1990. – № 2.
78. Юрченко С.Т., Демченко М.В. Поширення марксизму і соціал-демократичні організації на Україні. – К., 1983.

Кредит 2-3.

Базова література

1. Адміністративно-територіальний устрій України: Довідник. – К., 2005.
2. Бенько О. Державно-правові аспекти політичного терору в Україні (1917-1953 рр.). – К., 1994.
3. Бойко О. Історія України. – К., 2007.
4. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. – Вид. 2-ге, допов., доопрац. – К.: Наук. думка, 2005.
5. Видатні постаті України: Біографічний довідник. – К.: МАУП, Книжкова палата України, 2004.
6. Винниченко І.І. Україна 1920-1980-х: депортації, вислання. – К., 1994.

7. Горбуров Є.Г., Котляр Ю.В., Шитюк М.М. Повстансько-партизанський рух на Півдні України в 1917-1944 рр. – Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003.
8. Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. – 2-ге вид., випр. й доп. – Л.: Піраміда, 2007.
9. Дергачов О. Українська державність у ХХ столітті: історико-політичний аналіз. – К., 1996.
10. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Гол. редкол. В.А.Смолій. – К.: Наук. думка, 2005.
11. Еврейское население на Николаевщине: Сб. документов и материалов. – Николаев: Атолл, 2004. – Т. 2.
12. Іванченко Р.П. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2006.
13. Ільєнко І. В пазурах у двоглавого: Українство під царським гнітом (1654-1917). – К.: Ярославів Вал, 2004.
14. Історія України ХХ – початку ХХІ ст.: Навч. посіб. / За ред. В.А.Смолія. – К., 2004.
15. Історія України / За ред. Б.Д.Лановика – К., 2000.
16. Історія України: Навч. посіб. / О.Бажан, О.Білоусько, В.Власов, Ю.Мицик. – К.: Дельта, 2006.
17. Історія України: Навч. посіб. для студ. неістор. спец. вищих закл. освіти / За заг. ред. М.І.Бушина, О.І.Гуржія. – Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2007.
18. Історія України в особах. ХІХ-ХХ ст. – К., 1995.
19. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2006.
20. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Короля. – К., 2001.
21. Історія українського селянства: Нариси в 2 т. – К.: Наук. думка, 2006.
22. Історія української еміграції. – К., 1997.
23. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3 кн. – К., 1994.
24. Калініченко В.В., Рибалка І.К. Історія України. Ч. III: 1917-2003 рр.: Підручник. – Х., 2004.
25. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму: Монографія. – К., 1999.
26. Конквест Р. Роздуми над сплюндрованим сторіччям. – К., 2003.
27. Король В. Історія України. – К., 2005.
28. Костюк Г. Сталінізм і Україна. Генеза і наслідки. – К., 1995.
29. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1996.
30. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ ст. – К., 1997.
31. Кремень В.Г., Табачник Д.В., Ткаченко В.М. Україна: Альтернативи поступу: Критика історичного досвіду. – К., 1996.
32. Кримські татари: історія і сучасність. (До 50-річчя депортації кримсько-татарського народу). – К., 1995.
33. Кримські татари 1944-1994: Статті. Документи. Свідчення очевидців. – К., 1995.
34. Кримські татари: шлях до повернення: Кримськотатарський національний рух (друга половина 1940-х – початок 1990-х років) очима радянських спецслужб: Зб. док. та матеріалів: У 2 ч. / Голова редкол. В.А.Смолій. – К., 2004.
35. Кульчицький С.В. Закономірності еволюції радянської влади (короткі тези) // УІЖ. – 2007. – № 6. – 181-217.
36. Литвин В. Історія України: Підручник. – К.: Наук. думка, 2006.
37. Лозицький В.С. Політбюро ЦК Компартії України: історія, особи, стосунки (1918-1991). – К.: Генеза, 2005.
38. Магочій П.Р. Історія України. – К.: Критика, 2007.
39. Марочко В. Зачарований Десною. Історичний портрет Олександра Довженка. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
40. Миколаївщина в новітній історії. 70-річчю утворення Миколаївської області присвячується: Навч. посіб. – Миколаїв: Вид-во ПП Шамрай, 2007.

41. Миколаївщина: літопис історичних подій // Під заг. ред. проф. М.М.Шитюка. – Миколаїв, 2002.
42. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. – К., 1994.
43. Національні відносини в Україні у ХХ ст.: Зб. документів і матеріалів. – К., 1994.
44. Незалежність України: історичні витоки та перспективи. – К., 1997.
45. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слісаренко, В.І.Гусєв, В.П.Дрожжин та ін. – К., 2000.
46. Онопрієнко В.І. Історія української науки ХІХ-ХХ століть. – К., 1998.
47. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. – 4-те вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2008.
48. Панченко П. Релігійні конфесії в Україні (40-ві – початок 90-х років ХХ ст.). – К., 1993.
49. Політична історія України: У 6-ти т. – К., 2002-2004.
50. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1998.
51. Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф.Кураса. – К., 2003.
52. Рєєнт О.П., Шевченко В.М. Історія України у схемах і таблицях: Навч. посіб. для вузів і шкіл. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
53. Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914-1934). – К., 2004.
54. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс: Навч. посіб. – К.: Вид-во Фірма “ІНКОС”, “Центр навчальної літератури”, 2006.
55. Світлична В.В. Історія України: Навч. посіб. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2008.
56. Сергійчук В. Неусвідомлення України. Ставлення світу до української державності: погляд у 1917–1921 роки з аналізом сьогодення. – Львів, 2002.
57. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української Конституції. – К., 1993.
58. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея. – К., 1997.
59. Табачник Д. Українська дипломатія: нариси історії (1917-1990 рр.): Навч. посіб. – К., 2006.
60. Україна в ХХ ст.: Зб. документів і матеріалів (1900-1939) / Упоряд. А.Г.Слюсаренко, А.О.Буравченков, М.І.Миронець та ін. – К., 2000.
61. Україна: Друга половина ХХ століття: Нариси історії / П.П.Панченко, М.Р.Плющ, Л.А.Шевченко та ін. – К., 1997.
62. Україна і Росія в історичній ретроспективі / В.Ф.Верстюк, В.М.Горобець, О.П.Толочко. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.1: Українські проекти в Російській імперії.
63. Україна і Росія в історичній ретроспективі / В.А.Гриневиц, В.М.Даниленко, С.В.Кульчицький, О.Є.Лисенко. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.2: Радянський проект для України.
64. Україна і Росія в історичній ретроспективі / С.В.Кульчицький, Б.О.Парахонський. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.3: Новітній український державотворчий процес.
65. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. – К.: Парламентське вид-во, 2007.
66. Український вибір: політичні системи ХХ століття і пошук власної моделі суспільного розвитку. – К., 2007.
67. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х кн. – К., 1994.
68. Черненко А. Українська національна ідея. – Дніпропетровськ, 1994.
69. Шаповал Ю. Україна 20-50-х років: сторінки неписаної історії. – К., 1993.
70. Шитюк М.М. Масові репресії проти населення півдня України в 20-ті – 50-ті роки ХХ століття. – К., 2000.
71. Шкварець В.П. Мельник М.Ф. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навч. посіб. – 2-ге вид., доопр., виправл., доп. – Миколаїв, 2004.

Допоміжна література

До теми 6. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).

16. Блакитний Кость. Отаман Степової дивізії: Зб. документів і спогадів. – К., 1997.
17. Бойко О. Формування території української незалежної держави в діяльності Української Центральної Ради (1917-1918 рр.). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
18. Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918-1939) // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 22-42.
19. Великий Українець: Матеріали з життя та діяльності М.Грушевського. – К., 1992.
20. Верстюк В.Ф. Махновщина. – К., 1992.
21. Верстюк В. Українська Центральна Рада. – К., 1997.
22. Ветров Р.І. Політичні партії України на початку ХХ століття (1900-1925 рр.). – Дніпродзержинськ, 1997.
23. Веденєєв Д. Дипломатична служба Української держави 1917-1923 роки. – К.: Національна академія СБУ, 2007.
24. Винниченко В. Відродження нації: У 3-х ч. – К., 1990.
25. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. – К., 1991.
26. Волковинський В. Нестор Махно. Легенди і реальність. – К., 1994.
27. Голубко Б. Армія Української Народної Республіки. 1917-1918: Утворення та боротьба за державу. – Львів, 1997.
28. Горак В.С. Зліт і падіння Директорії // УІЖ. – 1995. – № 4.
29. Горбуров Є.Г., Котляр Ю.В., Шитюк М.М. Повстансько-партизанський рух на Півдні України в 1917-1944 рр. – Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003.
30. Гордієнко В. Українські Січові Стрільці. – Львів, 1990.
31. Гошуляк І. Про причини поразки Центральної Ради // УІЖ. – 1994. – № 1.
32. До 140-річчя від дня народження М.С.Грушевського: Студії // УІЖ. – 2006. – № 5. – С. 4-110.
33. Дмитренко Ю.Я. Отаман Григор'єв // Україна. – 1990. – № 11-12.
34. До 90-річчя початку революційних подій 1917 р.: Студії // УІЖ. – 2007. – № 2. – С. 4-77.
35. До 90-річчя утворення УНР: Студії // УІЖ. – 2008. – № 1. – С. 4-87.
36. До 90-річчя гетьманату Павла Скоропадського: Студії // УІЖ. – 2008. – № 4. – С. 5-121.
37. Дорошенко-Товмацький Б. Симон Петлюра: Життя і діяльність. – К., 2005.
38. Дорошук Н. Культурницька діяльність українства між двома революціями (1907-1917 рр.) // Київська старовина. – 2000. – № 2.
39. Дробот І., Кучер В. Євген Коновалець: бути творцями або жертвами історії // Пам'ять століть. – 2001. – № 4.
40. Думін О. Історія легіону Українських Січових Стрільців // Дзвін. – 1991. – № 9-11.
41. Жванко Л. Соціальні виміри Української Держави (квітень-грудень 1918 р.) – Х.: Прапор, 2007.
42. Зарецька Т. Юзеф Пілсудський і Україна / Відп. ред. С.В.Кульчицький. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
43. Ковальчук М. На чолі січових стрільців // Пам'ять століть. – 2001. – № 4.
44. Кондратюк В.О., Буравченкова С.Б. Українська революція: здобутки і втрати в державотворчих змаганнях (1917-1920 рр.): Навч. посіб. – К., 1997.
45. Конституційні акти України. 1917-1920. – К., 1992.
46. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. Держава і право України 1917-1920: Центральна Рада. Гетьманство. Директорія. – К., 1997.
47. Кравчук М. Українські Січові Стрільці. – Івано-Франківськ, 1998.
48. Кудлай О.Б. Переговори Центральної Раді і представників Тимчасового уряду (29-30 червня 1917 р.) // УІЖ. – 1999. – № 6. – С. 43-54.
49. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К., 1996.
50. Кураєв О.О. Українська проблема у політиці Берліна та Відня у Першій світовій

- війні (1914-1918). – К., 2006.
51. Лавров Ю.П. Початок діяльності Союзу Визволення України // УІЖ. – 1998. – № 4-5.
 52. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. – Львів, 1995.
 53. Марчук В.В. Греко-католицька церква у 1914-1923 рр. // УІЖ. – 2000. – № 6.
 54. Махно Нестор. Воспоминания, материалы и документы. – К., 1991.
 55. Наумов С.О. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. XIX ст. – лютий 1917 р.): Монографія. – Х., 2006.
 56. Павленко Ю., Храмов Н. Українська державність у 1917-1919 рр. (історико-генетичний аналіз). – К., 1995.
 57. Попович М. Україна: незалежність здобута і втрачена // Київська старовина. – 2001. – № 1, 2.
 58. Реєнт О. Українська революція. – К., 1996.
 59. Реєнт О., Сердюк О. Перша світова війна і Україна. – К., 2004.
 60. Реєнт О.П., Коляда І.А. Україна між двома світовими війнами (1914-1939). Події. Люди. Документи: Нариси історії: Навч. посіб. – К.: Школа, 2004.
 61. Сергійчук В. Симон Петлюра і єврейство. – Вид. 2-ге, доп. – К., 2006.
 62. Скоропадський П. Спомини. – К., 1992.
 63. Солдатенко В.Ф. Українська революція. Історичний нарис: Монографія. – К., 1999.
 64. Соловійова В.В. Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917-1921 рр.: Монографія. – К., 2006.
 65. Турченко Г.Ф. Південна Україна на зламі епох (1914-1922 рр.). – Запоріжжя, 2005.
 66. Турченко Ф.Г., Турченко Г.Ф. Південна Україна: модернізація, світова війна, революція (кінець XIX ст. – 1921 р.): Історичні нариси. – К., 2003.
 67. Турченко Ф.Г. Микола Міхновський: життя і слово. – К., 2006.
 68. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. – К., 1996-1997.
 69. Усенко П. Военні дії на Чорному морі у 1914-1917 рр. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
 70. Февральская революция 1917 г.: Сб. документов и материалов. – М., 1996.
 71. Харитонов В.Л. Лютнева революція в Росії – феномен світової історії XX ст. // УІЖ. – 2001. – № 1. – С. 3-15.
 72. Центральна Рада і український державотворчий процес (до 80-річчя створення Центральної Ради. В 2-х ч.). – К., 1997.
 73. Шкварець В.П. Українська національно-демократична революція і боротьба за незалежність на Миколаївщині 1917-1921: Навч. посіб. – Миколаїв, 2007.
 74. Янковська О.В. Культурне життя в Україні у період національно-демократичної революції (1917-1920 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 105-117.

До теми 7. Україна в 20-30-ті роки XX ст.

13. Безотосний М.Г. Опір сталінізму в Україні. 20-30 рр. // УІЖ. – 1993. – № 2-3. – С. 97-105.
14. Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918-1939) // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 22-42.
15. Вегеш М. Карпатська Україна (1938-1939). – Ужгород, 1993.
16. Голод 1921-1923 років в Україні: Зб. документів і матеріалів. – К., 1993.
17. Голод 1932-1933 рр. на Україні: очима істориків, мовою документів. – К., 1990.
18. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні: 20-30-ті роки. – К., 1991.
19. Журецький Я.І., Шитюк М.М. Освітяни Миколаївщини – жертви репресій сталінізму. – Миколаїв, 1994.
20. Зальмон Б.Й. Православ'я в Україні (1917-1938) // УІЖ. – 2000. – № 3.
21. Ільєнко І. У жорнах репресій. Оповіді про українських письменників (за архівами ДПУ-НКВС). – К., 1995.
22. Калініченко В. Селянське господарство України в період НЕПу: історико-

- економічне дослідження. – Харків, 1997.
23. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-ті рр.). – К., 1991.
 24. Книш З. Становлення ОУН. – К., 1994.
 25. Колективізація на Україні 1929-1933: Зб. документів і матеріалів. – К., 1992.
 26. Колективізація і голод на Україні (1929-1933): Зб. документів і матеріалів. – К., 1993.
 27. Конквест Р. Жнива скорботи. – К., 1993.
 28. Котляр Ю.В. Селянство Півдня України: доба нової економічної політики (1921-1929 рр.). – Одеса, 2004.
 29. Кульчицький С.В., Мовчан О.М. Невідомі сторінки голоду 1921-1923 рр. в Україні. – К., 1993.
 30. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К., 1996.
 31. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.). – К., 1999.
 32. Кульчицький С.В. Голод-геноцид 1932-1933 рр. в Україні: Матеріали до навч. курсу. – К., 2006.
 33. Кульчицький С.В. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення. – К.: Наш час, 2008.
 34. Лавриненко Ю.А. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей. – К., 2001.
 35. Мандрик М. Український націоналізм: становлення в міжвоєнну добу. – К., 2006.
 36. Мейс Дж. Політичні причини голодомору в Україні (1931-1933 рр.). // УІЖ. – 1995. – № 1. – С. 34-48.
 37. Нікольський В.М. Національні аспекти політичних репресій 1937 року в Україні // УІЖ. – 2001. – № 2.
 38. Новохатько Л.М. Проблеми соціально-економічного і культурного розвитку України в контексті національної політики (20-30-ті рр. ХХ ст.). – К., 1998.
 39. Пашенко В.О. Держава і православ'я в Україні: 20-30 роки ХХ ст. – К., 1993.
 40. Пристайко В., Шаповал Ю. Справа “Спілки визволення України”. – К., 1995.
 41. Реєнт О.П., Коляда І.А. Україна між двома світовими війнами (1914-1939). Події. Люди. Документи. Нариси історії: Навч. посіб. – К.: Школа, 2004.
 42. Смертю смерть подолали: Голодомор в Україні 1932-1933 / Авт. кол.: П.П.Панченко (керівник), М.М.Вівчарик, М.А.Журба та ін. – К.: Україна, 2003.
 43. Стерчо П. Карпато-Українська держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919-1939 рр. – Львів, 1993.
 44. Трагедія століття: голодомор 1932-1933 років на Миколаївщині. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2003.
 45. Тригуб П.М. Проведення колективізації на Півдні України: нові факти і підходи // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Вип. 2. Історичні науки. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – С. 126-135.
 46. Ченцов В.В. Політичні репресії в радянській Україні в 20-ті роки. – К., 2000.
 47. Чорна книга України: Збірник документів, архівних матеріалів, листів, доповідей, статей, досліджень, есе / Упорядк. Федора Зубанича. – К., 1998.
 48. Шаповал Ю. Людина і система (Штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні). – К., 1994.
 49. Шипович М.А. Радянське керівництво та літературно-мистецька інтелігенція України: 20-ті роки // УІЖ. – 2000. – № 1.
 50. Шитюк М., Бахтін А. Південна Україна: колективізація і голод (1929-1933 роки). – Миколаїв: Аскел, 2007.
 51. Шитюк М., Горбуров К. Миколаївщина в голодних 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947 роках. – Миколаїв: Вид-во Ірини Гудим, 2007.
 52. Якубова Л.Д. Соціально-економічне становище етнічних меншин в УСРР (20-ті – початок 30-х років ХХ ст.). – К., 2004.

До теми 8. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

17. Антонюк Н. Українське культурне життя в “Генеральній губернії” (1939-1944

- рр.). – Львів, 1997.
18. Болей П. Фронда Степана Бандери в ОУН 1940 року: причини і наслідки. – К., 1996.
 19. Боляновський А. Дивізія “Галичина”. Історія. – Львів, 2000.
 20. Боляновський А. Українські військові формування в збройних силах Німеччини (1939-1945). – Львів, 2003.
 21. Боротьба і діяльність ОУН під час війни: Документи та матеріали // УІЖ. – 2000. – № 2
 22. Бугай М.Ф. За повідомленням НКВС були переселені: Про депортацію населення з України у 30-40-ві роки. – К., 1992.
 23. Бульба-Боровець Т. Армія без держави. Слава і трагедія українського повстанського руху: Спогади. – К., 1996.
 24. Васильєв В.Ю. Україна в політиці керівництва СРСР напередодні Другої світової війни // УІЖ. – 2005. – № 1.
 25. Ветров І. Економічна експансія третього рейху в Україні. – К., 2000.
 26. Відновлення Української держави в 1941 році. Нові документи і матеріали. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2001.
 27. Волошин Ю. Українська православна церква в роки нацистської окупації (1941-1944 рр.). – Полтава, 1997.
 28. Головка М.Л. Суспільно-політичні організації та рухи України в період Другої світової війни. 1939-1945 рр.: Монографія. – К.: Олан, 2004.
 29. Голубенко І. Коли ми вмирили, нам дзвони не грали: ОУН-УПА в боротьбі за державність України (1942-1953 рр.) // Дзвін. – 1993. – №№ 2-9; 1994. – № 6.
 30. Гунчак Т. У мундирах ворога. – К., 1993.
 31. Горбуров Є.Г., Шитюк М.М. Суспільно-політична та бойова діяльність націоналістичного підпілля Півдня України в роки німецько-румунської окупації. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003.
 32. Даниленко В.М. Ліквідація Польської держави та встановлення радянського режиму в Західній Україні // УІЖ. – 2006. – № 3.
 33. Закарпаття під Угорщиною 1938-1944 рр. – Ужгород, 1999.
 34. Ільюшин І.І. Антипольський фронт у бойовій діяльності ОУН і УПА (1939-1945 рр.) // УІЖ. – 2002. – № 3.
 35. Касьянов Г.В. Ідеологія ОУН: історико-ретроспективний аналіз // УІЖ. – 2004. – № 1-2.
 36. Кентій А.В., Лозицький В.С. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941-1944). – К.: Генеза, 2005.
 37. Кентій А.В., Лозицький В.С. Партизанський рух 1941-1944 рр. в Україні // УІЖ. – 2005. – № 3.
 38. Ковалюк В.Р. Західна Україна на початку Другої світової війни: Сторінки історії України ХХ століття. – К., 1992.
 39. Коваль М.В. Друга світова війна та історична пам'ять // УІЖ. – 2000. – № 3. – С. 3-21.
 40. Коваль М.В. Друга світова і Велика Вітчизняна війна та сьогодення. Роздуми історика // УІЖ. – 1995. – № 3. – С. 3-22.
 41. Коваль М.В. Україна: 1939-1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. – К., 1995.
 42. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). – К., 1999.
 43. Король В.Ю. Визвольні бої Червоної армії на території України (1943-1944 рр.) // УІЖ. – 1995. – № 1. – С.16-33.
 44. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. – Париж: Нью-Йорк: Львів, 1993.

45. Кульчицький С. Львів, 30 червня 1941 року // Київська старовина. – 2000. – № 2.
46. Курас И., Кентий А. Штаб непокоренных: Украинский штаб партизанского движения в годы Великой Отечественной войны. – К., 1988.
47. Левітас Ф. Євреї України в роки Другої світової війни. – К., 1997.
48. Лисенко О.Є. Підсумки Другої світової війни та Україна // УІЖ. – 2005. – № 6.
49. Лисенко О.Є. Тематика Другої світової війни на сторінках “Українського історичного журналу”: історіографічна ретроспектива на суспільно-політичному тлі // УІЖ. – 2007. – № 6.
50. Литвин В. Україна в Другій світовій війні (1939-1945). – К.: Лі-Терра, 2004.
51. Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни: 1941-1944. (До 60-річчя визволення області від німецько-румунських окупантів). – Миколаїв, 2004.
52. Муковський І.П., Лисенко О.Б. Звитяга і жертвність: Українці на фронтах Другої світової війни. – К., 1997.
53. Народна війна в тилу окупантів (1941-1944 рр.). – К., 1989.
54. Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні: Документи і матеріали // УІЖ. – 1991. – №№ 5-6.
55. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. – К.: Наук. думка, 2005.
56. Офіцинський В. Дистрикт Галичина (1941-1944): Історико-політичний нарис. – Ужгород, 2001.
57. Патриляк І.К. До питання про внесок ОУН та УПА у боротьбу проти нацистських окупантів на території України // УІЖ. – 2004. – № 5.
58. Патриляк І.К. Військова діяльність ОУН(б) у 1940-1942 рр. – К., 2004.
59. Потильчак О. “Новий порядок” в окупованій Україні (1941-1944) // Пам’ять століть. – 1999. – № 1.
60. Проблема ОУН-УПА: Звіт робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. Основні тези з проблеми ОУН-УПА (історичний висновок). – К., 2004.
61. Роман Шухевич у документах радянських органів державної безпеки (1940-1950). – К., 2007. – Т.1-2.
62. Романько О.В. Підрозділи східних легіонів у німецьких збройних силах (1941-1945 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 3.
63. Руденко Н.М. Партизанський командир (До 100-річчя від дня народження О.Ф.Федорова) // УІЖ. – 2001. – № 3. – С. 143-148.
64. Сергійчук В. ОУН-УПА в роки війни: Нові документи і матеріали. – К., 1996.
65. Слободянюк М. Селяни України під нацистським окупаційним режимом. 1941-1944 рр. (на матеріалах південних областей) // Київська старовина. – 2000. – № 2.
66. Тронько П.Т. Внесок народу України в перемогу над гітлерівськими загарбниками // УІЖ. – 2005. – № 3.
67. Трофимович В. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945). – Львів, 1995.
68. Трубайчук А. Друга світова. – К., 2004.
69. Україна партизанська. 1941-1945 рр. Партизанські формування та органи керівництва ними: Наук.-довідкове видання. – К., 2001.
70. Українська дивізія “Галичина”. – Київ: Торонто, 1994.
71. Українська повстанська армія: Історія нескорених. – Л., 2007.
72. Фостій І.П. Північна Буковина і Хотинщина у Другій світовій війні 1939-1945 рр. – Чернівці, 2005.
73. Чайковський А.С. Невідома війна: Партизанський рух в Україні 1941-1944 рр. мовою документів, очима істориків. – К., 1994.

74. Шитюк М.М. Діяльність підпільної організації “Партизанська іскра” в світлі нових історичних джерел і документів (1942-1943 рр.) // УІЖ. – 1998. – № 3.
75. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях: 30-50-ті роки ХХ століття. – Луцьк, 1995.

До теми 9. Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

12. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946-1980 -ті рр.). – К., 1999.
13. Баран В. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953-1985 рр. – Львів, 1992.
14. Батенко Т. Нариси історії українського руху опору кінця 50-х – початку 90-х рр. – Львів, 1999.
15. Бугай М.Ф. Депортація населення в Україні (30-50-ті роки) // УІЖ. – 1990. – №№ 10-11.
16. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945-1980-ті роки: Монографія. – К., 2007.
17. Веселова О.М. Післявоєнна трагедія: голод 1946-1947 рр. в Україні // УІЖ. – 2006. – № 6. – С. 98-124.
18. Воронов І.О., Пилявець Ю.І. Голод у 1946-1947 рр. – К., 1991.
19. Голод в Україні 1946-1947 рр.: Документи і матеріали. – К.: Нью-Йорк, 1996.
20. Дзюба І. М. Між культурою і політикою. – К., 1998.
21. Єфіменко Г.Г. Роль “Українського історичного журналу” у висвітленні “білих плям” історії України (1988-1991 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6.
22. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956-1987). – Х., 2003.
23. Касьянов Г. Незгодні: Українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. – К., 1995.
24. Коваль М.В. Українська РСР в період відбудови і розвитку народного господарства (1945-1955) // УІЖ. – 1990. – № 4. – С. 70-88.
25. Козловський І. Встановлення україно-польського кордону. 1944-1951 рр. – Львів, 1998.
26. Кульчицький С.В. Спроби реформ (1956-1964 рр.) // УІЖ. – 1998. – № 2-4.
27. Кульчицький С.В. ХХ з’їзд КПРС – переломний пункт в історії радянського комунізму // УІЖ. – 2006. – № 2. – С.106-128.
28. Курносів Ю.О. Соціально-політичний розвиток УРСР у 50-х – першій половині 60-х років // УІЖ. – 1990. – № 5.
29. Курносів Ю.О. Інакомислення в Україні (60-ті – перша половина 80-х років ХХ ст.). – К., 1994.
30. Лаас Н.О., Крупина В.О. Проблеми історії України 1945-1991 рр. на сторінках “Українського історичного журналу” // УІЖ. – 2007. – № 6.
31. Литвин В.М. Україна: у першому повоєнному десятилітті (1946-1955). – К.: Лі-Терра, 2004.
32. Литвин В.М. Україна: два десятиліття “застою” (1966-1985). – К.: Лі-Терра, 2004.
33. Маркус В. Приєднання Закарпатської України. 1944-1945. – К., 1992.
34. Місило С. Операція “Вісла”. – Львів, 1994.
35. Перковський А.Л., Пирожков С.І. Демографічні втрати народонаселення Української РСР у 40-х роках // УІЖ. – 1990. – № 2.
36. Рибак І.В. Стан соціально-побутової сфери українського повоєнного села (1946-1955 рр.) // УІЖ. – 1993. – № 11-12; 1994. – № 1.
37. Роман Шухевич у документах радянських органів державної безпеки (1940-1950). – К., 2007. – Т. 1-2.

38. Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х рр. – К., 1998.
39. Савельєв В. Сторінки політичної біографії М.В.Підгорного // УІЖ. – 1991. – № 1.
40. Савельєв В. Чи був П.Ю.Шелест виразником “українського автономізму”? // УІЖ. – 1991. – № 4.
41. Сергійчук В. Трагедія українців Польщі. – Тернопіль, 1997.
42. Сергійчук В. Тавруючи національний прапор. Діяльність агентури та спецбоїв НКВС-НКДБ під виглядом ОУН-УПА. – Вид. 2-ге допов. – К., 2006.
43. Табачник Д., Шаповал Ю. О.І.Кириченко: Штрихи до політичного портрета першого секретаря ЦК Компартії України 1953-1957 рр. – К., 1990.
44. Тимченко С. Українське село: Проблеми етно-соціальних змін. 1959-1989. – Запоріжжя, 1995.
45. Ткачов С. Польсько-український трансфер населення 1944-1946 рр. – Тернопіль, 1997.
46. Тронько П.Т. В.В.Щербицький (1918-1990) // УІЖ. – 2003. – № 1.
47. Шаповал Ю.І. Людина і система. (Штрихи до портрету тоталітарної доби в Україні). – К., 1994.
48. Шаповал Ю.І. Лазар Каганович. – К., 1994.
49. Шаповал Ю.І. В.В.Щербицький: особа політика серед обставин часу // УІЖ. – 2003. – № 1.
50. Шаповал Ю.І. Петро Шелест у контексті політичної історії України ХХ століття // УІЖ. – 2008. – № 3. – С.134-148.
51. Шевченко Л.Д. Культурно-ідеологічні процеси в Україні у 40-50-ті роки // УІЖ. – 1992. – № 7-8.
52. Шелест П. Да не судимы будете: Дневниковые записи, воспоминания члена Политбюро ЦК КПСС. – М., 1995.
53. Шморгун О. Україна: Шлях відродження. – К., 1994.
54. Юрчук В.І. Культурне життя в Україні у повоєнні роки: Світло і тіні. – К., 1995.
55. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях: 30-50-ті роки ХХ ст. – Луцьк, 1995.

До теми 10. Утвердження незалежної України

10. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. – К., 1991.
11. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох. (Державотворчий процес 1985-1999 рр.). – К., 2000.
12. Біла С.О. Досвід ліберального реформування української економіки (1991-2005 рр.) // УІЖ. – 2006. – № 6. – С. 125-144.
13. Богомаз К.Ю. Громадсько-політичні рухи і партії в Україні др. пол. 80-х – на поч. 90-х рр. – К., 1992.
14. Бойко О. Україна. 1991-1995 рр.: Тіні минулого чи контури майбутнього. (Нариси з новітньої історії). – К., 1996.
15. Васюта С.І. Чорнобильська катастрофа в контексті соціоекологічних проблем // УІЖ. – 2001. – № 4.
16. Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. Еволюція зовнішньої політики України (1991-2006 рр.) // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 32-50.
17. Видрін Д., Табачник Д. Україна на порозі ХХІ століття: Політичний аспект. – К., 1995.
18. Гальчинський А.С. Помаранчева революція і нова влада. – К.: Либідь, 2005.
19. Гарань О. Убити дракона. З історії Руху та нових партій України. – К., 1993.
20. Декларація про державний суверенітет України. – К., 1990.
21. Касьянов Г.В. Сучасна історія України: проблеми, версії, міркування // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 4-14.
22. Конституція (Основний Закон) України: Принята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К., 1996.

23. Котигоренко В. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. – К.: Світогляд, 2004.
24. Кравчук Л.М. Останні дні імперії. Перші роки надії. – К., 1994.
25. Кульчицький С.В. Утвердження незалежної України: перше десятиліття // УІЖ. – 2001. – № 2-4.
26. Кульчицький С.В. Закономірності державотворчого процесу в незалежній Україні. – К., 2001.
27. Кульчицький С.В. Україна і Росія: переваги і небезпеки “особливих” відносин. Роздуми історика. – К., 2004.
28. Кульчицький С.В. Помаранчева революція. – К., 2005.
29. Кульчицький С.В. Україна: суспільство й держава на терезах історії (1991-2006 рр.) // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 15-31.
30. Литвин В.М. Політична арена України: Дійові особи та виконавці. – К., 1994.
31. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К., 2000.
32. Литвин В.М. Україна: Хроніка поступу. 1991-2000. – К., 2000.
33. Лукацький Є. Україна від незалежності до свободи. – Х.: Фоліо, 2005.
34. Народний Рух України: Місце в історії та політиці. – К., 1994.
35. Падалка С.С. Українське село 1990-2000-х рр.: тенденції соціально-економічних змін // УІЖ. – 2008. – С. 169-183.
36. Рудич Ф.М. Формування політичних структур в сучасній Україні: політичний аналіз // УІЖ. – 1994. – № 2, 3.
37. Русначенко А. Пробудження: Робітничий рух на Україні в 1989-1993 роках. – К., 1995.
38. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: В 3 т. – К., 2007.
39. Слюсаренко А., Томенко М. Нові політичні партії України. – К., 1991.
40. Терещенко Ю. Україна і європейський світ. – К., 1996.
41. Україна в III тисячолітті. Традиції. Інновації. Інвестиції. – К., 2007.
42. Україна за роки незалежності. – К., 2002.
43. Українські ліві: Між соціалізмом і соціал-демократією. – К., 2000.
44. Чорнобильська трагедія: Документи і матеріали. – К., 1996.
45. Яневський Д. Обличчя “Помаранчевої” революції. – Х.: Фоліо, 2005.

Інформаційні ресурси

<http://history.franko.lviv.ua/>

Проект "Історія України", здійснений при підтримці Бюро Освітніх і Культурних програм США (ВЕСА) і адміністрований Радою Міжнародних досліджень і обмінів IREX. Книги в електронному вигляді: Наталія Яковенко "З найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст.", Ярослав Грицак "Формування модерної української нації ХІХ-ХХст". та повнотекстова версія «Довідника з історії України».

<http://history.kiev.ua/>

Сайт "Історія України" пропонує повнотекстові версії книг: Орест Субтельний "Історія України" (видання 1991 року), Ілько Борщак, Рене Мартель "Іван Мазепа" (видання 1931 року), Михайло Грушевський "Ілюстрована Історія України" (репринтне видання 1913 року) та інші.

<http://www.history.org.ua/>

Інститут історії України НАН України надає вільний доступ до повнотекстової версії Енциклопедії історії України, електронних публікацій документів і пам

'яток, зокрема архівів Голодомору в Україні 1932–1933, ОУН і УПА. Сайт представляє е-версії періодичних видань, що видаються Інститутом, зокрема «Українського історичного журналу», «Краєзнавства»... Електронна бібліотека пропонує е-версії досліджень та монографій сучасних українських істориків, підручників та посібників.

<http://historical-club.org.ua/>

Сайт «Всеукраїнський історичний портал» засновано 2011 року групою студентів історичних факультетів. Сайт представляє онлайнві ресурси на різні історичні теми. Ресурси з історії України розподілені за окремими періодами у хронологічній послідовності. Сайт містить також е-видання з всесвітньої історії окремих держав. Є декілька розділів, створених для висвітлення Допоміжних історичних дисциплін (археології, міфології, етнології).

<http://aratta.vinnitsa.com>

Веб-ресурс "ARATTA" пропонує електронну версію Енциклопедії "Трипільська цивілізація" - академічне видання про державу Аратта.

<http://www.aratta-ukraine.com>

Національний портал "ARATTA" розповідає про те, що залишається в анналах історії і пам'яті поколінь. Посилання Книги і Публікації відкривають повнотекстові версії книг та статей відповідної тематики, посилання Святині містить матеріали про духовність, вірування, традиції, свята, символіку наших предків з язичницьких часів.

<http://www.haidamaka.org.ua>

Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. В розділі "Історія України" найбільш цікавими є теми "Походження слов'ян", "Козацька доба", "Історія українських етнічних земель".

<http://litopys.org.ua/index.html>

Електронна бібліотека давньої української літератури "Ізборник". Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації українського літопису, хроніки, життя, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, «Слово о полку Ігоревім» тощо.

<http://www.cossackdom.com>

На сайті "Козацтво 15-21 ст." створена електронна джерельна база дослідження історії українського та російського козацтва XV-XXI ст., персоналій, творчої спадщини видатних дослідників. Розділи містять унікальну підбірку матеріалів: статті, документи, огляди, монографії, рецензії, персоналії, енциклопедичні видання з історії козацтва.

<http://www.history.univ.kiev.ua/>

Ресурс Історичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка надає матеріали для навчального процесу, курси, лекції, наукові публікації викладачів та студентів факультету.

<http://www.ukrhistory.narod.ru>

Сайт "Українська історична бібліотека" (UKRAINIAN HISTORICAL LIBRARY) намагається спростувати міфи, існуючі в українській історії та пропонує: повнотекстові версії історичних документів, наукових статей, монографій з фонду бібліотеки.

<http://pidruchniki.ws/>

Перша українська електронна бібліотека підручників – це найбільший ресурс українських навчальних посібників. Бібліотека пропонує у вільному доступі колекцію е-видань з історії України у форматі web-сторінки